

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

3(37)
2007

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

UDK: 339.13.017(051) + 338.439(051)

Leidinio „Rinkotyra“ Nr. 3 (37) pirmoje dalyje „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinka“ pateikiama pokyčių analizė grūdų, rapsų, bulvių, daržovių, vaisių, pieno, jautienos, kiaulienos, paukštienos, kiaušinių ir žuvies rinkose 2007 metų I pusmetį. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo apimtys, kainos, eksporto ir importo srutai. Lietuvos duomenys lyginami su kitų šalių duomenimis, pateikiamos prognozės. Apžvelgiami naujaisi su žemės ūkio produktais susiję teisės aktai.

Antroje dalyje „Moksliniai tyrimai ir analitinės apžvalgos“ analizuojamos įvairios specializacijos ūkių racionalaus dydžio ir optimalios jų gamybos struktūros nustatymo problemos, nagrinėjama šalies užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais dinamika, pateikiama Lietuvos kaimo raidos stebėsenos rezultatų analizė, aptariama išlaidų žemės ūkio produktams paskirstymo metodika ir skaičiavimo rezultatai.

Priede – informacija apie žemės ūkio ir maisto produktų eksportą bei importą.

Redakcinė kolegija:

Editorial Board:

dr. Rasa Melnikienė (pirmininkė/*Chief Editor*),

dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,

dr. Ramutė Naujokienė, dr. Nijolė Pelanienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis,

Virgilijus Skulskis

TURINYS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ RINKA

Grūdai. <i>V. Bradūnas</i>	5
Bulvės. <i>I. Lukošūtė</i>	21
Daržovės. <i>I. Lukošūtė</i>	26
Vaisiai ir uogos. <i>I. Lukošūtė</i>	34
Pienas. <i>D. Mikelionytė</i>	42
Mėsa. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	52
Kiaušiniai. <i>L. Petrauskaitė</i>	72
Žuvys ir jų produktai. <i>A. Motova</i>	80

MOKSLINIAI TYRIMAI IR ANALITINĖS APŽVALGOS

Racionalaus dydžio ūkis – konkurencingo ūkio sąlyga. <i>I. Kriščiukaitienė, A. Tamošaitienė, S. Andrikienė</i>	85
Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2007 metų I pusmetį. <i>T. Petuchova</i>	98
Lietuvos kaimo raidos SSGG analizė. <i>D. Vidickienė, R. Melnikienė</i>	110
Žemės ūkio produkcijos išlaidų paskirstymas. <i>A. Jedik</i>	117

SANTRUMPOS	121
-------------------------	-----

PRIEDAS. Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2006 ir 2007 metų I pusmetį	123
--	-----

Priedą parengė: A. Laskauskienė

CONTENTS

LITHUANIAN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS MARKET

Grains. <i>V. Bradūnas</i>	5
Potatoes. <i>I. Lukošūtė</i>	21
Vegetables. <i>I. Lukošūtė</i>	26
Fruit and berries. <i>I. Lukošūtė</i>	34
Milk. <i>D. Mikėlionytė</i>	42
Meat. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	52
Eggs. <i>L. Petrauskaitė</i>	72
Fish and fish products. <i>A. Motova</i>	80
RESEARCH STUDIES AND ANALYTIC SURVEYS	
A presumption for a competitive farm: the optimal size of a farm. <i>I. Kriščukaitienė, A. Tamošaitienė, S. Andrikienė</i>	85
Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in the 1 st half-year 2007. <i>T. Petuchova</i>	98
SWOT analysis of the Lithuanian rural development. <i>D. Vidickienė, R. Melnikienė</i>	110
Distribution of costs on agricultural products. <i>A. Jedik</i>	117
ABBREVIATIONS	121
ANNEX. Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in the 1 st half-year 2006 and 2007	123

GRŪDAI / GRAINS

Auginimas. Lietuvos žemdirbystės instituto duomenimis, Lietuvoje dėl pakankamos sniego dangos šiais metais gerai peržiemojo žieminiai javai, rapsai ir daugiamečių žolės. Išimtis – apie 30 km zona palei Baltijos jūros pakrantę ir Kauno rajoną, kur dėl besniegės žiemos dalis javų ir rapsų pasėlių žuvo. Jie atsėti vasariniiais augalais.

2007 metų pavasaris buvo labai ankstyvas. Nuo kovo 22 d. prasidėjo javų, o nuo kovo 26 d. – daugiamečių žolių vegetacija. Balandžio 5 dieną žemdirbiai jau pradėjo pavasario sėją, t. y. apie 10 dienų anksčiau nei 2006 metais. Labai šilti gegužės mėnesio orai ir dažnas lietus palankiai veikė augalus. Tačiau šių metų gegužės 15 d. pajūrio zonoje (Klaipėdos r.) dalis pasėlių nukentėjo nuo krušos, kai stambūs (2–4 cm skersmens) ledai apkapojo pasėlius, suplakė dirvą, o jai vėliau išdžiūvus dirvos paviršiuje susidarė pluta, trukdžiusi augalams normaliai augti.

Birželio mėnesio pradžioje kritulių beveik nebuvo ir drėgmės kiekis dirvožemio 0–10 cm sluoksnyje gerokai sumažėjo, ypač žiemkenčių laukuose. Liepos mėnesio pirmąjį dešimtadienį Lietuvoje gausiai lijo. Rugpjūčio mėnesio vidutinė oro temperatūra Lietuvoje buvo artima vidutinei daugiametei.

Prognozuojamos gana palankios hidrometeorologinės sąlygos leis Lietuvos žemdirbiams sėkmingai baigti nuimti šių metų derlių bei pasėti žiemkenčius. Prognozuojamas bendras grūdų derlius Lietuvoje šiais metais – 3040,0 tūkst. t.

Lietuvoje 2007 metais pasėliai užėmė 1732,5 tūkst. ha, arba 0,4 proc. mažiau nei 2006 metais. Grūdinių augalų pasėlių plotas šiais metais, palyginti su 2006-aisiais, buvo 4,2 proc. didesnis.

Javais Lietuvoje 2007 metais apsėta 1006,0 tūkst. ha, arba 36,5 tūkst. ha (3,8 proc.) daugiau nei praėjusiais metais. Jie šiais metais sudaro 58,1 proc. (2006 m. – 55,7 proc.) viso pasėlių ploto. Rapsais apsėta 174,4 tūkst. ha, arba 23,6 tūkst. ha (15,6 proc.) daugiau nei 2006-aisiais. Rapsų pasėliai sudaro 10,1 proc. (2006 m. – 8,7 proc.) viso pasėlių ploto. Palyginti su 2006 metais, 2007-aisiais žemdirbiai augino 13,0 tūkst. ha (3,8 proc.) daugiau kviečių, 22,0 tūkst. ha (43,1 proc.) rugių, 12,4 tūkst. ha (18,9 proc.) kvietrugių, 4,0 tūkst. ha (2,2 karto) kukurūzų grūdams, mažiau augino miežių – 3,7 tūkst. ha (0,8 proc.), varpinių mišinių – 5,1 tūkst. ha (16,5 proc.), grikių – 5,2 tūkst. ha (16,6 proc.), avižų – 1,4 tūkst. ha (2,3 proc.). Palyginti su 2006-aisiais, 2007 metais žiemkenčių plotai padidėjo 64,4 tūkst. ha, arba 17,6 proc., o vasarinių javų pasėliai per minėtą laikotarpį 21,3 tūkst. ha, arba 3,6 proc., sumažėjo. Žieminių rapsų pasėlių plotai 42,2 tūkst. ha (2,6 karto) padidėjo, o vasarinių sumažėjo 18,6 tūkst. ha (14,9 proc.). Auginti daugiau žiemkenčių žemdirbius nuolat skatina didesnis žieminių javų ir rapsų

derlingumas bei atsirandanti galimybė tolygiau paskirstyti žemės ūkio darbus per ištikus metus. Be to, šiais metais atsiradusi grūdų rinkoje nauja santykių forma – sutartiniai išsipareigojimai tarp javų bei rapsų augintojų ir biokuro gamintojų turėjo įtakos javų ir rapsų pasėlių plotų padidėjimui.

Lietuvoje 2007 metais sėklinių pasėlių plotai išaugo iki 5,89 tūkst. ha (2006 m. buvo 4,52 tūkst. ha). Jei visas planuotas plotas bus aprobuotas, tai sudarytų net 23,0 proc. daugiau nei 2006 metais ir 39,0 proc. – nei 2005-aisiais. Šiomet daugiausia padidėjo raudonųjų eraičinų (65,6 proc.), žirnių ir raudonųjų dobilų (beveik 50,0 proc.), pievinių miglių (39,7 proc.) bei Bušo svidrių (35,0 proc.) sėkliniai plotai. Tačiau linų sėklinių pasėlių šiais metais vėl sumažėjo. Aprobuojami tik pluoštinių linų sėkliniai pasėliai, o sėmeninių linų sėklinių pasėlių iš viso neliko. Tai rodo, kad linininkystė Lietuvoje pateko į sunkią padėtį. Be to, šiais metais lauko pupų sėklinių pasėlių plotai sumažėjo beveik keturis kartus, sėjamųjų vikių – dvigubai.

Nacionalinė mokėjimo agentūra (NMA) 2007 metais užregistravo daugiau kaip 192 tūkst. paraiškų tiesioginėms išmokoms už žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus bei paramai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones gauti. Pastarosioms įgyvendinti iš viso numatyta 7,7 mlrd. Lt, tiesioginėms išmokoms už žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus 2007 metams skirta apie 760 mln. Lt. Nuo šių metų pirmąkart Lietuvoje bus pradėtos mokėti atsietosios nuo gamybos papildomos nacionalinės tiesioginės išmokos. Žemdirbiai, deklaruavę energetinių augalų plotus ir sudarę supirkimo sutartis su perdirbimo įmonėmis atskirai pagal kiekvieną auginamą kultūrą, galės gauti papildomą 45 eurų/ha paramą.

Eurostato duomenimis, ES šalyse javų pasėlių plotai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo iki 57,87 mln. ha, arba 1,5 proc. Pagrindinė to priežastis – aukštos grūdų kainos rinkoje. Auganti biokuro paklausa ir ES parama energetinių augalų augintojams turėjo įtakos rapsų pasėlių plotų ES šalyse padidėjimui. 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, rapsų pasėlių plotas padidėjo 13,6 proc., o palyginti su 2002–2006 metų vidurkiu – net 31,5 proc. Didžiausi rapsų pasėlių plotai yra Prancūzijoje, Vokietijoje ir Lenkijoje. Prancūzijoje jie išaugo iki 1,5 mln. ha (11,0 proc.), Vokietijoje – iki 1,5 mln. ha (7,0 proc.) ir Lenkijoje – iki 674 tūkst. ha (8,0 proc.). Rumunijoje rapsų pasėlių plotai 2007 metais buvo trigubai didesni nei 2006-aisiais (išaugo nuo 110,0 tūkst. ha iki 349,0 tūkst. ha). Tai penkta pagal auginamų rapsų plotą šalis ES.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metų I pusmetį Lietuvoje supirkta 162,42 tūkst. t javų grūdų ir 0,93 tūkst. t rapsų, arba atitinkamai 133,2 tūkst. t (45,1 proc.) ir 1,09 tūkst. t (54,0 proc.) mažiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį (1 lentelė).

Tai siejama su mažesniu 2006 metų derliumi. Labiausia sumažėjo salyklinių miežių, grikių, kvietrugių supirkimas. Daugiau supirkta maistinių I klasės kviečių, maistinių miežių, kukurūzų. Vidutinė javų grūdų supirkimo kaina 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 49,6 proc. Daugiausia brango avižos, kvietrugiai, rugiai. Rapsų kaina per minėtą laikotarpį padidėjo 19,8 proc.

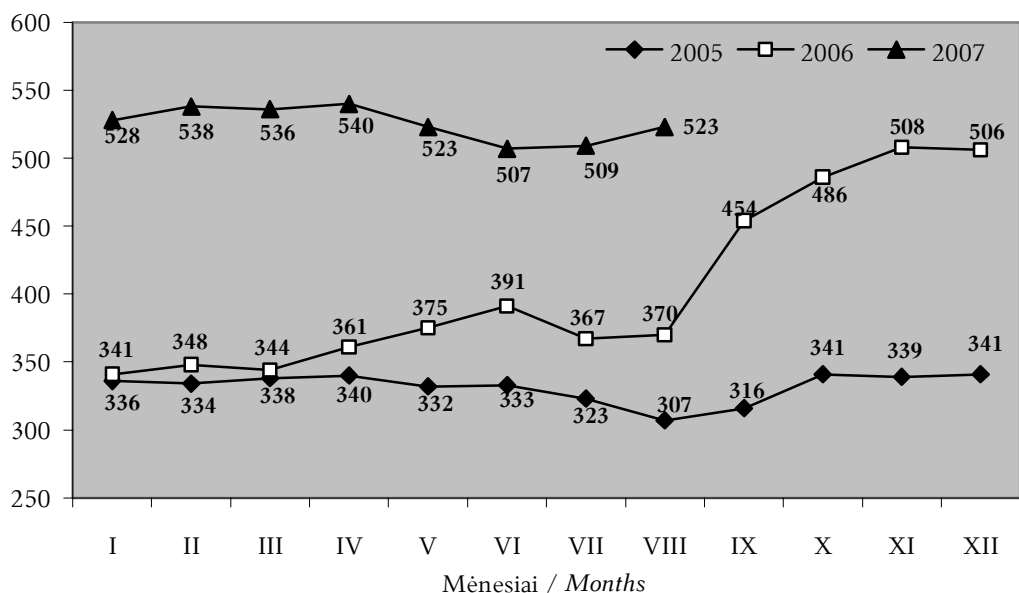
Grūdų supirkimas 2006 ir 2007 metų I pusmetį
Purchase of grains in the 1st half-year 2006 and 2007

Grūdai / Grains	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2006	2007	pokytis, proc. change, %	2006	2007	pokytis, proc. change, %
Javai, iš viso <i>Cereals, total</i>	295,62	162,42	54,9	337	504	149,6
kviečiai / wheat	165,69	97,79	59,0	334	510	152,7
I klasės maistiniai <i>food wheat, class I</i>	19,57	32,63	166,7	375	520	138,7
II klasės maistiniai <i>food wheat, class II</i>	21,23	11,11	52,3	338	512	151,5
rugiai / rye	8,98	6,82	76,0	267	475	177,9
I klasės maistiniai <i>food rye, class I</i>	2,42	2,05	84,7	338	501	148,2
miežiai / barley	108,17	51,80	47,9	352	495	140,6
maistiniai / food barley	0,87	5,79	6,7 k.	328	509	155,2
salykliniai / malt barley	26,59	1,82	6,8	411	537	130,7
avižos / oat	1,36	0,87	64,0	277	493	178,0
grikliai / buckwheat	0,49	0,15	30,6	712	944	132,6
kvietrugiai / triticale	9,89	3,67	37,1	276	490	177,5
kukurūzai / maize	0,73	1,17	160,3	445	541	121,6
Rapsai / Rapeseed *	2,02	0,93	46,0	721	864	119,8

* ŽŪMPRIS.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

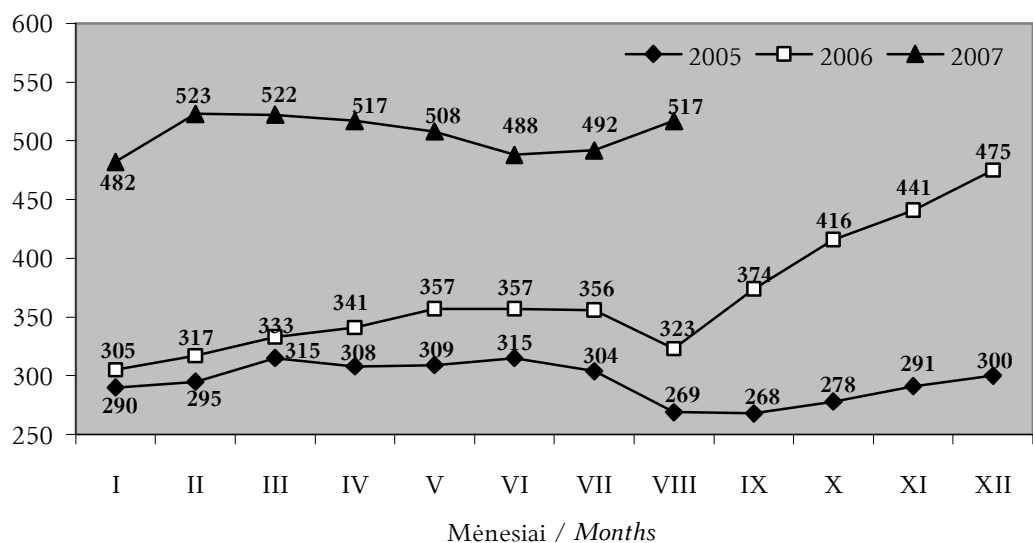
Javų augintojai 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, prikūlė beveik 1 mln. t grūdų, ir 31,6 tūkst. t rapsų mažiau. Sumažėjusi javų grūdų ir rapsų pasiūla sumažino supirkimo apimtis ir sudarė realias prielaidas supirkimo kainoms didėti (1–5 pav.). Grūdų ir rapsų supirkimo kainos, 2006 metų II pusmetį pradėjusios laipsniškai didėti, metų pabaigoje pasiekė ES šalių kainų lygį, ir šiais metais yra panašios, nors 2007 metų derlius Lietuvoje ir bus beveik dvigubai didesnis.

1 pav. Maistingųjų kviečių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 1. Food wheat purchase prices in 2005–2007, Lt/t

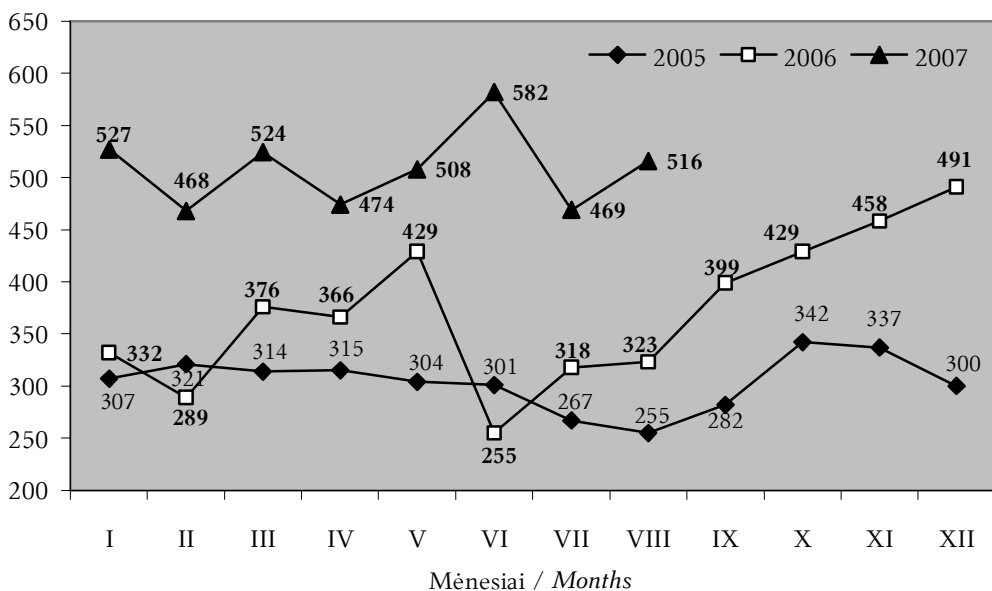
Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV, ŽŪMPRIS duomenys.

2 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 2. Feed wheat purchase prices in 2005–2007, Lt/t

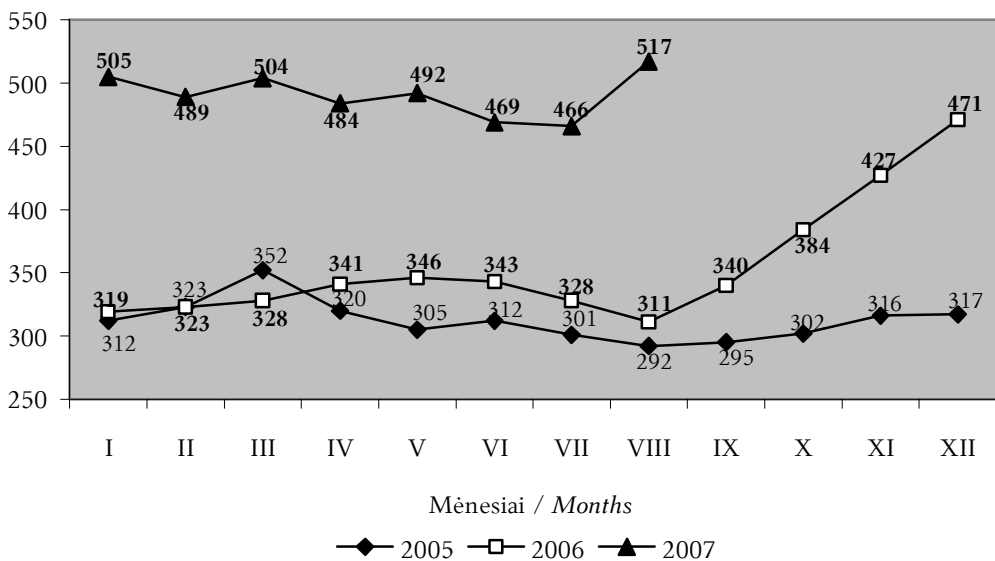
Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV, ŽŪMPRIS duomenys.

3 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 3. Food rye purchase prices in 2005–2007, Lt/t

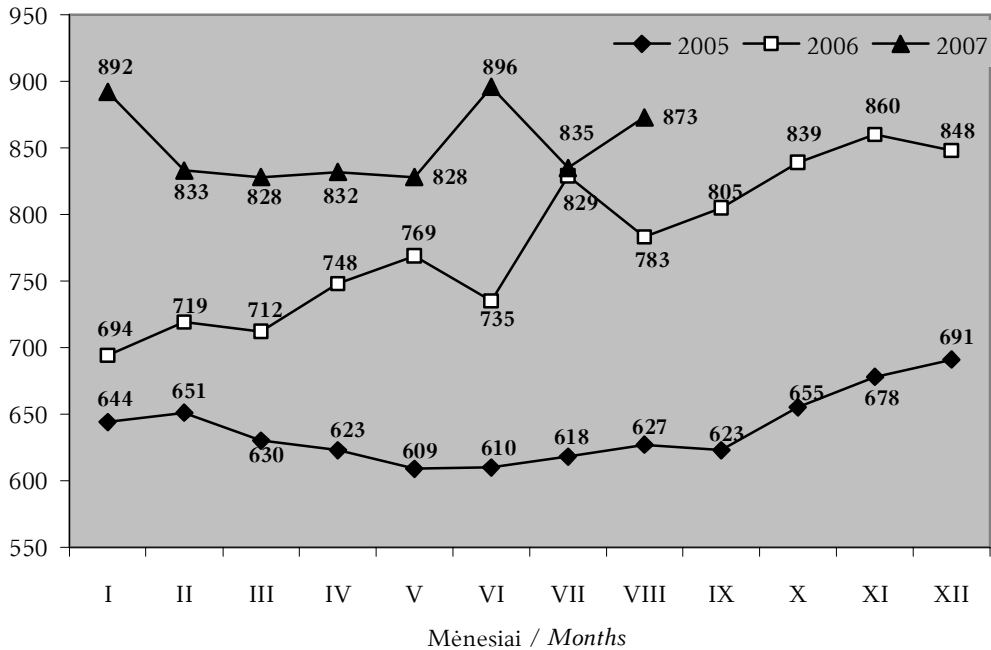
Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV, ŽŪMPRIS duomenys.

4 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 4. Feed barley purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV, ŽŪMPRIS duomenys.

5 pav. Rapsų supirkimo kaina 2005–2007 metais, Lt/t

Figure 5. Rapeseed purchase prices in 2005–2007, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų ir rapsų 2007 metų liepos mėnesio supirkimo kainos Lietuvoje buvo panašios kaip ir kai kuriose kitose valstybėse (2 lentelė). Palyginti 2007 metų 30-osios savaitės (07-23–29) grūdų ir rapsų supirkimo kainas su 2006 metų ta pačia savaitė, matyti, kad jos Lietuvoje tarp minimų valstybių išaugo mažiausiai. Labiausiai per minėtą laikotarpį grūdų ir rapsų supirkimo kainos pakilo Bulgarijoje, Vengrijoje, Rusijoje, Slovakijoje, Vokietijoje.

2 lentelė / Table 2

**Grūdų vidutinės kainos kai kuriose valstybėse
2006 ir 2007 metų 30-ąją savaitę, Lt/t**

Average prices of grains in selected countries in the 30th week of 2006 and 2007, Lt/t

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Maistiniai kviečiai / Food wheat			
Bulgarija / Bulgaria	279	656	135,3
Estija / Estonia	333	498	49,5
J. Karalystė / UK	429	704	64,1
Lenkija / Poland	354	506	42,9

Valstybė / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	348	517	48,6
Rusija / Russia	317	563	77,6
Slovakija / Slovakia	–	546	–
Vengrija / Hungary	301	600	99,3
Vokietija / Germany	359	584	62,7
Pašariniai kviečiai / Feed wheat			
J. Karalystė / UK	378	600	58,7
Latvija / Latvia	280	471	68,2
Lenkija / Poland	365	495	35,6
Lietuva / Lithuania	352	464	31,8
Slovakija / Slovakia	250	480	92,0
Vokietija / Germany	237	563	137,6
Maistiniai rugiai / Food rye			
Lenkija / Poland	264	441	67,1
Lietuva / Lithuania	325	464	42,8
Slovakija / Slovakia	319	575	80,3
Vokietija / Germany	331	561	69,5
Pašariniai miežiai / Feed barley			
Bulgarija / Bulgaria	261	580	122,2
J. Karalystė / UK	321	549	71,0
Latvija / Latvia	307	445	45,0
Lenkija / Poland	304	488	60,5
Lietuva / Lithuania	305	430	41,0
Rusija / Russia	197	522	165,0
Slovakija / Slovakia	269	489	81,8
Vengrija / Hungary	285	512	79,6
Vokietija / Germany	317	560	76,7
Rapsai / Rapeseed			
Latvija / Latvia	–	877	–
Lenkija / Poland	823	880	6,9
Lietuva / Lithuania	814	845	3,8
Slovakija / Slovakia	720	865	20,1
Vengrija / Hungary	698	866	24,1
Vokietija / Germany	829	968	16,8

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Dėl nuolat didėjančio grūdų ir rapsų poreikio bei prognozuojamo nežymaus jų kiekio padėjimo pasaulinėje rinkoje jų kainos nemažės. Ateities sandoriai tarptautinėse biržose rodo, kad 2008 metų I pusmetį maistinių kviečių ir rapsų kainos dar didės, o miežių bus panašios kaip ir šiais metais (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

**Ateities sandorių kviečių, miežių ir rapsų kainos tarptautinėse biržose
2007 metais, Lt/t**

*Future transaction prices of wheat, barley and rapeseed
at the international exchanges in 2007, Lt/t*

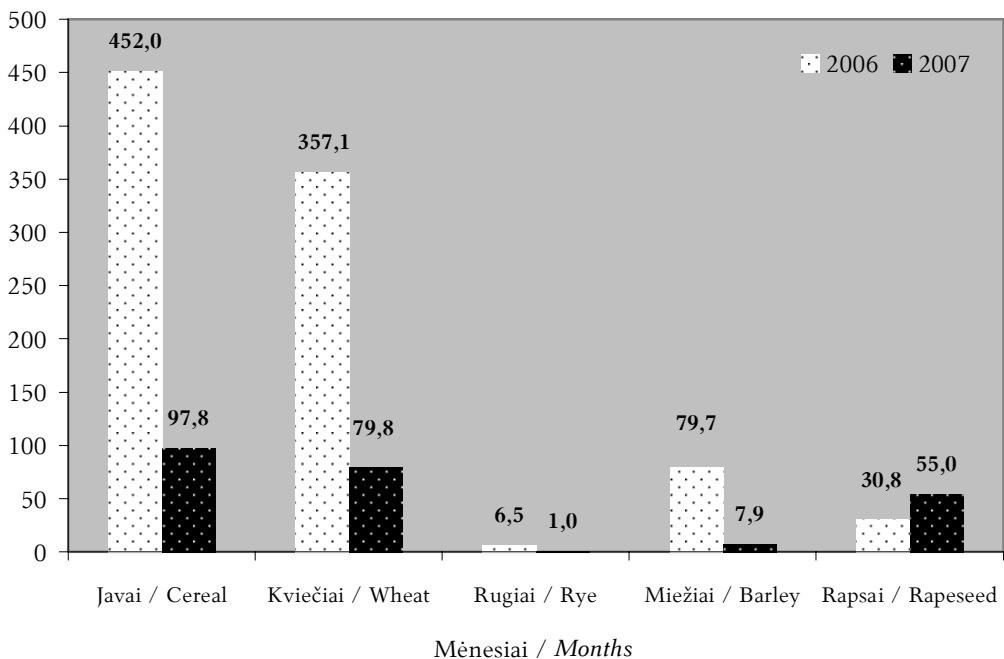
Birža Exchange	Pristatymo mėnuo Month of de- livery	28 sav. / week (07-09-15)	29 sav. / week (07-16-22)	30 sav. / week (07-23-29)	31 sav. / week (07-30-08-05)
Maistiniai kviečiai / Food wheat					
LIFFE	2007-11	605,7	636,7	681,2	686,6
	2008-01	614,7	645,7	690,3	693,0
	2008-03	623,6	653,4	698,0	703,5
	2008-05	633,3	662,4	705,7	713,5
	2008-07	640,9	670,1	713,5	713,5
	2008-11	560,6	558,4	575,4	575,9
MATIF	2007-09	636,2	664,7	730,3	726,8
	2007-11	636,2	662,1	730,3	725,1
	2008-01	638,8	666,4	732,0	728,5
	2008-03	643,9	670,7	734,6	732,0
	2008-05	646,5	673,3	740,6	732,9
	2008-08	576,6	576,6	611,1	593,9
Miežiai / Barley					
WCE	2007-10	416,8	417,4	410,7	405,1
	2007-12	430,1	423,3	420,4	416,1
	2008-03	438,0	430,5	432,4	420,9
	2008-05	443,0	436,2	437,3	425,7
	2008-07	452,5	445,8	445,3	430,5
Rapsai / Rapeseed					
MATIF	2007-08	1053,1	1075,5	1086,8	1108,3
	2007-11	1063,5	1085,0	1098,0	1120,4
	2008-02	1073,0	1100,6	1111,8	1134,2
	2008-05	1042,7	1085,9	1073,8	1089,4
	2008-08	1056,6	1094,5	1089,4	1106,6

Šaltinis: Tarptautinės biržos.

Pastaba: LIFFE – London International Financial Future Exchange (J. Karalystė);
 MATIF – The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija);
 WCE – Winnipeg Commodity Exchange (Kanada).

Užsienio prekyba. Per 2007 metų I pusmetį iš Lietuvos javų eksportuota 16,9 proc. mažiau negu importuota. Palyginti su 2006 metų analogišku laikotarpiu, javų eksportas sumažėjo 4,6 karto, o importas 2,1 karto padidėjo (6 ir 7 pav.). Tokiems javų užsienio prekybos pokyčiams didelės reikšmės turėjo praėjusiais metais Lietuvoje sumažėjęs javų derlius. Rapsų eksportas per minėtą laikotarpį išaugo 78,6 proc.

Daugiausia lietuviškų kviečių per I šių metų pusmetį pirkto: Lenkija (41,5 proc.), Marokas (21,6 proc.), Portugalija (13,4 proc.), Ispanija (8,3 proc.). Beveik visi rugiai eksportuoti į Lenkiją – 97,8 proc., o miežių – į Baltarusiją – 50,2 proc., Latviją – 22,1 proc.

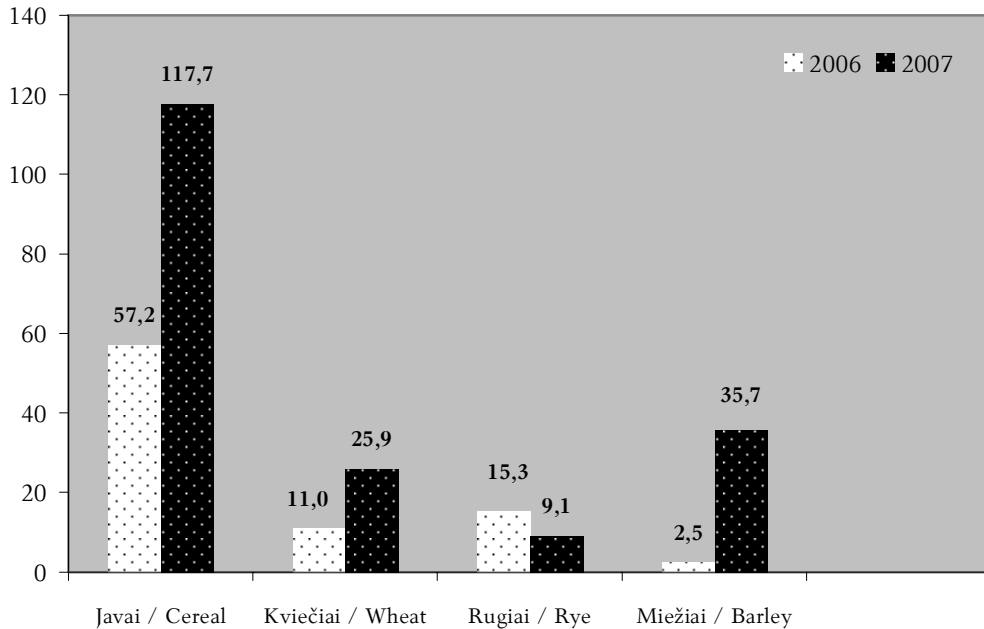

6 pav. Javų ir rapsų eksportas 2006 ir 2007 metų I pusmetį, tūkst. t
 Figure 6. Exports of cereal and rapeseed in the Ist half-year 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daugiausia kviečių importuota iš Latvijos – 96,3 proc., rugių – iš Rusijos – 65,3 proc., Vokietijos – 33,2 proc., miežių – iš Suomijos – 41,6 proc., Vokietijos – 26,6 proc., Švedijos – 24,2 proc., o rapsų – iš Latvijos (69,0 proc.) ir Vokietijos (20,2 proc.).

Grūdų eksporto kainos 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 45,9 proc. didesnės (4 lentelė). Brangiausiai eksportuoti rugiai ir miežiai. Importuotų kviečių, rugių ir miežių kainos per minėtą laikotarpį pakilo atitinkamai 42,7, 32,0 ir 44,8 proc.

7 pav. Javų importas 2006 ir 2007 metų I pusmetį, tūkst. t
Figure 7. Imports of cereal in the 1st half-year 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

4 lentelė / Table 4

Eksportuotų ir importuotų javų kainos 2006 ir 2007 metų I pusmetį, Lt/t
The prices of cereals exported and imported in the 1st half-year 2006 and 2007, Lt/t

Kainos Prices	Kviečiai / Wheat			Rugiai / Rye			Miežiai / Barley		
	2006	2007	pokytis, proc. change, %	2006	2007	pokytis, proc. change, %	2006	2007	pokytis, proc. change, %
Eksporto Exports	393	494	125,7	314	541	172,3	434	655	150,9
Importo Imports	365	521	142,7	413	545	132,0	467	676	144,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Pasaulinės grūdų eksporto kainos 2007 metų birželio mėnesį, palyginti su 2006 metų birželiu, taip pat atitinkamai didėjo (5 lentelė).

5 lentelė / Table 5

Pasaulinės grūdų eksporto kainos, Lt/t*
World grain export prices, Lt/t

Grūdai Grains	Valstybė / Country	2006 birželis June	2007			Pokytis**, Change**, %
			balandis April	gegužė May	birželis June	
Kviečiai Wheat	JAV HRW 2 kat. USA	583,7	542,2	501,3	629,2	7,8
	JAV SRW 2 kat. USA	394,6	470,6	447,6	575,5	45,8
	Argentina	430,2	555,0	557,6	635,8	47,8
	Prancūzija, FCW 1 France	400,1	562,7	542,2	606,2	51,5
	Vokietija, B klasė Germany, Class B	413,8	557,6	549,9	617,4	49,2
	J. Karalystė, pašariniai UK, feed wheat	389,1	532,0	511,5	–	–
	Kanada, CWRS 13,5 b. Canada	622,0	626,6	601,0	705,9	13,5
	Australija, ASW Australia	622,0	629,2	570,3	649,6	4,4
Kukurūzai Corn	JAV 3 YC / USA	298,7	396,4	411,8	404,1	35,3
	Argentina	290,4	378,5	376,0	376,0	29,4
Miežiai Barley	Prancūzija, pašariniai France, feed barley	372,1	506,4	514,1	595,9	60,2

* Kainos (Lt) pateiktos pagal atitinkamos datos LB valiutų kursą / Prices (in Litas) according to the Lithuanian Bank exchange rate of the corresponding date.

** 2007 m. birželį, palyginti su 2006 m. birželiu / June 2007 compared to June 2006.

Šaltinis: AMA.

Pastaba:

HRW – Hard Red Winter; SRW – Soft Red Winter; FCW – French Channel Wheat; CWRS – Canada Western Red Spring; CWAD – Canada Western Amber Durum; ASW – Australian Standard White; YC – Yellow Corn.

Perdirbimas. 2007 metų I pusmetį šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo beveik 424,0 tūkst. t grūdų, iš jų: 123,0 tūkst. t maistinių kviečių, 30,3 tūkst. t rugių, 112,6 tūkst. t miežių, 28,5 tūkst. t kukurūzų. Per minėtą laikotarpį šalies rapsų perdirbimo įmonės perdirbo 20,8 tūkst. t rapsų.

Didžiausi gamybos augimo tempai buvo miltų gamyboje – 25,4 proc. (6 lentelė), o duonos ir pyrago gaminių dėl padidėjusių kainų (9 pav.) iškepta 6,7 proc. mažiau.

6 lentelė / Table 6

Grūdų produktų gamyba 2006 ir 2007 metų I pusmetį, tūkst. t
Production of grain products in the 1st half-year 2006 and 2007, thou. t

Produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Miltai / Flour	104,9	131,5	125,4
kvietiniai / wheat flour	85,2	102,4	120,2
ruginiai / rye flour	19,5	14,5	74,4
Javų kruopos / Groats	15,5	17,8	114,8
avižių, kukurūzų, ryžių, rugių, miežių groats from oat, corn, rice, rye, barley	10,7	8,02	75,0
Duona ir pyrago gaminiai Bread and pastry	91,9	85,7	93,3
ruginė duona / rye bread	34,9	32,8	94,0
kita duona / other bread	41,5	37,4	90,1
Konditerijos gaminiai Confectionery	25,0	23,7	94,8

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

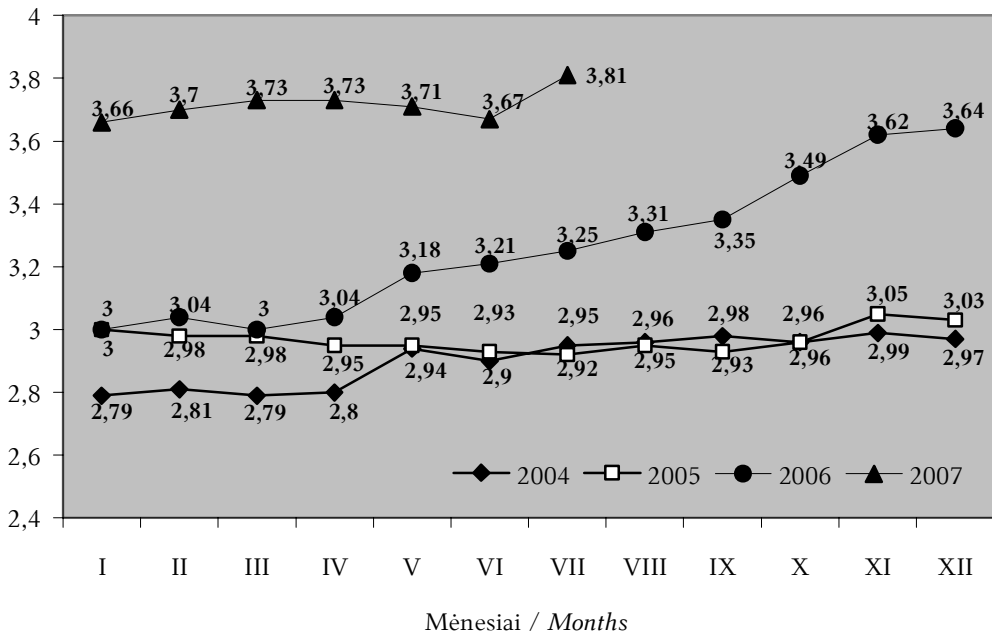
Per minėtą laikotarpį daugiausia sumažėjo ruginių miltų – 31,3 proc. ir javų kruopų – 29,7 proc. pardavimas (7 lentelė). Grūdų produktų didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį didėjo beveik adekvačiai grūdų supirkimo kylančioms kainoms.

Grūdų produktų pardavimas 2006 ir 2007 metų I pusmetį
Sales of grain products in the 1st half-year 2006 and 2007

	Parduota, tūkst. t <i>Amounts sold, thou. t</i>			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t <i>Average sale price, Lt/t</i>		
	2006	2007	pokytis, proc. change, %	2006	2007	pokytis, proc. change, %
Kvietiniai miltai: / Wheat Flour:						
aukščiausios rūšies <i>best quality</i>	62,96	49,56	78,7	661	842	127,4
pirmos rūšies <i>first quality</i>	14,21	14,11	99,3	596	741	124,3
antros rūšies <i>second quality</i>	5,05	4,14	82,0	538	670	124,5
Ruginiai miltai: / Rye flour:						
sijoti / <i>sifted</i>	13,37	9,54	71,4	718	847	118,0
pasijoti / <i>half-sifted</i>	8,73	5,76	66,0	573	750	130,9
Kruopos: / Groats:						
kviečių / <i>wheat</i>	1,53	0,86	56,2	578	852	147,4
manų / <i>semolina</i>	1,96	1,73	88,3	753	950	126,2
miežių / <i>barley</i>	2,65	2,10	79,2	583	855	146,7
perlinės / <i>pearl-barley</i>	1,68	1,31	78,0	585	823	140,7
grikių / <i>buckwheat</i>	2,27	1,73	76,2	2366	2417	102,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

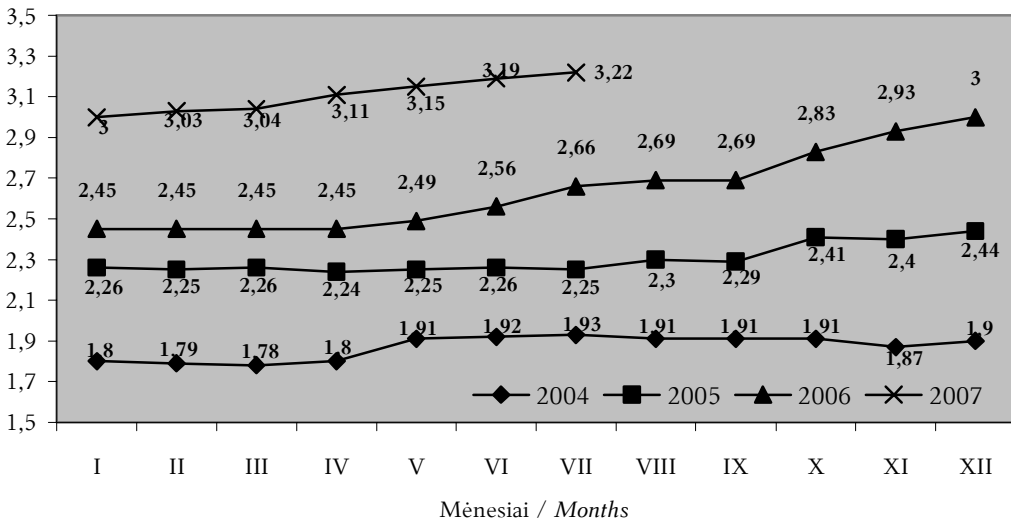
Grūdų ir rapsų derliaus prognozės. Šiais metais Lietuvoje tikimasi 60,6 proc. didesnio grūdinių augalų ir beveik dvigubai didesnio rapsų derliaus (8 lentelė). Prognozuojama, kad 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, vidaus reikmėms bus suvartota 21,2 proc. grūdų daugiau, iš jų: 28,6 proc. – pašarams ir 23,6 proc. – pramoninei gamybai. Eksportas turėtų padidėti iki 1021,4 tūkst. t, arba 33,2 proc. Supirkimo kainos šių metų pabaigoje, palyginti su I pusmečio vidutinėmis, bus didesnės: maistinių kviečių – 38,6 proc., rapsų – 32,5 proc., o miežių panašios.

8 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2004–2007 metais, Lt/kg

Figure 8. Retail prices of a loaf of white bread made from the best-quality wheat flour in 2004–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

9 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2004–2007 metais, Lt/kg

Figure 9. Retail prices of rye bread in 2004–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Grūdinių augalų derlingumas ir derlius Lietuvoje 2006 ir 2007 metais
Yield and harvest of grain crops in Lithuania in 2006 and 2007

Augalų rūšys <i>Crops</i>	Derlingumas, t/ha <i>Yield, t/ha</i>			Derlius, tūkst. t <i>Harvest, thou. t</i>		
	2006	2007*	pokytis, proc. <i>change, %</i>	2006	2007**	pokytis, proc. <i>change, %</i>
Grūdiniai augalai <i>Grain crops</i>	1,88	2,90	154,3	1892,6	3040	160,6
Javai / Cereals	1,99	2,95	148,2	1857,7	2963	159,5
žieminiai <i>winter cereals</i>	2,25	3,43	152,4	821,9	1476	179,6
kviečiai / <i>wheat</i>	2,42	3,80	157,0	611,3	1061	173,6
kvietrugiai / <i>triticale</i>	1,88	2,52	134,0	105,3	197	187,1
rugiai / <i>rye</i>	1,81	2,40	132,6	92,3	175	189,6
miežiai / <i>barley</i>	2,17	3,50	161,3	13,02	43	3,3 k.
vasariniai / <i>spring cereal</i>	1,74	2,58	148,3	1035,8	1487	143,6
kviečiai / <i>wheat</i>	2,13	3,20	150,2	191,5	249	130,0
miežiai / <i>barley</i>	2,06	2,70	131,1	704,9	986	139,9
kvietrugiai / <i>triticale</i>	1,47	2,50	170,1	13,7	31	2,3 k.
avižos / <i>oat</i>	1,30	2,10	161,5	79,6	126	158,3
grikiiai / <i>buckwheat</i>	0,20	0,80	4 k.	6,3	21	3,3 k.
varpinių mišiniai <i>mixed cereals</i>	1,10	2,08	189,1	34,1	54	158,4
kukurūzai / <i>maize</i>	1,57	2,60	165,6	5,2	19	3,7 k.
kiti javai / <i>other cereals</i>	1,24	1,50	121,0	0,5	1	2 k.
Ankštiniai augalai <i>Leguminous crops</i>	0,81	1,84	2,3 k.	34,9	77	2,2 k.
Rapsai / Rape	1,12	1,89	168,8	169,6	330	194,6
žieminiai / <i>winter rape</i>	1,88	2,50	133,0	49,6	170	3,4 k.
vasariniai / <i>spring rape</i>	1,00	1,50	150,0	120,0	160	133,3

* Lietuvos žemdirbystės instituto prognozė / *Forecast of the Lithuanian Institute of Agriculture.*

** Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto prognozė / *Forecast of the Lithuanian Institute of Agrarian Economics.*

Šaltinis: Žemės ūkio augalų pasėliai, derlius ir derlingumas 2006. – V. Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Eurostato duomenimis, ES šalyse 2007 metais prognozuojamas 281 mln. t grūdų derlius, arba 5,2 proc. didesnis nei 2006 metais. Vidutinis derlingumas turėtų siekti 4,86 t/ha, arba būti 3,9 proc. didesnis nei 2006-aisiais (4,68 t/ha). Rapsų derlius ES šalyse 2007 metais prognozuojamas 17,6 mln. t, arba 11,3 proc. didesnis nei 2006 metais bei 27,3 proc. didesnis nei 2002–2006 metų vidurkis (9 lentelė).

Grūdinių augalų derlingumas ir derlius ES-27 šalyse 2002–2007 metais
Yield and harvest of grain crops in EU-27 in 2002–2007

Grūdai / Grains	2002–2006 vidurkis average	2006	2007*	Pokytis, / Change, %	
				metų** yearly**	laikotarpio*** of the period***
Derlingumas, t/ha / Yield, t/ha					
Paprastieji kviečiai <i>Common wheat</i>	5,43	5,35	5,55	3,7	2,2
Kietieji kviečiai <i>Durum wheat</i>	2,65	2,99	2,96	-1,0	11,7
Rugiai ir meslinas <i>Rye and meslin</i>	3,17	2,80	2,97	6,1	-6,3
Miežiai / Barley	4,24	4,07	4,36	7,1	2,8
Avižos ir jų mišiniai <i>Oats and mixes</i>	2,79	2,51	2,69	7,2	-3,6
Kukurūzai grūdams <i>Maize for grain</i>	7,05	6,54	6,85	4,7	-2,8
Kvietrugiai / Triticale	4,05	3,61	3,84	6,4	-5,2
Javai, iš viso Cereals, total	4,93	4,68	4,86	3,8	-1,4
Rapsai / Rape	3,19	2,97	2,91	-2,0	-8,8
Derlius, tūkst. t / Harvest, thou. t					
Paprastieji kviečiai <i>Common wheat</i>	121207	117440	122468	4,3	1,0
Kietieji kviečiai <i>Durum wheat</i>	9853	9025	8976	-0,5	-8,9
Rugiai ir meslinas <i>Rye and meslin</i>	8350	6780	7642	12,7	-8,5
Miežiai / Barley	57939	56114	59652	6,3	3,0
Avižos ir jų mišiniai <i>Oats and mixes</i>	12988	11575	12165	5,1	-6,3
Kukurūzai grūdams <i>Maize for grains</i>	60507	55854	60328	8,0	-0,3
Kvietrugiai / Triticale	9551	8807	9034	2,6	-5,4
Javai, iš viso Cereals, total	281640	266843	280796	5,2	-0,3
Rapsai / Rapeseed	13861	15849	17640	11,3	27,3

* Prognozė / Forecast.

** 2007 m., palyginti su 2006 m. / 2006 compared to 2007.

*** 2007 m., palyginti su 2002–2006 m. vidurkiu / 2007 compared to the average of 2002–2006.

Šaltinis: Eurostato duomenys.

Tarptautinė grūdų taryba (IGC) šių metų liepos mėnesį prognozavo, kad 2007 metais grūdų derlius pasaulyje turėtų sudaryti 1658 mln. t, arba 5,7 proc. daugiau nei 2006 metais. Dėl nepalankių orų numatomas mažesnis grūdų derlius kai kuriose Europos valstybėse ir Kanadoje, tačiau JAV bei Pietiniame pusrutulyje laukiama gausaus grūdų derliaus.

Maistinių ir pašarinių grūdų sunaudojimas 2007 metais pasaulyje dėl aukštų grūdų kainų beveik stabilizavosi (palyginti su praėjusiais metais, padidėjo tik 2,9 proc.), tačiau pramonėje, ypač biokuro gamybai, sparčiai didėja. IGC prognozuoja, kad grūdų pasaulyje bus sunaudota rekordiškai daug – 1673 mln. t. Pasaulinė grūdų prekyba turėtų siekti 217 mln. t – tik 1 mln. t mažiau, palyginti su 2006 metais. Dėl sumažėjusios konkurencijos turėtų padidėti grūdų eksportas iš JAV. Grūdų atsargos pasaulyje 2007 metais padidintos iki 241 mln. t, tačiau tai 16 mln. t mažiau nei 2006-aisiais.

JAV žemės ūkio departamento duomenimis, rapsų derlius pasaulyje 2007 metais turėtų būti 51,4 mln. t – 9,3 proc. didesnis nei 2006-aisiais.

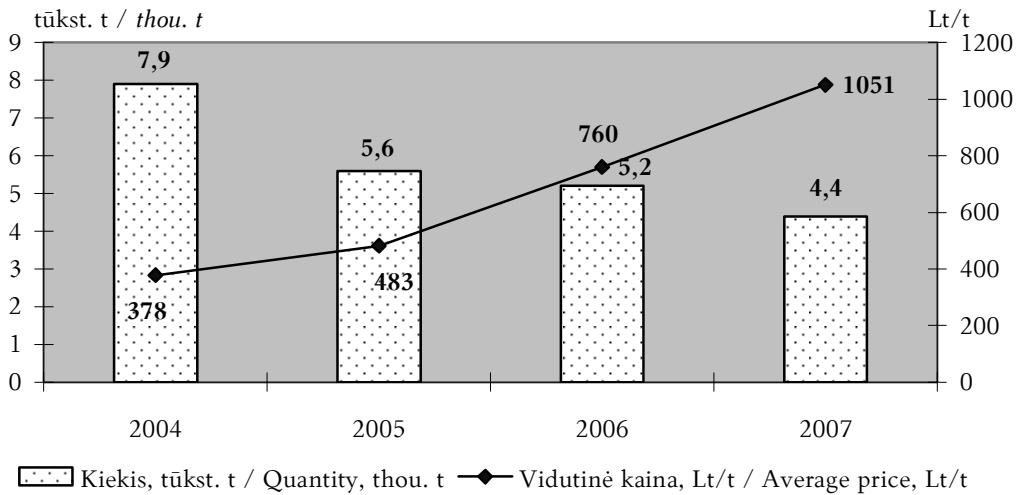
BULVĖS / POTATOES

Lietuvoje šiemet ankstyvųjų bulvių derliumi galėjo džiaugtis ne kiekvienas bulves auginantis ūkininkas. Žemesnėse vietose pasodintos bulvės nukentėjo dėl drėgmės pertekliaus. Į kai kuriuos laukus negalėjo įvažiuoti bulvių kombainai – tai apsunkino derliaus nuėmimo darbus. Todėl iš drėgnų laukų bulves nukasę ūkininkai, norėdami tinkamai paruošti sandėliavimui, turi jas džiovinti. Tikėtina, kad didelę dalį bulvių derliaus ūkininkai stengsis kuo greičiau realizuoti tiesiai iš lauko. Rudenį rinkoje galimas bulvių perteklius. Be to, šiemet kai kuriuose ūkiuose pasireiškė bulvių maro požymiai. Tačiau, nepaisant didelio iškritusių kritulių kiekio, ligų, kitų nesėkmių ir 3,8 proc. sumažėjusio bulvių pasėlių ploto, tikimasi daugiau kaip 50 proc. didesnio nei pernai bulvių derliaus.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų sausio–liepos mėnesiais supirkta 4,4 tūkst. t bulvių – 15 proc. mažiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Vidutinė bulvių supirkimo kaina 2004–2007 metais augo. 2007 metų sausio–liepos mėnesiais ji buvo 1,4 karto didesnė nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (1 pav.).

Lietuvoje liepos pradžioje bulvių pasiūla buvo nedidelė, nes bulvių odelė nebuvo labai tvirta ir augintojai neskubėjo jų kasti. Be to, nuimti derlių trukdė lietūs. ŽŪMPRIS duomenimis, atsižvelgiant į dydį ir kokybę, nefasuotos ankstyvosios bulvės prekiniuose ūkiuose buvo parduodamos po 850–1400 Lt/t, fasuotos – po 1600–1800 Lt/t.

2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006-ųjų liepa, bulvės Lietuvoje pabrango 9 proc. ir buvo vienos brangiausių (1 lentelė). Lietuvos prekiniuose ūkiuose jos buvo parduodamos apie 1,3 karto brangiau nei Latvijos, 2,4 karto – nei Lenkijos ir net 5,6 karto – nei Belgijos prekiniuose ūkiuose.

1 pav. Bulvių supirkimas ir vidutinė kaina 2004–2007 metų sausio–liepos mėnesiais
Figure 1. Quantities and average prices of potatoes purchased in January–July 2004–2007

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004, 2005, 2006, 2007 m. liepos mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007 m. balandžio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

1 lentelė / Table 1

Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2006 ir 2007 metų liepos mėnesį, Lt/kg
Average farm prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in July 2006 and 2007, Lt/kg

Šalis / Country	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Belgija / Belgium	0,50	0,21	42
Lenkija / Poland	0,58	0,48	83
Vokietija / Germany	0,77	0,56	73
J. Karalystė / UK	0,75	0,70	93
Slovakija / Slovakia	0,71	0,81	114
Latvija / Latvia	0,92	0,87	95
Čekija / Czech Republic	0,83	0,96	116
Estija / Estonia	0,58	1,01	174
Lietuva / Lithuania	1,07	1,17	109
Rusija / Russia	1,06	1,21	114
Baltarusija / Belarus	1,49	2,16	145

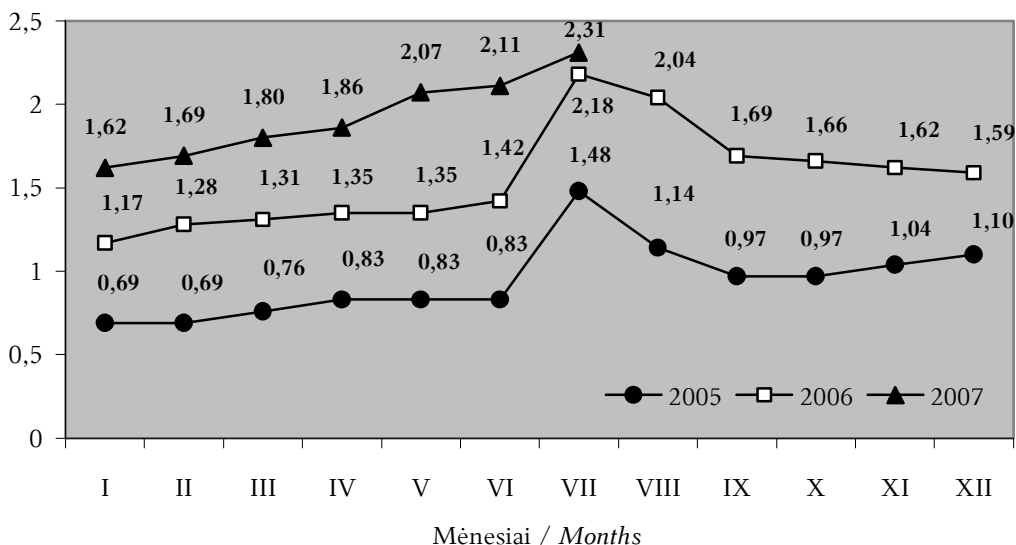
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Rugpjūčio viduryje Lietuvoje bulvių pasiūla padidėjo, todėl kaina buvo mažesnė: nefasuotos bulvės buvo parduodamos po 650–880 Lt/t, fasuotos – po 800–980 Lt/t.

Daugelyje šalių bulvių suvartojama vis mažiau. Iš šiuolaikinės virtuvės jas išstumia patiekalai, kurių pagaminimui reikia mažiau laiko. Be to, neestetiška bulvių išvaizda psichologiškai veikia pirkėjus rinktis kitus produktus.

Nors manyta, kad ES bulvių augintojai, paskatinti praeitų metų kainų, bulvių pasėlių plotus labai padidins, padidėjimas buvo nežymus. Ūkininkai vis dažniau renkasi kitas, lengviau išauginamas, mažiau investicijų reikalaujančias ir ne tokias rizikingas kultūras. Tačiau tikėdamiesi didesnio derlingumo, daugiau bulvių prikasti planuoja ir daugiausia bulvių išauginančių ES šalių ūkininkai: Vokietijoje laukiama apie 12 proc., J. Karalystėje – apie 8,5 proc., Prancūzijoje ir Nyderlanduose – apie 11 proc. didesnio derliaus. Tikėtinas ir kainų sumažėjimas dėl padidėjusios bulvių pasiūlos ES rinkoje.

Bulvių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvos prekybos centruose 2007 metų I pusmetį buvo apie 1,4 karto, o liepą – tik 6 proc. didesnė negu 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (2 pav.).

2 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg
Figure 2. Retail prices of potatoes in Lithuania 2005–2007, Lt/kg

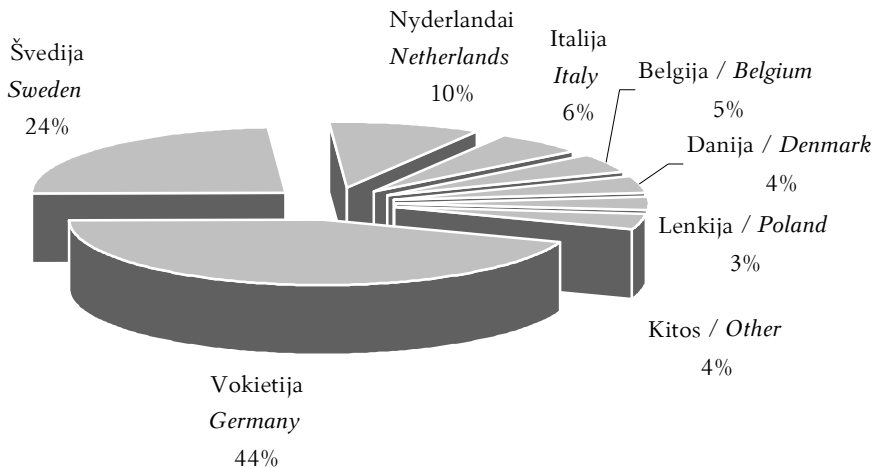
Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005, 2006, 2007.

2006 metų liepos mėnesį bulvių mažmeninė kaina Lietuvoje buvo apie 3 proc. mažesnė nei Estijos prekybos centruose. Sausio–gegužės mėnesiais mažiausiomis kainomis tarp Baltijos šalių bulves pardavinėjusiuose Latvijos prekybos centruose birželį–liepą kainos išaugo ir buvo apie 16 proc. didesnės nei Lietuvos mažmeninės prekybos centruose.

2007 metų rugpjūčio mėnesį bulvės šalies parduotuvėse kainavo tiek, kiek ir 2006-ųjų rugpjūtį. Turguje bulvių kaina 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais buvo daugiau kaip 30 proc. mažesnė negu mažmeninė.

Turguose prekyba lietuviškomis ankstyvosiomis bulvėmis prasidėjo birželio viduryje. Pirmųjų bulvių kaina siekė iki 6 Lt/kg. Per savaitę ji nukrito perpus – iki 3 Lt/kg. O liepą už bulvių kilogramą turguje vidutiniškai buvo prašoma 2,3 Lt.

Užsienio prekyba. 2007 metų I pusmetį bulvių užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Bulvių importuota 7,1 karto daugiau nei eksportuota. Į Lietuvą įvežta 18,9 tūkst. t bulvių, t. y. apie 20 proc. daugiau negu 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu. Bendroji bulvių importo vertė buvo 23,8 mln. Lt, vidutinė kaina – 1,26 Lt/kg – 1,6 karto didesnė. 44 proc. bulvių importuota iš Vokietijos – 8,3 tūkst. t (po 1,31 Lt/kg), 24 proc. – iš Švedijos – 4,5 tūkst. t (po 1,05 Lt/kg) (3 pav.).

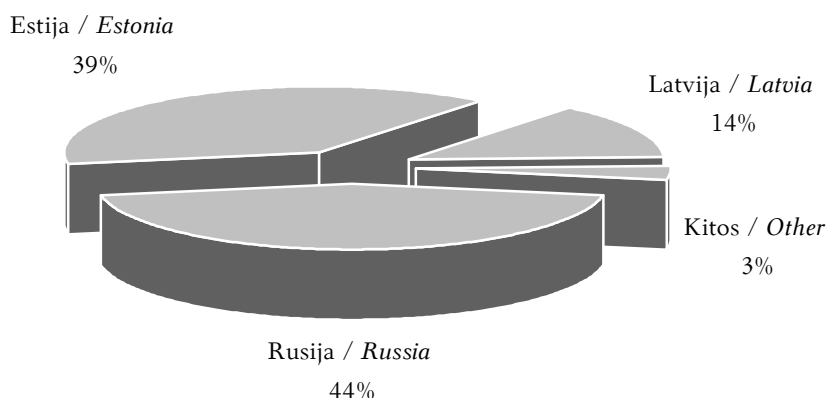

3 pav. Bulvių importas 2007 metų I pusmetį
Figure 3. Imports of potatoes in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metų I pusmetį Lietuva eksportavo 2,6 tūkst. t bulvių – palyginti su gamyba, tai visai nedaug, tačiau eksportuota 2,4 karto daugiau nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį. Bendroji bulvių eksporto vertė buvo 4,3 mln. Lt, vidutinė kilogramo kaina – 1,63 Lt, t. y. 2 kartus didesnė nei 2006-ųjų atitinkamam laikotarpiu.

Didžiausi bulvių eksporto srautai – į Rusiją (44 proc.) ir Estiją (39 proc.). Į Rusiją išvežta 1,2 tūkst. t (po 1,96 Lt/kg), į Estiją – 531 t (po 1,39 Lt/kg) bulvių (4 pav.).

4 pav. Bulvių eksportas 2007 metų I pusmetį
Figure 4. Exports of potatoes in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Bulvių gaminiai. 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, paruošta ir užkonservuota apie 2 kartus daugiau bulvių (2 lentelė). Gamyba orientuota į užsienio rinkas – jose parduodama apie 65 proc. produkcijos, o kaina vidaus rinkoje 15 proc. didesnė.

2 lentelė / Table 2

**Paruoštų ir konservuotų bulvių (įskaitant traškučius) gamyba ir realizavimas*
 2005–2007 metų I pusmetį**
Production and sales of potatoes prepared or preserved (chips incl.)
 in the 1st half-year 2005–2007*

Rodikliai / Indicators	2005	2006	2007	2007, palyginti su 2005, %
Pagaminta, t / Production, t	2304	3166	4554	198
Parduota, t / Sales, t	2392	3186	4376	183
iš jų vidaus rinkoje of which in domestic market	1067,4	1330	1525	143
Vidutinė kaina, tūkst. Lt/t Average price, thou. Lt/t	11,12	10,78	10,75	97
Vidutinė kaina vidaus rinkoje, tūkst. Lt/t Average price in domestic market, thou. Lt/t	13,19	12,73	12,32	93

* Be PVM / VAT excluded.

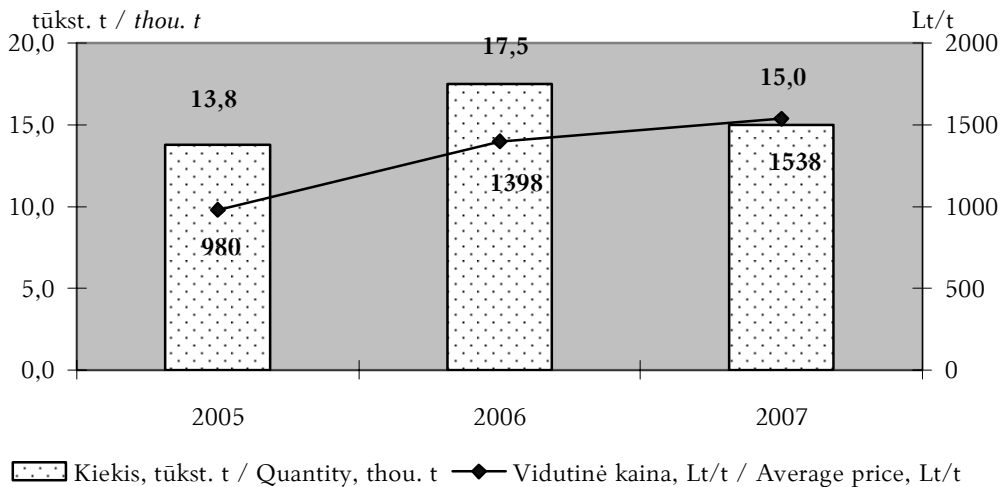
Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų I pusmetį paruoštų ir konservuotų bulvių užsienio prekybos balansas neigiamas. Eksportuota 2,9 tūkst. t paruoštų ir konservuotų bulvių – 30 proc. daugiau, iš jų šaldytų – 2,8 tūkst. t. Didžiausia dalis (71 proc.) – į Rusiją (po 9,66 Lt/kg) ir 17 proc. – į Latviją (po 12,16 Lt/kg). Importuota 3,4 tūkst. t – 6 proc. mažiau nei per 2006 metų tą patį laikotarpį, 54 proc. – iš Lenkijos (sušaldytos – po 3 Lt/kg, nesušaldytos – po 8,64 Lt/kg).

DARŽOVĖS / VEGETABLES

Nors buvo baimintis, kad nesiliaujantys lietingi orai sunaikins daržovių pasėlius, daržovių augintojai turėtų gauti gerą daržovių derlių. Jei orai bus palankūs ir ūkininkai galės laiku nuimti derlių, jis bus didesnis negu 2006-aisiais ir pagrindinių daržovių turėtų užtekti iki naujojo derliaus.

Vidaus rinka. Per 2007 metų sausio–liepos mėnesius daržovių supirkta 14 proc. mažiau negu per 2006-ųjų, tačiau 8,7 proc. daugiau nei per 2005-ųjų tą patį laikotarpį (1 pav.). Supirkimo kaina didėjo, ji buvo 10 proc. aukštesnė, palyginti su 2006-ųjų, ir 1,6 karto, palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2005–2007 metų sausio–liepos mėnesiais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in January–July 2005–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m., 2006 m., 2007 m. balandžio 1 d., liepos 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Burokėlių pasėlių mažėjimo tendencija išlieka. Nors šiomet jų plotas sumažėjo 14 proc., tikimasi didesnio nei 2006 metais burokėlių derliaus. 2007 metų birželio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų birželiu, burokėlių supirkimo kaina Lietuvoje sumažėjo 37 proc. (1 lentelė), tačiau jie buvo brangesni negu kaimyninėse Lenkijoje (18 proc.) ir Latvijoje (gegužė – 42 proc.). Parduotuvėse 2007 metų liepą burokėliai buvo parduodami 11 proc. pigiau, o turguose – 15 proc. brangiau nei prieš metus. Turguose liepą jie buvo 18 proc. pigesni nei parduotuvėse.

Kopūstai. Baltagūžių kopūstų pasėlių plotas Lietuvos ūkiuose sumažėjo 17 proc. Kopūstų kaina 2007 metų birželio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų birželiu, buvo 17 proc. didesnė. Lietuvoje kopūstai parduodami 3,2 karto brangiau nei kaimyninės Lenkijos prekiniuose ūkiuose. Tačiau pagrindinėje lietuviškų kopūstų užsienio rinkoje – Rusijoje – jų kaina 10 proc. didesnė. Parduotuvėse kopūstai liepą buvo 38 proc., o turguose – 12 proc. brangesni nei 2006-ųjų liepos mėnesį. Parduotuvėse jų kaina buvo 14 proc. didesnė negu turguose. Vėlyvųjų veislių kopūstai turėtų būti pigūs, nes dėl pasitaisiusių orų iš plotų, kuriuose pasėliai neužmirko, laukia ma didelio jų derliaus.

2007 metų birželio pradžioje kopūstai Vilniuje buvo parduodami apie 1,9 karto aukštesnėmis kainomis negu Budapešte, apie 1,5 karto – nei Prahoje. Didesnės kopūstų kainos buvo Stokholme – 57 proc., Helsinkyje – 56 proc., Berlyne – 34 proc. Palyginti su 2006 metų birželio pradžia, Vilniuje šios daržovės pabrango 55,7 proc.

Morkų pasėlių plotas Lietuvoje kasmet mažėja – 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, jis sumažėjo 9 proc. Morkų realizacija Lietuvoje šiais metais prasidėjo anksčiau. Jų kaina ūkiuose per metus sumažėjo 34 proc., ir jos buvo vienos pigiausių – 11 proc. pigesnės negu Lenkijoje, 24 proc. – nei Estijoje. 2007 metų liepą morkos parduotuvėse buvo parduodamos tokia pat kaina, o turguose 10 proc. brangiau nei prieš metus. Parduotuvėse birželį jos buvo apie 7 proc. brangesnės, o liepą 12 proc. pigesnės negu turguose.

2007 metų birželio mėnesio pradžioje Vilniaus prekybos centruose morkos buvo 60,6 proc. pigesnės nei Stokholme, daugiau negu 50 proc. – nei Helsinkyje, Berlyne ir daugiau nei 16 proc. – negu kitose nagrinėtose šalyse.

Svogūnai. Svogūnų pasėlių plotas Lietuvoje padidėjo 10,5 proc. 2007 metų birželio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų birželiu, Lietuvos ūkiuose svogūnai pabrango 1,8 karto, bet buvo vieni pigiausių – 33 proc. pigesni nei Latvijoje, 28 proc. – negu Lenkijoje. 2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006-ųjų liepa, svogūnai parduotuvėse buvo parduodami 1,7 karto, o turguose – 1,4 karto brangiau. Parduotuvėse jie kainavo 17 proc. brangiau nei turguose.

Svogūnų mažmeninė kaina Vilniuje buvo 10,9 proc. didesnė nei Prahoje ir 2,9 proc. – nei Taline, tačiau 61 proc. mažesnė nei Stokholme, 58 proc. – nei Berlyne. Per metus svogūnai Vilniuje pabrango 1,9 karto.

Vidutinės daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose 2006 ir 2007 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Average farm prices of vegetables in Lithuania and selected foreign countries in June 2006 and 2007, Lt/kg

Metai Year	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Rusija Russia	Vokietija Germany	Čekija Czech Republic
Burokėliai / Beetroot							
2007	0,80	–	0,84	0,68	1,11	1,45	–
2006	1,27	0,72	1,12	0,73	1,23	1,32	–
2007, palyginti su compared to 2006, %	63	–	75	93	90	110	–
Kopūstai / Cabbage							
2007	1,28	1,36	1,32	0,40	1,41	0,97	0,85
2006	1,09	0,96	1,21	0,65	1,06	1,08	0,81
2007, palyginti su compared to 2006, %	117	142	109	62	133	90	105
Morkos / Carrot *							
2007	0,70	–	0,92	0,79	1,16	1,82	–
2006	1,06	0,47	1,05	0,94	1,31	1,42	1,10
2007, palyginti su compared to 2006, %	66	–	88	84	89	128	–

* Gegužės mėnesį / In May.

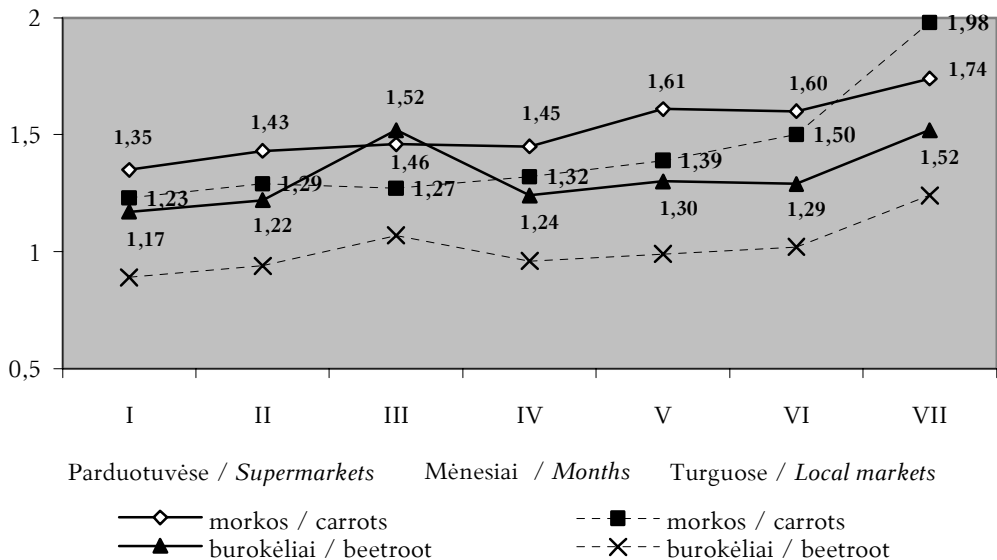
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Morkų, kopūstų ir svogūnų mažmeninės kainos kai kuriose ES valstybių sostinėse 2007 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Retail prices of carrot, cabbage and onion in the capital cities of selected EU countries in June, 2007, Lt/kg

Daržovės Vegetables	Vilnius	Talinas	Ryga	Varšuva	Praha	Bratislava	Budapeštas	Helsinkis	Berlynas	Stokholmas
Morkos Carrot	1,59	2,00	2,52	2,38	1,90	1,93	–	3,63	3,42	4,04
Kopūstai Cabbage	2,04	1,86	1,73	1,80	1,35	1,55	1,10	4,59	3,07	4,76
Svogūnai Onion	2,45	2,38	3,38	2,69	2,21	2,66	2,76	4,21	5,84	6,25

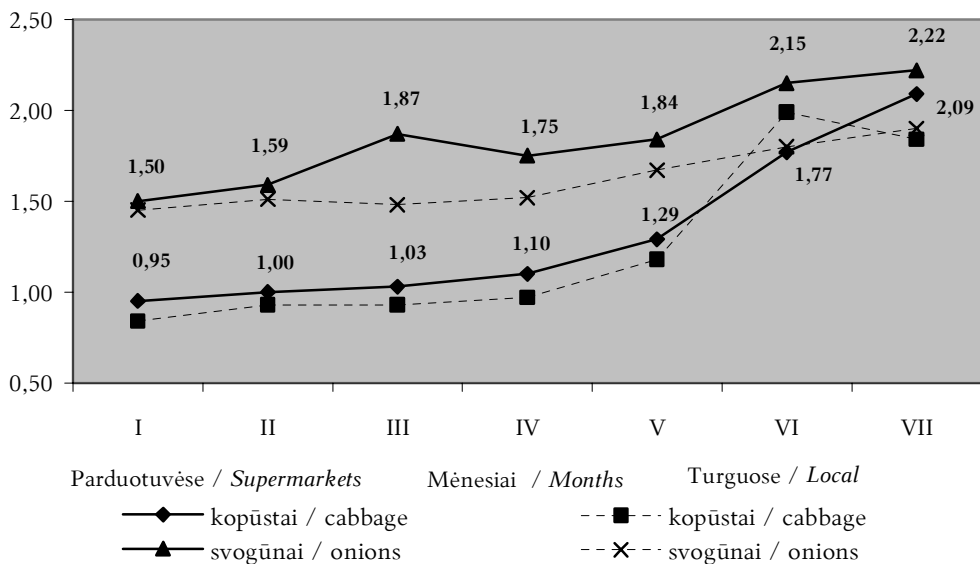
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2 pav. Vidutinės morkų ir burokėlių kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose ir turguose 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/kg

Figure 2. Average retail prices of carrot and beetroot in Lithuanian supermarkets and local markets in January–July 2007, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

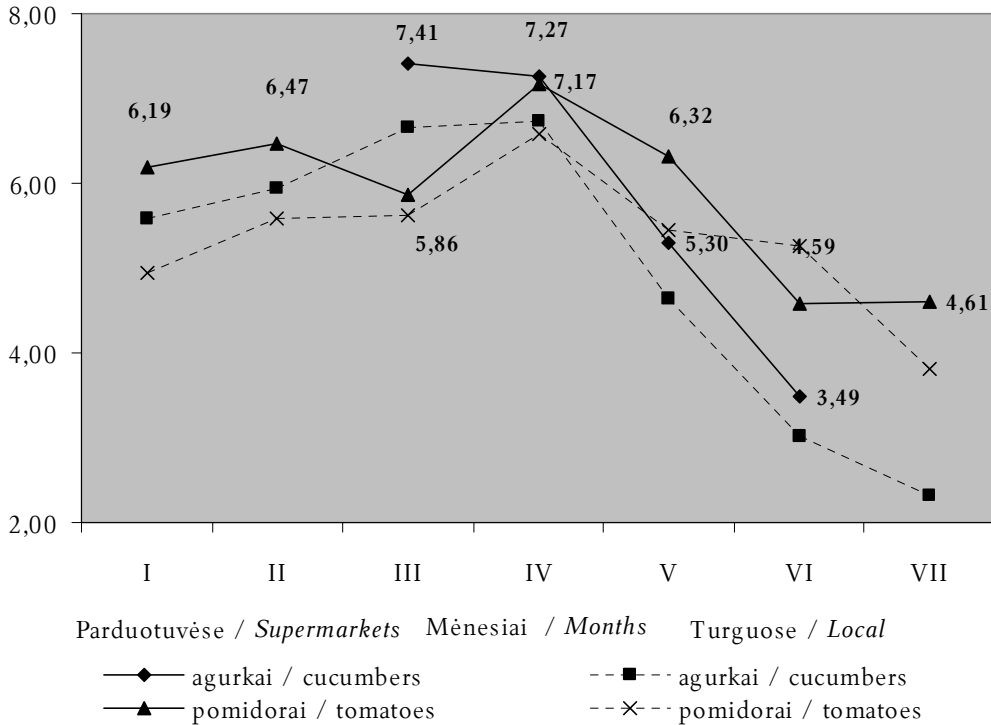

3 pav. Vidutinės kopūstų ir svogūnų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose ir turguose 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/kg

Figure 3. Average retail prices of cabbage and onion in Lithuanian supermarkets and local markets in January–July 2007, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Agurkų kaina parduotuvėse 2007 metų birželio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų birželiu, išaugo 8 proc. (4 pav.). Pomidorų kaina parduotuvėse 2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006-ųjų liepa, pakilo beveik 11 proc. Turguose birželio mėnesį agurkai buvo 37 proc. pigesni negu parduotuvėse, pomidorai birželį buvo 7 proc., o liepą – jau 17 proc. pigesni nei parduotuvėse.

4 pav. Vidutinės agurkų ir pomidorų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose ir turguose 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/kg

Figure 4. Average retail prices of cucumbers and tomatoes in Lithuanian supermarkets and local markets in January–July 2007, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Užsienio prekyba. 2007 metų I pusmetį daržovių eksportas beveik susilygino su importu, tačiau vidutinė eksportuojamų daržovių kaina buvo 2,8 Lt/kg, o importuojamų – 2,3 Lt/kg, todėl vertine išraiška balansas teigiamas (32,8 mln. Lt).

Daržovių eksportas 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo 1,4 karto, o importas – 1,3 karto (3 lentelė). Bendroji eksporto vertė – 194,1 mln. Lt, t. y. 1,9 karto didesnė nei 2006 metų I pusmetį. Bendroji daržovių importo vertė – 161,3 mln. Lt, t. y. 1,5 karto didesnė negu 2006 metų I pusmetį.

Daržovių eksportas ir importas 2006 ir 2007 metų I pusmetį, tūkst. t
Exports and imports of vegetables in the 1st half-year 2006 and 2007, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2006	2007	2006	2007
Daržovės / Vegetables	48,7	70,3	54,2	70,6
iš jų / of which:				
pomidorai / tomatoes	6,1	13,8	11,6	18,7
agurkai / cucumbers	3,4	3,6	3,7	3,9
svogūnai / onions	3,7	3,0	8,0	8,7
morkos, burokėliai / carrot, beetroot	4,7	6,5	7,9	7,4
kopūstai / cabbage	13,0	19,1	12,8	21,4

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

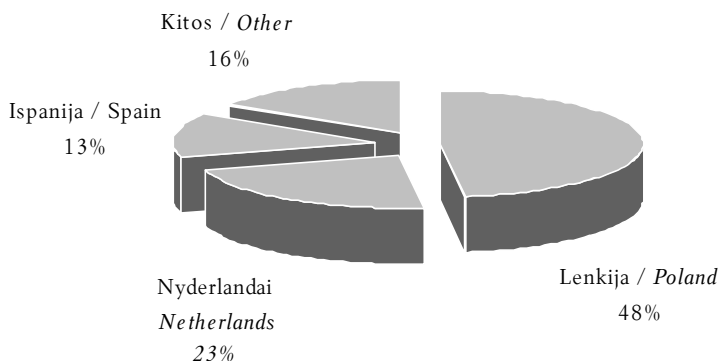
Nors pomidorų eksportas 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 2,3 karto, o importas – 1,6 karto, užsienio prekybos balansas išliko neigiamas (4,9 tūkst. t). 39 proc. pomidorų importuota iš vienos daugiausia pomidorų ES auginančių šalių – Ispanijos, 32 proc. – iš Lenkijos. 78 proc. pomidorų išvežta į Rusiją. Labai padidėjo eksportas į Estiją (išvežta 1,1 tūkst. t).

2007 metų I pusmetį agurkų įsivežta 0,3 tūkst. t daugiau negu išvežta. Daugiausia jų importuota iš Lenkijos (36 proc.), Ispanijos (30 proc.) ir Nyderlandų (29 proc.). Iš Ispanijos įvežta 1,7 karto daugiau nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Daugiausia agurkų eksportuota į Latviją (40 proc.), Rusiją (37 proc.) ir Estiją (21 proc.), į pastarąją eksportas per metus išaugo 3,9 karto.

Kopūstų per 2007 metų I pusmetį įsivežta 1,7 karto, svogūnų – 9 proc. daugiau, o morkų ir burokėlių – 6 proc. mažiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. 84 proc. morkų ir burokėlių eksportuota į Rusiją. 59 proc. svogūnų importuota iš Nyderlandų. 41 proc. morkų ir burokėlių įsivežta iš Lenkijos, 33 proc. iš Nyderlandų. 81 proc. kopūstų importuota iš Lenkijos, jų įsivežta 1,6 karto daugiau nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį.

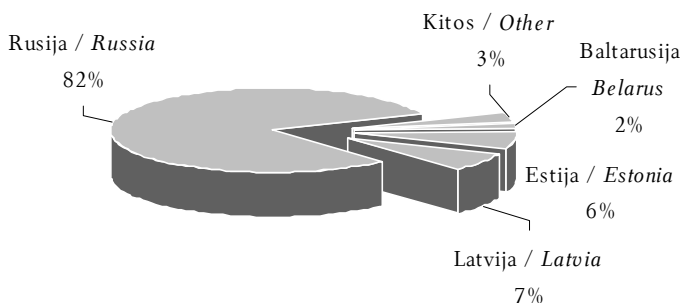
Daugiausia daržovių importuota iš Lenkijos (5 pav.) – 33,9 tūkst. t (51 proc. sudarė kopūstai). Iš Ispanijos importuota 9,3 tūkst. t (79 proc. – pomidorai, 13 proc. – agurkai). Iš Nyderlandų, kurie yra trečioje vietoje tarp pasaulio daržovių eksportuotojų po Ispanijos ir Meksikos, importuota 15,9 tūkst. t (32 proc. sudarė svogūnai, 29 proc. – pomidorai, 15 proc. – morkos ir burokėliai).

Daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 57 tūkst. t (32 proc. – kopūstai, 19 proc. – pomidorai). 2007 metų I pusmetį į Rusiją išvežta 1,5 karto daugiau daržovių negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Į Latviją išvežta 5,1 tūkst. t (29 proc. – agurkai, 19 proc. – pomidorai, 10 proc. – svogūnai), Estiją – 4,5 tūkst. t (25 proc. – pomidorai, po 17 proc. – kopūstai ir agurkai) (6 pav.).

5 pav. Daržovių importas 2007 metų I pusmetį
Figure 5. Imports of vegetables in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

6 pav. Daržovių eksportas 2007 metų I pusmetį
Figure 6. Exports of vegetables in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daržovių produktai. 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, išaugus paklausai vidaus rinkoje, labai padidėjo raugintų kopūstų gamyba – net 12 kartų, o nekoncentruotų pomidorų tyrėlių ir pastų – 2,8 karto. Pomidorų sulčių pagaminta 53 proc. daugiau. Tačiau daržovių ir jų mišinių užšaldyta 25 proc. mažiau (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Daržovių produktų gamyba 2005–2007 metų I pusmetį
Production of vegetable products in the 1st half-year 2005–2007

Produktai / Products	2005	2006	2007	2007, palyginti su 2005, %
Pomidorų sultys, tūkst. l <i>Tomato juice, thou. l</i>	1681,1	2624,2	2574,9	153
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t <i>Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t</i>	6,5	8,2	6,7	103
Nekoncentruotos pomidorų tyrės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes non concentrated, t</i>	8,7	25,0	24,3	2,8*
Rauginti kopūstai, t / <i>Cabbages preserved, t</i>	49,2	245,6	609,8	12*
Paruoštos ar konservuotos išlukštentos pupelės, t <i>Shelled bean prepared or preserved, t</i>	28,8	17,8	28,9	100
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t <i>Frozen vegetables and mixtures, t</i>	423,4	229,5	317,1	75

* Kartai / Times.

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų I pusmetį vidaus rinkoje buvo parduota 94 proc. pomidorų sulčių, pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų – 83 proc., o nekoncentruotų pomidorų tyrėlių ir pastų gamyba orientuota tik į vidaus rinką. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 45 proc., raugintų kopūstų – 96 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – 81 proc.

Daržovių produktų užsienio prekyba. Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2007 metų I pusmetį buvo neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 9,4 karto daugiau negu išvežta. Importuota 2,8 tūkst. t: 48 proc. – iš Latvijos, 29 proc. – iš Lenkijos.

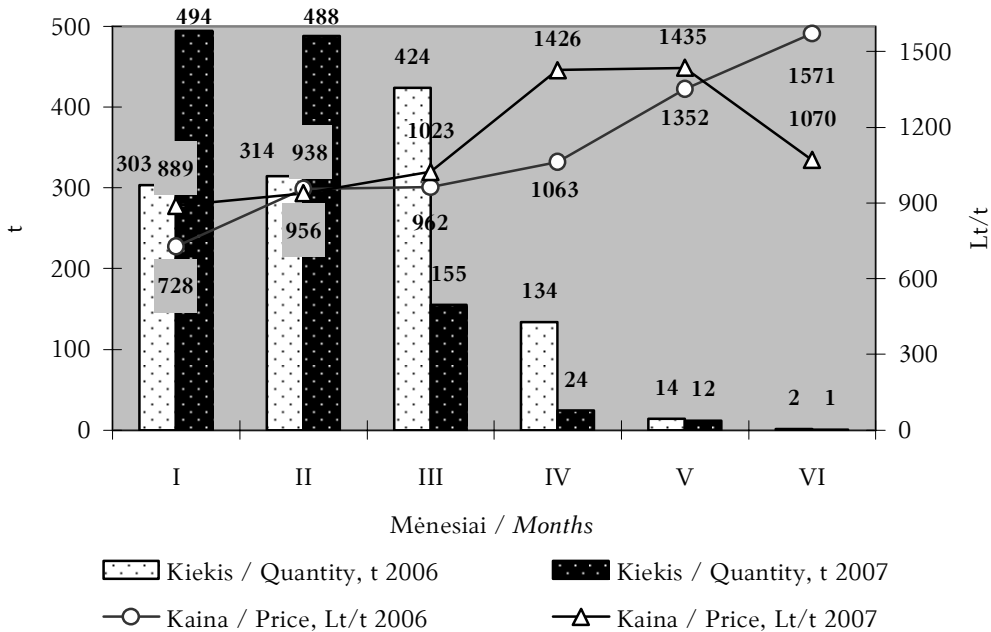
Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,6 karto daugiau nei išvežta. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Latvijos – 27 proc., Nyderlandų – 26 proc.

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

2007 metais dėl gamtos stichijų vaisių ir uogų augintojai patyrė nuostolių. Centrinę ir Vakarų Europą užgriuvęs uraganas išlaužė vaismedžius, daugelyje rajonų buvo apsemti dideli uogynų plotai. Be to, daugelyje ES šalių balandžio pabaigoje – gegužės pradžioje užklupusios stiprios šalnos pakenkė žydintiems vaismedžiams. Lietuvoje sodams daugiau žalos padarė žiemos šalčiai negu pavasarinės šalnos, nors ir pastarosios nušaldė daugumą vaismedžių ir braškių žiedų.

Vidaus rinka. Palyginti su 2006 metų I pusmečiu, Lietuvos vaisių ir uogų rinkoje kilo ir supirkimo, ir mažmeninės kainos.

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų I pusmetį vidutinė vaisių ir uogų supirkimo kaina Lietuvoje buvo 8,3 proc. aukštesnė nei prieš metus, produkcijos supirkta 1 proc. daugiau (iki 1214 t). Šalyje supirkta 1174 t obuolių, arba 1,4 proc. mažiau nei 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, vidutinė supirkimo kaina (1130 Lt/t) išaugo 2,3 proc. Obuolių kaina sausio–gegužės mėnesiais kilo ir buvo didesnė negu 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, tačiau birželio mėnesį sumažėjo 25 proc. (iki 1070 Lt/t) ir buvo 32 proc. mažesnė nei prieš metus (1 pav.).

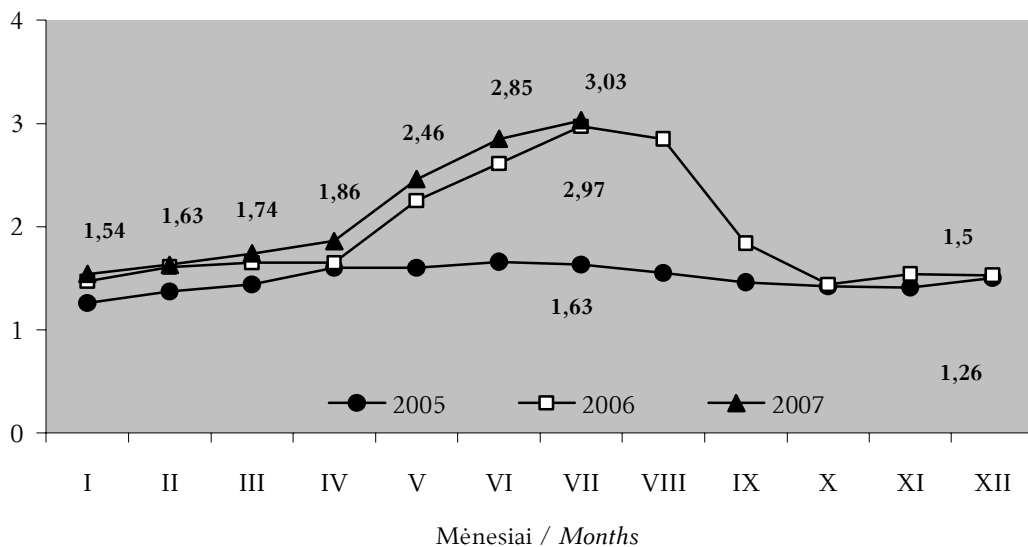
1 pav. Obuolių supirkimas Lietuvoje 2006 ir 2007 metų I pusmetį

Figure 1. Purchase of apples in Lithuania in the 1st half-year 2006 and 2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2006 m., 2007 m. balandžio 1 d., liepos 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų birželį vidutinė braškių supirkimo kaina (3041 Lt/t) buvo 2,6 proc. didesnė nei 2006-ųjų birželį, kai už šias uogas mokėta po 2964 Lt/t. Per 2007 metų I pusmetį supirkta net 4 kartus daugiau braškių (40,3 t) nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu.

2007 metų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, vidutinė mažmeninė obuolių kaina padidėjo 6,3 proc. 2007 metų liepą obuoliai buvo beveik 2 kartus brangesni nei tų pačių metų sausį (3 pav.).

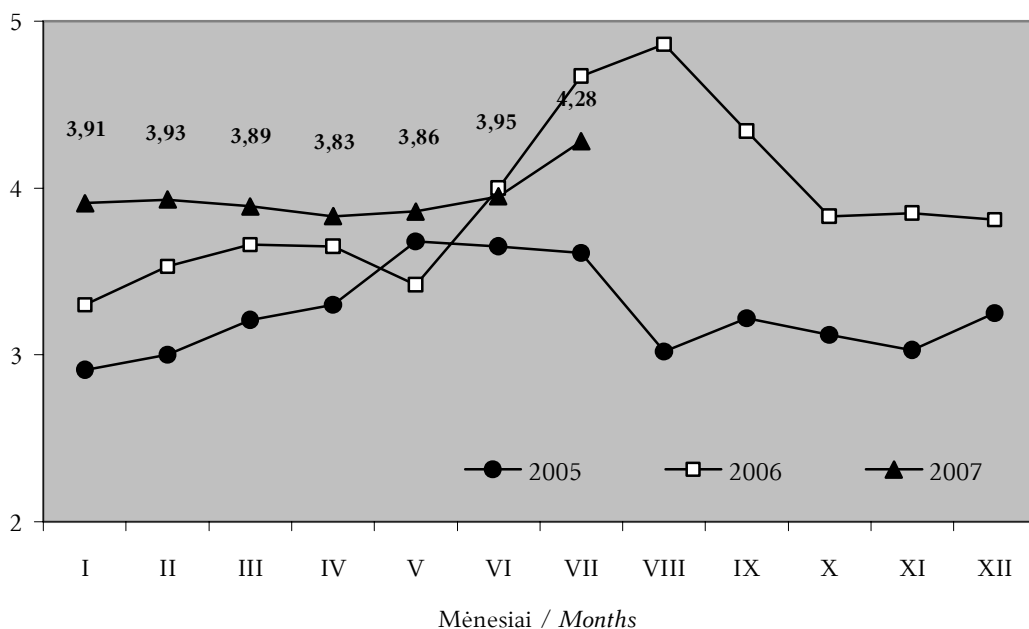

3 pav. Obuolių vidutinės mažmeninės kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg
Figure 3. Average retail prices of apples in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Kriaušės 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais buvo parduodamos 10,6 proc. brangiau, tačiau birželį ir liepą atitinkamai 1,3 ir 8,4 proc. pigiau nei 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu. Jų kaina 2007 metų sausio–birželio mėnesiais kito labai nežymiai, tačiau liepą kriaušės pabrango ir buvo 9,5 proc. brangesnės nei sausį (4 pav.).

2007 metų birželio mėnesio pirmąją savaitę Vilniaus prekybos centruose beveik tiek pat kaip ir apelsinai kainavę ‘Golden’ veislės obuoliai buvo 51,5 proc. pigesni nei Berlyne (1 lentelė). Brangiau obuoliai kainavo ir Estijos, Lenkijos, Čekijos, Slovakijos, Suomijos, Švedijos sostinėse, tačiau kainų skirtumas buvo mažesnis. Obuoliai Vilniuje per metus pabrango 18 proc. Bananai Vilniuje buvo parduodami per 20 proc. aukštesnėmis kainomis nei Varšuvoje, Prahoje, Bratislavoje ir Budapešte. Didesnės bananų kainos buvo tik Berlyne (22 proc.). Apelsinų mažmeninė kaina Vilniuje buvo beveik tokia pat kaip Varšuvoje, tačiau 5,4 proc. mažesnė nei Rygoje, 21,3 proc. – nei Taline ir net 53 proc. – nei Berlyne. Palyginti su vidutine 2006 metų birželio mėnesio pirmosios savaitės apelsinų kaina, šie citrusiniai vaisiai Vilniuje pabrango 25,8 proc.

4 pav. Kriaušių vidutinės mažmeninės kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 4. Average retail prices of pears in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

1 lentelė / Table 1

Obuolių, bananų ir apelsinų mažmeninės kainos kai kuriose ES valstybių sostinėse 2007 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Retail prices of apples, bananas and oranges in the capital cities of selected EU countries in June, 2007, Lt/kg

Vaisiai Fruit	Vilnius	Talinas	Ryga	Varšuva	Praha	Bratislava	Budapeštas	Helsinkis	Berlynas	Stokholmas
Obuoliai 'Golden' Apples	3,45	5,35	-	4,66	3,56	4,18	3,80	5,80	7,11	6,25
Bananai Bananas	4,90	4,42	4,18	3,56	3,80	3,97	3,49	4,90	6,28	4,76
Apelsinai Oranges	3,66	4,76	3,87	3,63	3,87	4,32	3,80	4,94	7,80	5,49

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metais prognozuojamas mažiausias ES obuolių derlius per pastarąjį dešimtmetį – apie 8,5 mln. t, t. y. 13 proc. mažesnis nei 2006-aisiais. Tačiau ES-15 šalyse tikimasi priskinti 2 proc. daugiau obuolių negu prieš metus – 6,8 mln. t. Tuo tarpu kitose ES šalyse laukiamas apie 45 proc. mažesnis derlius nei 2006-aisiais – tik 1,7 mln. t. Didžiausią įtaką derliaus sumažėjimui padarė stiprios pavasarinės šalnos Centrinėje ir Rytų Europoje. Lenkijos ir Vengrijos sodininkai teigia, kad prarasta beveik pusė vaisių derliaus. Didelės žalos šalnos padarė Rumunijoje, Slovakijoje ir Čekijoje. Stambi šviežių vaisių tiekėja Moldova irgi prognozuoja mažesnių vynuogių, persikų, abrikosų, trešnių, obuolių ir kitų vaisių derlių. Šalnos pakenkė ne tik derliui, bet ir jų kokybei. Be to, situaciją pablogino liepos mėnesį nepalioavęs lietus ir darbo jėgos derliui nuimti trūkumas. Lietuvoje prognozuojamas 55 proc. mažesnis obuolių derlius nei 2006 metais. Todėl ES obuolių augintojai bendroje ES rinkoje tikisi aukštų obuolių kainų.

Vaisių ir uogų gaminiai. Lenkija yra didžiausia braškių, serbentų, aviečių, obuolių ir vyšnių augintoja ES. Ji – pagrindinė sulčių koncentratų ir kitų produktų žaliavos tiekėja Europos rinkoje. Dėl ypač stiprių ir neįprastai vėlyvų šalnų, užklupusių pačiu pavojingiausiu derliaus vystymosi laikotarpiu, šiemet vaisių ir uogų derlius Lenkijoje labai sumažėjo. Vaisių ir uogų perdirbėjai gali pritrūkti žaliavos, o kartu išaugus jų kainoms gali pakilti ir pagaminamos produkcijos kainos. Prognozuojamas žymiai mažesnis perdirbimui skirtų obuolių derlius ES. Todėl obuolių augintojai viliasi, kad perdirbimui skirtų obuolių kainos taip pat bus aukštos – apie 700 Lt/t.

Vaisių ir uogų perdirbimo, paruošimo ir konservavimo įmonės Lietuvoje 2007 metų I pusmetį labai padidino šaldytos produkcijos gamybos apimtį – net 3,1 karto, palyginti su 2005-ųjų I pusmečiu. Nekoncentruotų obuolių sulčių pagamino 17 proc. mažiau nei 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, tačiau 8 proc. daugiau nei 2006 metų I pusmetį. Koncentruotų sulčių gamyba sumažėjo 45 proc., palyginti su gamybos apimtims prieš metus. Džemų, tyrių ir pastų gamyba sumažėjo, palyginti su 2006 metų gamyba, tačiau nebuvo mažesnė kaip 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (2 lentelė).

2007 metų I pusmetį gamintojai pardavė 2,4 karto daugiau šaldytų vaisių ir uogų nei 2006-ųjų I pusmetį. Koncentruotų sulčių parduota 3,5 karto daugiau, nekongcentruotų obuolių sulčių – 21 proc. mažiau, o džemų, marmeladų grupės gaminių beveik tiek pat, kiek prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. Vidutinė koncentruotų sulčių pardavimo kaina (4,76 Lt/l) sumažėjo 23,5 proc., nekongcentruotos obuolių sultys, kaip ir džemų, marmeladų grupės gaminiai, buvo parduodami 7,5 proc. brangiau (atitinkamai po 1,44 Lt/l ir 2,74 Lt/kg) nei prieš metus. 32,5 proc. pabrango šaldyta vaisių ir uogų produkcija. Koncentruotų sulčių gamintojai orientuojasi į užsienio rinkas, 2007 metų I pusmetį didžioji pardavimo pajamų dalis (95,6 proc.) gauta už eksportuotą produkciją (3 lentelė).

Užsienio prekyba. 2007 metų I pusmetį iš Lietuvos eksportuota 217,8 tūkst. t vaisių ir uogų, arba 1,6 karto daugiau nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Eksporto vertė – 427,5 mln. Lt. Neigiamas užsienio prekybos balansas buvo 23,4 mln. Lt – 3,7 karto mažesnis nei 2006 metų I pusmetį. Kaip ir prieš metus, į Rusiją išvežta daugiausia – 89,3 proc. visų eksportuotų vaisių ir uogų. 90,3 proc. (175,7 tūkst. t) šiai šaliai parduotos sodų ir uogynų produkcijos sudarė obuoliai, kurių vidutinė kaina – 1,31 Lt/kg. Užsienio prekybos obuoliais balansas, kaip ir prieš me-

tus, teigiamas. Lyginant su 2006 metų I pusmečiu, dėl padidėjusio eksporto į Rusiją ir Estiją obuolių išvežta 1,6 (178,5 tūkst. t), o kriaušių ir svarainių – 2,5 karto (3,3 tūkst. t) daugiau.

Šaldytų vaisių ir uogų užsienyje parduota 4,7 tūkst. t, arba 1,8 karto daugiau nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Eksportuota už 44,9 mln. Lt – 2,9 karto daugiau negu prieš metus. Teigiamas užsienio prekybos balansas (34,6 mln. Lt), palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, 3 kartus didesnis. Pagrindinės prekybos partnerės – Vokietija (44 proc.) ir Italija (12,3 proc.). Palyginti su 2006 metų I pusmečiu, Vokietija iš Lietuvos pirkė 2,3, o Italija – 5,5 karto daugiau šaldytų vaisių ir uogų.

2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, džemų, marmeladų, tyrių ir pastų eksportuota 1,3 karto daugiau, kitais nei virimo būdais paruoštų ar konservuotų gaminių – 1,4 karto, nefermentuotų sulčių – 1,7 karto daugiau. Į ES šalis išvežta 93,4 proc. eksportuotų sulčių, daugiausia – į Vokietiją (64,8 proc.) ir Latviją (15,9 proc.). 5,4 tūkst. t eksportuotų sulčių vertė – 20,9 mln. Lt, ji 1,6 karto didesnė nei 2006 metų I pusmetį. Palyginti su kitais gaminiiais, eksportuotų šaldytų vaisių ir uogų kaina pakilo labiausiai. Nefermentuotos vaisių sultys atpigo 7 proc. (4 lentelė).

2 lentelė / Table 2

Kai kurių vaisių ir uogų produktų gamyba 2005–2007 metų I pusmetį
Production of selected fruit and berry products in the 1st half-year 2005–2007

Produktai / Products	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2005, %
Nekoncentruotos obuolių sultys, tūkst. l <i>Apple juice, non concentrated, thou. l</i>	500,3	384,7	417,2	83
Koncentruotos vaisių, uogų ir daržovių sultys (išskyrus pomidorų), tūkst. l <i>Fruit, berry and vegetable juice (tomato juice excl.), concentrated, thou. l</i>	183,9	200,9	109,9	60
Šaldyti vaisiai, uogos, t <i>Fruit and berries, frozen, t</i>	381,7	416,3	1179,8	3,1*
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos, t / <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes, t</i>	2238,7	2461,4	2272,5	102

* Kartai / Times

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Kai kurių vaisių ir uogų gaminių pardavimai* 2006 ir 2007 metų I pusmetį
Sales of selected fruit and berry products in the 1st half-year 2006 and 2007*

Produktai Products	Kiekis Quantity		Vertė, tūkst. Lt Value, thou. Lt		Už eksportuotus produktus gauta pardavimo pajamų dalis, proc. Income share of the exported products, %	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Nekoncentruotos obuolių sultys, tūkst. l <i>Apple juice, non concentrated, thou. l</i>	666,6	526,3	891,8	759,4	7,7	3,6
Koncentruotos vaisių, uogų ir daržovių sultys (išskyrus pomidorų), tūkst. l / <i>Fruit, berry and vegetable juice (tomato juice excl.), concentrated, thou. l</i>	938,1	3248,1	5836,8	15468,8	79,0	95,6
Šaldyti vaisiai, uogos, t <i>Fruit and berries, frozen, t</i>	581,3	1417,1	1770,2	5725,3	49,2	73,9
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos, t / <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes, t</i>	2221,8	2255,3	5673,1	6180,9	17,3	14,5

* Veikusiomis kainomis be PVM ir akcizų / *At current prices without VAT and excise duty.*

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

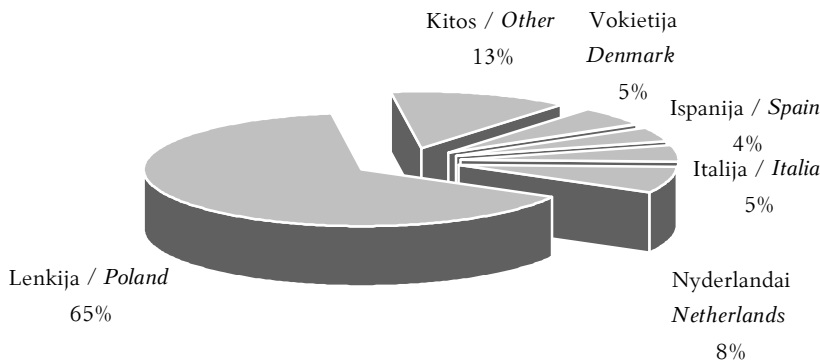
Analizuojamu laikotarpiu vaisių ir uogų **importo** kiekis (230,5 tūkst.t) padidėjo 43,2 proc., augimo tempas buvo ne toks spartus kaip eksporto. Įvežtų vaisių ir uogų vertė – 450,9 mln. Lt. Vien iš Lenkijos importuota 149,3 tūkst. t (64,8 proc.) vaisių ir uogų (5 pav.).

2006 metų I pusmetį iš Lenkijos taip pat buvo įvežta daugiausia vaisių ir uogų (61 proc.). Vidutinė importuotų obuolių kaina išaugo 14 proc., braškių ir vyšnių – daugiau kaip 40 proc., tačiau kriaušės Lenkija pardavė net 20 proc. pigiau (5 lentelė).

**Vidutinės iš Lietuvos eksportuotų vaisių ir uogų gaminių kainos
2006 ir 2007 metų I pusmetį, Lt/kg**
*Average prices of fruit and berry products exported from Lithuania
in the 1st half-year 2006 and 2007, Lt/kg*

KN kodas CN code	Produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
0811	Šaldyti vaisiai ir uogos <i>Fruit and berries, frozen</i>	5,93	9,51	160
2007	Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos / <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes</i>	1,38	1,55	112
2008	Kitais nei virimo būdais paruošti / konservuoti gaminiai <i>Commodities, prepared / conserved in another ways, not boiled</i>	6,41	6,42	100
2009	Nefermentuotos vaisių sultys (įskai- tant vynuogių misą) ir daržovių sul- tys / <i>Fruit juice (grape mash incl.) and vegetable juice, non fermented</i>	4,13	3,86	93

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

5 pav. Vaisių ir uogų importas 2007 metų I pusmetį
Figure 5. Imports of fruit and berries in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

**Vidutinės iš Lenkijos į Lietuvą importuotų vaisių ir uogų kainos
2006 ir 2007 metų I pusmetį, Lt/kg**
*Average prices of fruit and berries imported from Poland to Lithuania
in the 1st half-year 2006 and 2007, Lt/kg*

KN kodas CN code	Vaisiai ir uogos Fruit and berries	2006	2007	2006, palyginti su compared to 2005, %
080810	Obuoliai / Apples	1,10	1,25	114
080820	Kriaušės ir svarainiai Pears and quinces	2,05	1,65	80
080920	Vyšnios / Cherries	2,82	4,15	147
081010	Braškės, žemuogės Strawberries, wild strawberries	3,42	4,88	143

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Nors Lietuvoje neblogai išplėtota sulčių gamybos pramonė, per pusmetį jų importuota 2,5 karto daugiau nei eksportuota (13,4 tūkst. t – 21 proc. daugiau nei 2006 m. I pusmetį). Iš Lenkijos nupirkta 3,6 tūkst. t, iš Latvijos kiek mažiau – 3,3 tūkst. t nefermentuotų sulčių.

Lietuva 2007 metų I pusmetį sėkmingai prekiaavo šaldytomis uogomis, didino obuolių pardavimų apimtį. Be to, išnaudota palanki padėtis Rusijos vaisių rinkoje – ten buvo padidėjusi obuolių ir kriaušių paklausa. Lietuva įsivežė 47 proc. daugiau sodų bei uogynų produkcijos iš Lenkijos nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu.

PIENAS / MILK

Nuo 2007 metų kovo mėnesio pasaulinėse pieno produktų rinkose dėl paklausos padidėjimo išaugusios pieno produktų kainos turėjo įtakos ir Lietuvos, kaip pasaulinės pieno produktų rinkos dalyvės, veiklai. Pieno produktų įmonių kainos Lietuvoje 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų metų laikotarpiu, padidėjo 10,6 proc. ir toliau kyla. Pagal pasaulinių rinkų poreikį keičiasi ir pieno produktų gamybos bei eksporto struktūra: didesnę lyginamąją svorį užima pieno ir išrūgų miltelių gamyba bei eksportas. Tačiau pagrindinė eksporto prekė išlieka sūriai. Pieno žaliavos kaina kol kas didėja dėl struktūrinių pieno ūkio pasikeitimų, t. y. dėl stambių pieno gamintojų lyginamojo svorio supirkto pieno struktūroje augimo. Tačiau jau 2007 metų pabaigoje – 2008 pradžioje turėtų kilti ir pieno žaliavos kainos.

Vidaus rinka. 2007 metų sausio–liepos mėnesiais supirkta 751 tūkst. t natūralaus riebumo pieno. Palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, supirkimas išaugo 8,4 proc. (1 lentelė), o perskaičiavus į bazinius rodiklius – 9,4 proc.

1 lentelė / Table 1

Pieno supirkimas 2006 ir 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, tūkst. t

Milk purchase in January–July 2006 and 2007, thou t

Rodikliai / Indicators	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Supirkta pieno: / Milk purchased:			
natūralaus / natural	692,3	751,0**	108
bazinio* / basic*	816,4	893,8	109

* 3,4 proc. riebalų, 3,0 proc. baltymų / 3.4% milk fat, 3.0% protein.

** 4,11 proc. riebalų, 3,23 proc. baltymų / 4.11% milk fat, 3.23% protein.

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007. – V.: Statistikos departamentas prie LR V, 2007.

ES veterinarinius reikalavimus atitinkantis pienas 2007 metų sausio–liepos mėnesiais sudarė 95 proc. viso supirkto pieno. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, tokio pieno dalis padidėjo 2 procentiniais punktais. Per keturis 2007–2008 kvotos metų mėnesius bendroji nacionalinė pardavimo perdirbti pieno kvota įvykdyta 30 proc. Atsižvelgiant į pieno supirkimo augimo tempus, galima prognozuoti, kad 2007–2008 kvotos metais pieno gamybos kvota nebus viršyta.

Trūkstant žaliavos pieno perdirbimo pramonei, vis daugiau jos importuojama iš kaimyninių valstybių. Per 2007 metų 7 mėnesius įvežta 78,3 tūkst. t žaliavinio pieno iš Latvijos. Tai 45 proc. daugiau nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį.

Vidutinė natūralaus riebumo pieno supirkimo kaina Lietuvoje 2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006 metų liepa, išaugo 14,8 proc. ir buvo 718 Lt/t, o per 7 šių metų mėnesius ji bu-

vo 736 Lt/t – 6,7 proc. didesnė už 2006 metų vidutinę to laikotarpio natūralaus pieno kainą. Bazinių rodiklių pieno supirkimo kaina 2007 metų liepą, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų metų mėnesiu, padidėjo tik 8,2 proc., nes 2007 metais žymiai pagerėjo natūralaus pieno sudėties rodikliai: riebumas išaugo 0,12 punkto, o baltymingumas – 0,08 punkto. Sparčiau nei Lietuvoje iš kaimyninių valstybių pieno supirkimo kaina augo tik Lenkijoje – čia ji padidėjo 20 proc. ES-15 šalyse pieno supirkimo kainos taip pat pasuko didėjimo linkme, nors pastaruosius metus nuolat mažėjo. Tam įtakos turėjo išaugusi pieno produktų paklausa ir Europoje, ir visame pasaulyje. Lietuvos pieno supirkimo kaina 2007 metais kol kas išlieka mažiausia tarp ES-25 šalių. Tačiau ji turėtų išlaikyti didėjimo tendenciją dėl struktūrinių poslinkių (stambiuju ūkių tiekiamo pieno, už kurį mokama aukštesnė supirkimo kaina, lyginamojo svorio augimo) ir dėl kaimyninių rinkų spaudimo, nes ES-15 šalyse prasidėjęs pieno supirkimo kainų augimas netrukus atsilieps ir Lietuvos rinkai.

2 lentelė / Table 2

**Natūralaus pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse,
Lenkijoje ir ES-15 2006 ir 2007 metų liepos mėnesį, Lt/t**

Natural milk purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15 in July 200 and 2007, Lt/t

Šalis / Country	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Lietuva / Lithuania	625	718	115
Latvija / Latvia	786	823	105
Estija / Estonia	820	884	108
Lenkija / Poland	754	907	120
ES-15* / EU-15*	924	1059	115

* 4,2 proc. riebumo, 3,35 proc. baltymų / 4.2% milk fat, 3.35% protein.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos duomenys; Eesti statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/temp/AG182007911535078.xls>; Główny Urząd Statystyczny [interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1335_ENG_HTML.htm; International Milk Price Reviews [interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.milkprices.nl/>; Latvijas statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2007 m. rugsėjo 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://data.csb.gov.lv/temp/07-14a20079120515.xls>.

Per 2007 metų sausio–liepos mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, padidėjo visų pieno produktų, išskyrus sūrius ir jogurtą, gamyba (3 lentelė), daugiausia – varškės (28 proc.) ir pieno konservų (24 proc.). Pasaulio rinkose padidėjus pieno miltelių paklausai, žymiai išaugo ir jų gamyba. Per 2007 metų sausio–birželio mėnesius, palyginti su praeitų metų tuo pačiu laikotarpiu, pieno miltelių gamyba padidėjo 35,9 proc. Dėl šios priežasties, esant ribotam pieno žaliavos kiekiui, sūrio gamyba buvo sumažinta.

Pagrindinių pieno produktų gamyba*
2006 ir 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, tūkst. t
Production of key dairy products in January–July 2006 and 2007, thou t*

Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Geriamasis pienas / <i>Drinking milk</i>	48,4	53,4	110
Rūgpienis, kefyras / <i>Curdled milk, kefir</i>	22,9	23,5	103
Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	11,3	11,1	98
Grietinė ir jos mišiniai <i>Sour cream and mixes</i>	14,5	15,8	109
Varškė / <i>Curd</i>	10,0	12,8	128
Sviestas / <i>Butter</i>	7,0	7,7	110
Sūriai / <i>Cheese</i>	44,3	42,5	96
Valgomieji ledai** / <i>Ice cream</i>	16,3	17,9	110
Pieno konservai / <i>Canned milk</i>	8,4	10,4	124

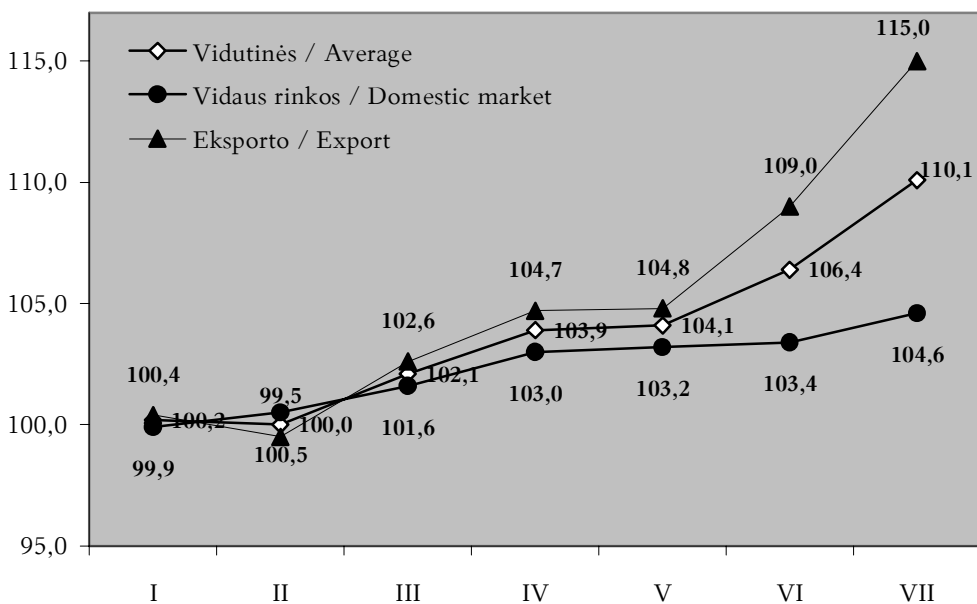
* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / *Data of major milk enterprises.*

** Mln. l / *Mill. l.*

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007 m. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Vidutinės pieno produktų įmonių kainos per metus pastebimai padidėjo. 2007 metų liepos mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, jos vidutiniškai buvo didesnės 10,6 proc. Eksportuojamų produktų kainos pakilo 15,2 proc., o pieno produktų kainos vidaus rinkoje – 5,4 proc. Kainų didėjimas prasidėjo 2007 metų kovo mėnesį (1 pav.), iki tol jos svyravo mažai (1 proc.). Impulsą tam davė pieno produktų paklausos didėjimas ir atitinkamai jų brangimas ES ir pasaulinėse rinkose. Vakarų Europoje sviesto ir pieno miltelių eksporto kainos 29-ąją 2007 metų savaitę (liepos pab.), palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo daugiau nei 2 kartus, Okeanijos valstybėse 1,7–2 kartus. Kiek mažiau kilo sūrių kainos – 47–53 proc. Pavyzdžiui, Vokietijoje sviesto įmonių kaina padidėjo 66 proc., lieso pieno miltelių – 88 proc., nenugriebto pieno miltelių – 67 proc.

Vidaus rinkoje 2007 metų liepą, palyginti su 2006-ųjų liepa, padidėjo beveik visų pieno produktų kainos, išskyrus grietinės – jos kaina sumažėjo 6 proc. (4 lentelė). Labiausiai išaugo kietųjų ilgai nokstančių sūrių kaina – 26 proc.

1 pav. Pieno pramonės įmonių parduotos produkcijos kainų pokyčiai 2007 metais (2006-12=100 proc.)

Figure 1. Changes in producer milk prices in 2007 (December 2006 = 100%)

Šaltinis: Informacija apie gamintojų parduotos pramonės produkcijos kainų pokyčius 2007 metais. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Ekspertai prognozuoja tolesnį pieno produktų pasaulinių kainų kilimą. Todėl turėtų didėti ir Lietuvos įmonių gaminamų pieno produktų kainos ir užsienio, ir vidaus rinkose. Kadangi kainos vidaus rinkoje iki liepos mėnesio pabaigos kilo ne taip sparčiai, ateinančius 2–3 mėnesius prognozuojamas spartesnis jų didėjimas.

Kaip minėta, Lietuvos įmonių kainos seka pasaulinių pieno produktų kainų tendencijomis. Dėl to 2006 metų liepą eksportuotų pieno produktų kainų skirtumas tarp Lietuvos ir kai kurių ES šalių išliko nedidelis, vienose kainos buvo didesnės, kitose – mažesnės (5 lentelė).

Mažmeninės pieno produktų kainos sekė įmonių kainų kitimo tendencijomis. 2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006-ųjų liepa, Lietuvoje mažmeninės kainos kilo, nors atskirų produktų kainų augimas nebuvo identiškas įmonių kainų didėjimui (6 lentelė). Palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Lietuvoje mažmeninės pieno produktų kainos buvo aukštesnės nei Estijoje, bet žemesnės nei Latvijoje, kurioje 2007 metais pastebimai didėjo infliacija.

**Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos
2006 ir 2007 metų liepos mėnesį, Lt/t**
Producer prices of dairy products in the domestic market in July 2006 and 2007, Lt/t

Pieno produktai <i>Products</i>	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėje <i>Natural milk, ≥ 3,5% milk fat, in 1 l packs</i>	1638	1803	110
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėje <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l pack</i>	1267	1318	104
Grietinė, 30 proc. riebumo, 450 g indelyje <i>Sour cream, 30 % milk fat, in 450 g packs</i>	4840	4550	94
Sviestas, 82 proc. riebumo, išfasuotas po 200 g <i>Butter, 82 % milk fat, in 200 g packs</i>	10970	11920	109
Tepieji riebalų mišiniai, išfasuoti po 200 g <i>Dairy fat spreads, in 200 packs</i>	8910	10110	113
„Tilsit“ sūris, išfasuotas / <i>Tilsit, packed</i>	10500	11320	108
Kietieji ilgai nokstantys sūriai, išfasuoti <i>Hard long-ripened cheese, packed</i>	15350	19340	126

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Baltijos valstybėse,
Lenkijoje ir Vokietijoje 2007 metų liepos mėnesį, Lt/t**
*Producer prices of selected dairy products in the Baltic States, Poland and Germany
in July 2007, Lt/t*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Vokietija <i>Germany</i>
Sviestas, 82 proc. rie- bumo / <i>Butter, 82% milk fat</i>	10680	10330	9980	10260	14090
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	11353*	10380	12160	11970	13560
„Tilsit“ sūris <i>Cheese Tilsit</i>	11290	10750	11300**	11210**	12050

* 2007 m. birželio mėnesio kaina / *June 2007.*

** Edamo sūris / *Cheese Edam.*

Šaltiniai: *Gaminių gamyba 2007 m. liepos 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007;*
ŽŪMPRIS.

**Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybėse
2006 ir 2007 metų liepos mėnesį, Lt**
*Retail prices of selected dairy products in the Baltic States
in July 2006 and 2007, Lt*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva / <i>Lithuania</i>			Latvija / <i>Latvia</i>		Estija / <i>Estonia</i>	
	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %	2007	2007, palyginti su Lie- tuva compared to <i>Lithua- nia,</i> %	2007	2007, palyginti su Lie- tuva compared to <i>Lithua- nia,</i> %
Pienas, 2,5 proc. riebumo, l / <i>Milk,</i> <i>2.5% milk fat, l</i>	1,66	1,86	112	2,21	119	1,69	91
Sviestas, kg <i>Butter, kg</i>	15,64	16,64	106	13,85	83	15,30	92
Grietinė, 20–25 proc. riebumo, kg <i>Sour cream 20– 25% milk fat, kg</i>	5,70	5,70	100	6,53	115	4,70	82
Varškė, 5–9 proc. riebumo, kg <i>Curd, 5–9% milk fat, kg</i>	9,70	10,25	111	10,67	104	9,88	96

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006, 2007.

Užsienio prekyba. Užsienio prekybos pienu ir pieno produktais balansas 2006 metų sausį–birželį buvo teigiamas: eksportas lenkė importą 4,4 karto. Tačiau importui augant spartesniais tempais nei eksportui, šis santykis vis labiau lyginasi, nors ir ne taip sparčiai kaip 2004–2005 metais. Neskaitant žaliavinio pieno importo, 2007 metų sausio–birželio mėnesiais pieno produktų eksportas lenkė importą 8,2 karto.

2007 metų sausio–birželio mėnesiais pieno produktų eksportuota už 598,8 mln. Lt. Tai 32 proc. daugiau nei per tą patį 2006-ųjų metų laikotarpį. Labiausiai didėjo pieno miltelių eksportas: nenugriebto pieno– 4,9 karto, o lieso pieno– 2,2 karto; 2 kartus išaugo išrūgų miltelių eksportas (7 lentelė). Tam įtakos turėjo ypač išaugusi šių produktų paklausa pasaulinėje rinkoje ir atitinkamai padidėjusios kainos. Net 2,5 karto pakilusios pieno cukraus kainos lėmė ir 2 kartus padidėjusį jo eksportą. Sumažėjo tik kazeino (83 proc.) eksportas.

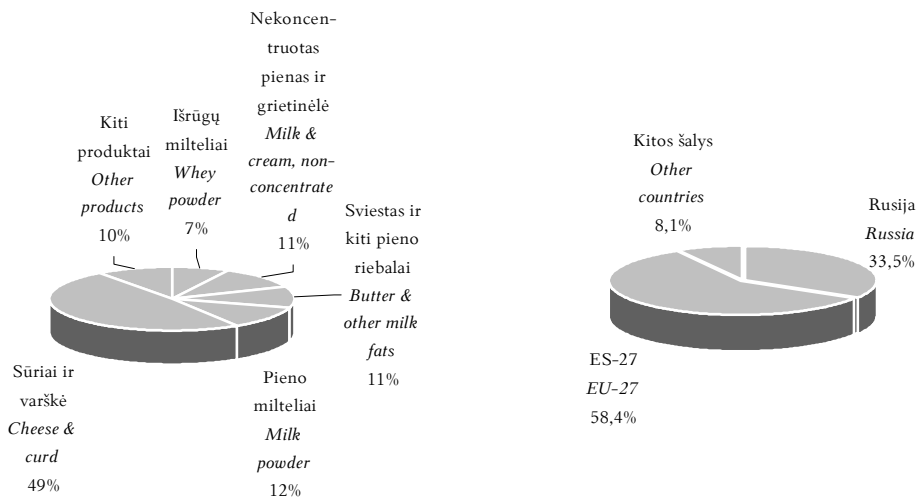
Pieno produktų eksportas 2006 ir 2007 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. Lt
Exports of dairy products in January–June 2006 and 2007, thou Lt

KN kodas CN code	Pieno produktai / Products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	43161,4	67975,2	157
0402	Koncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	46222,4	89734,6	194
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	30055,8	66994,6	223
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	411,9	2021,1	491
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	3757,5	6887,2	183
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	11997,2	13775,1	115
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	4669,0	6183,6	132
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	808,6	999,5	124
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	21918,3	44287,3	202
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	55331,6	65140,7	118
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	259521,9	293029,8	113
2105	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	14076,3	17785,3	126
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	2401,4	407,6	17
170211- 170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	7164,0	14280,6	199
	Iš viso / Total	454466,3	598824,7	132

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metų sausio–liepos mėnesiais už pieno produktų eksportą perdirbimo įmonėms išmokėta 44,4 mln. Lt eksporto kompensacijų, didžiąją jų dalį sudarė išmokos už sūrių eksportą. Palyginti su 2006 metų sausio–liepa, eksporto kompensacijų išmokėta 90 proc. daugiau. Nors visu minėtu laikotarpiu eksporto kompensacijų dydžiai mažėjo, tačiau išmokų sumos augimą lėmė didesni eksporto į trečiąsias šalis srautai. Dar kurį laiką pieno perdirbimo įmonės gaus eksporto kompensacijas už anksčiau išvežtus gaminius, tačiau nuo 2007 metų liepos eksporto kompensavimą dėl išaugusių kainų eksporto rinkose Europos Komisija nutraukė.

Eksportuotų pieno produktų struktūroje 2007 metų sausio–birželio mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, labiausiai padidėjo pieno miltelių lyginamasis svoris – 4,5 procentinio punkto (2 pav.). Pieno miltelių eksportas, galima sakyti, išaugo sūrių eksporto sąskaita, kadangi pastarųjų lyginamasis svoris sumažėjo 8 punktais. Kitų produktų lyginamasis svoris padidėjo neįžymiai. Vis dėlto sūris ir varškė išlaikė didžiausią dalį eksporto struktūroje (57 proc.). Tokie pakitimai įvyko dėl pieno miltelių paklausos padidėjimo pasaulinėse rinkose. Tačiau sūris ir ateityje turėtų išlikti pagrindinis Lietuvos eksportuojamas pieno produktas, nes jo paklausa nemažėja.

2 pav. Pieno produktų eksporto struktūra 2007 metų sausio–birželio mėnesiais

Figure 2. Structures of dairy products exported in January–June 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Vidutinės eksportuotų pieno produktų kainos
2006 ir 2007 metų sausio–birželio mėnesiais, Lt/t
Average prices of dairy products exported in January–June 2006 and 2007, Lt/t

KN kodas <i>CN code</i>	Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	3048	3462	114
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	5252	7050	134
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6566	9010	137
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	6240	9445	151
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2848	3200	112
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	4228	4715	112
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	2657	2737	103
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	2060	2210	107
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų / <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	2824	4119	146
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos / <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	7167	7480	104
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	9121	9449	104
040610	Varškės sūris ir varškė / <i>Cottage cheese & curd</i>	8768	8843	101
040690	Riebūs sūriai / <i>Fat cheese</i>	9249	9653	104
210500	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	5591	6066	108
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	18882	20004	106
170211-170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	2001	5012	250

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Geografinė eksportuojamų pieno produktų struktūra 2007 metų sausio–birželio mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, nepasikeitė. Daugiausia lietuviškų pieno produktų išvežta į ES-27 valstybes – 58,4 proc. Kita dalis – 33,5 proc. – į Rusiją. Į kitas šalis pieno produktų eksportas išaugo 1 procentiniu punktu ir sudarė 8,1 proc. Eksporto kompensacijų panaikinimas leidžia prognozuoti, kad panašios struktūros kitimo tendencijos su šiek tiek didėjančiu kitų šalių lyginamuoju svoriu gali išlikti ir artimiausioje ateityje.

2007 metų birželį, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, padidėjo visų eksportuotų pieno produktų grupių vidutinės kainos (8 lentelė). Labiausiai išaugo pieno cukraus (2,5 karto), nenugriebto pieno miltelių (51 proc.) ir išrūgų (46 proc.) kainos. Kainų pokyčiai lėmė eksportuotų produktų struktūrą.

Ateityje turėtų augti ir eksportuojamų gaminių kainos, ir apimtys – tai 2007 metais turėtų pastebimai padidinti pieno perdirbimo įmonių pajamas ir pelną. Žaliavos brangimas (ne dėl struktūrinių pokyčių) greičiausiai gali prasidėti tik 2007 metų pabaigoje; tai irgi padės gerinti pieno perdirbimo įmonių ekonominius rodiklius.

2007 metų sausio–birželio mėnesiais importuota pieno ir jo produktų už 136 mln. Lt. Palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, importas padidėjo 42 proc. Importo struktūra, kaip ir eksporto, jau nusistovėjo ir išliko panaši į praėjusių metų. Pagrindinis importuotas produktas buvo žaliavinis pienas, jis sudarė 46 proc. viso pieno ir jo produktų importo. Fermentuoti ir rauginti pieno produktai – 17 proc., sūriai ir varškė – 12 proc., ledai – 10 proc. importo.

Pieno produktai importuojami beveik išimtinai iš ES šalių. 2007 metų sausio–birželio mėnesiais iš minėtų šalių buvo įvežta 99,9 proc. pieno produktų, 2006 metais per tą patį laikotarpį – 98,7 proc.

Ateityje importuojamų pieno produktų apimtys dėl kainų skirtumo ir gaminių įvairovės didinimo ir toliau turėtų augti.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 3D-298 patvirtino Nustatytų reikalavimų parduodantiems pieną gamintojams pažeidimų prevencijos programą. Šios programos tikslas – užtikrinti, kad nebūtų superkamas pienas iš gamintojų, kurie neturi VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC) Gyvulių registro centrinėje duomenų bazėje savo vardu registruotų karvių. Tam VĮ „Pieno tyrimai“ perkelia Gyvulių registro centrinės duomenų bazės duomenis apie gamintojus, laikančius karves, į savo duomenų bazes ir neišduoda pieno tyrimų rezultatų neįtrauktiems į Gyvulių registro centrinę duomenų bazę pieno gamintojams, apie tai informuodamas ir numatytas žinybas.

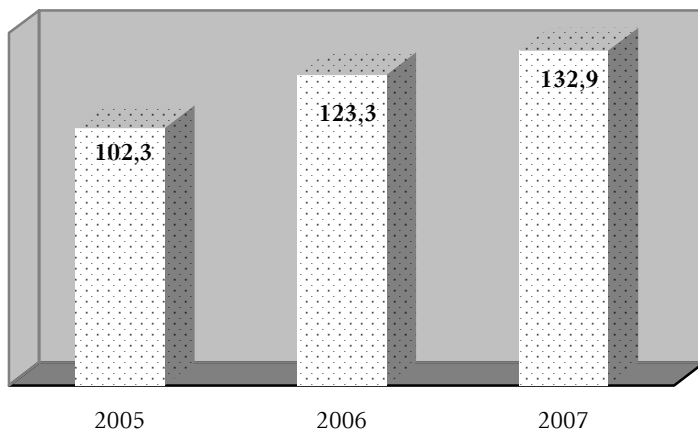
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 3D-292 pakeitė pieno supirkimo taisykles. Pakeitimuose įtvirtinta nuostata, kad pieno gamintojas, pageidaujantis parduoti pieną pagal šias taisykles, privalo apie tai raštu informuoti VĮ „Pieno tyrimai“ ir supirkėją, nuroydamas pieno mėginių surinkimo būdą: laboratorijos transportu tiesiogiai iš ūkių ar per pieno supirkimo įmonę. Numatyti pakeitimai, susiję su anksčiau minėtos nuostatos įgyvendinimu. Kiti pakeitimai susiję su Nustatytų reikalavimų parduodantiems pieną gamintojams pažeidimų prevencijos programos įgyvendinimu, įpareigojant VĮ ŽŪIKVC teikti VĮ „Pieno tyrimai“ Gyvulių registro centrinės duomenų bazės duomenis.

MĖSA / MEAT

2007 metų I pusmetis Lietuvos gyvulių augintojams nebuvo palankus didinti bandas ir realizuoti prieauglį, nes supirkimo kainos buvo mažesnės nei prieš metus, o pašarinių grūdų kainos per šį laikotarpį išaugo net 50 proc. Nemažėjo ir naujojo derliaus kainos, todėl tikėtina, kad artimiausiu metu kiaulių ir paukščių supirkimo kainos turėtų didėti ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES šalyse. Pirmieji mėsos kainas kilstelėjo prekybininkai ir paukščių augintojai. 2007 metais gyvulių supirkimo tempai nelėtėjo – galvijų supirkta daugiau nei pernai, o mėsos ir jų produktų vietinėje rinkoje parduota daugiau.

Beveik 50 proc. išaugo eksportas. Net penkis kartus padidėjo gyvų gyvulių – veršelių ir kiaulių eksportas. Jų vertine išraiška išvežama tiek pat, kiek jautienos ir kiaulienos kartu.

2006 metais galvijų supirkimo kainos buvo didžiausios per visą 2002–2006 metų laikotarpį. Palyginti su 2004 metais, jos išaugo beveik 50 proc. Per 2007 metų sausio–liepos laikotarpį jos buvo vidutiniškai 10 proc. mažesnės. Tik nuo 31-osios savaitės karvių ir telyčių kainos buvo didesnės nei 2006 metų atitinkamu laikotarpiu. Supirkimo kainų mažėjimą 2007-aisiais lėmė kainų kritimas kitose ES šalyse. Kiaulių supirkimo kainų situacija analogiška, jos šiais metais buvo mažesnės vidutiniškai 5 proc. Vištų supirkimo kainų augimui įtakos turėjo paklausos ir pašarų kainų didėjimas.

1 pav. Gyvulių ir paukščių supirkimas (gyv. sv.) 2005–2007 metų I pusmetį, tūkst. t

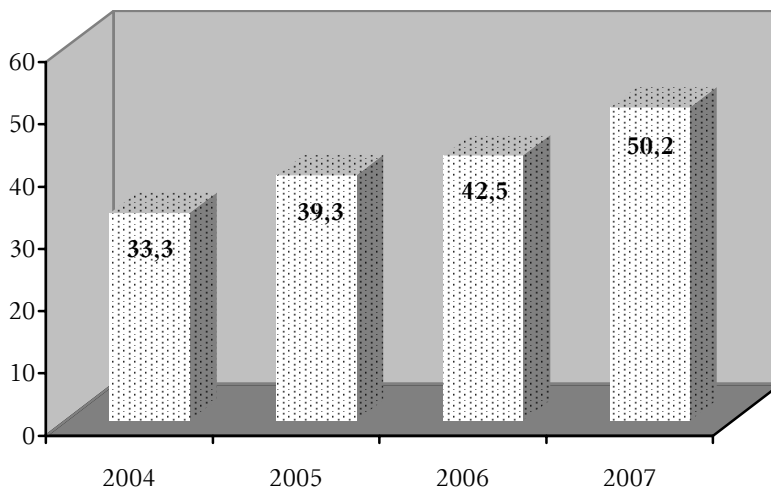
Figure 1. Purchase of livestock and poultry (live weight) in the 1st half-year 2005–2007, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Per 2007 metų I pusmetį supirkta 132,9 tūkst. t gyvulių ir paukščių (1 pav.), 18 proc. daugiau galvijų, 5 proc. paukščių, tiek pat kiaulių ir 26 proc. mažiau avių ir ožkų nei per tą patį 2006 metų laikotarpį.

JAUTIENA

Vidaus rinka. ŽŪIKVC duomenimis, Lietuvoje 2007 m. liepos 1 d. 152,7 tūkst. ūkių buvo auginama 854 tūkst. galvijų, iš jų karvių – 414 tūkst. Per metus galvijų banda sumažėjo 6 proc., tačiau galvijų supirkimas 2007 metų sausio–birželio mėnesiais išaugo (2 pav.).

2 pav. Galvijų supirkimas (gyv. sv.) 2004–2007 metų I pusmetį, tūkst. t

Figure 2. Purchase of cattle (live weight) in the Ist half-year 2004–2007, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Supirkta daugiau visų rūšių galvijų, išskyrus veršelius (1 lentelė). Palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, daugiausia padidėjo telyčių ir karvių supirkimas.

Tarp supirktų galvijų daugiausia bulių (41 proc.) ir karvių (37 proc.). Galvijų skerdenų kokybė išlieka žemo lygio. Per 2007 metų sausio–birželio mėnesius tik 8 proc. skerdenų buvo E, U ir R raumeningumo klasių, o žemiausios – P raumeningumo – klasės supirkta 46 proc.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje dar gerokai atsilieka nuo ES šalių vidutinių kainų (2 lentelė). 2007 metų rugpjūčio viduryje Lietuvoje jos buvo 30–40 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES ir 5–15 proc. mažesnės nei Lenkijoje. Lietuvoje ypač maža telyčių supirkimo kaina. Mėsinių galvijų, kurių mėsos perdirbimo įmonėms trūksta, kainos (R3) taip pat daug atsilieka nuo ES ir Lenkijos supirkimo kainų. Tokia mėsos perdirbėjų kainų politika vargu ar išspręs šių galvijų trūkumo problemą.

Galvijų supirkimas 2006 ir 2007 metų I pusmetį
Purchase of cattle in the 1st half-year 2006 and 2007

Galvijų grupės <i>Group of cattle</i>	2006		2007		Pokytis, proc. <i>Changes, %</i>	
	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t
Galvijai, iš viso <i>Cattle, total</i>	72721	16325	101185	24404	139	150
Veršeliai < 1 m. <i>Calves < 1 year</i>	3814	162	2871	114	75	70
Telyčios > 1 m. <i>Heifers > 1 year</i>	12312	2568	19357	4410	157	172
Buliai (1–2 m.) <i>Bulls (1–2 years)</i>	29773	7248	34891	9110	117	126
Kiti buliai / <i>Other bulls</i>	2006	543	7070	2091	212	231
Karvės / <i>Cows</i>	14326	3330	36996	8679	158	160

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

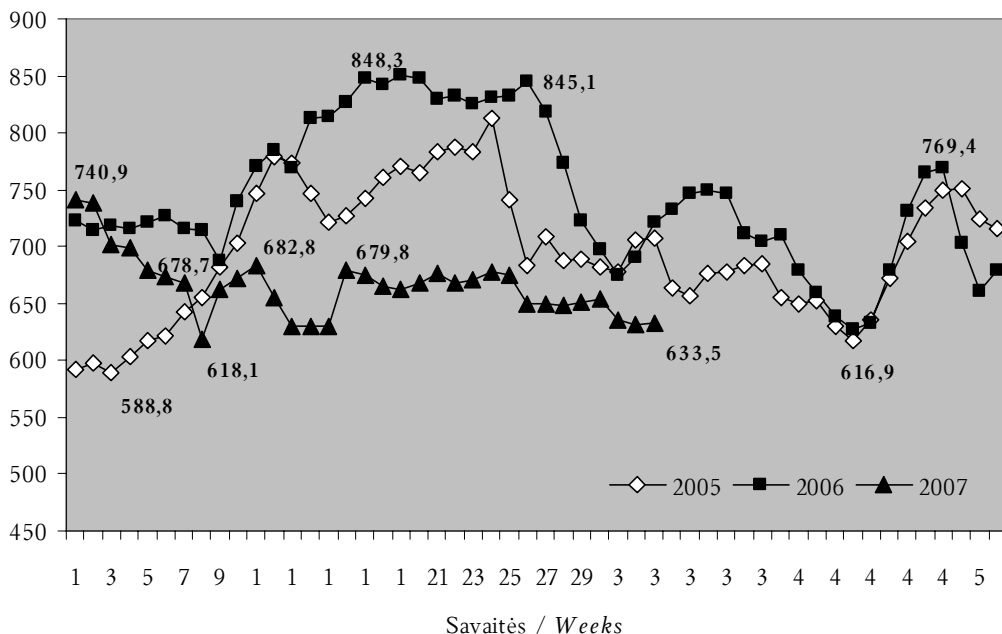
Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje ir ES šalyse 2007 metų 34-ąją savaitę
Cattle purchase prices in Lithuania and EU countries in the 34th week 2007

Galvijų rūšys <i>Kind of cattle</i>	Kaina, Lt/100 kg/Price, Lt/100 kg			Lietuva, palyginti su ES/Lenkija, proc. <i>Lithuania compared to EU/Poland, %</i>
	Lietuvoje <i>Lithuania</i>	ES / EU	Lenkijoje <i>Poland</i>	
Jauni buliai (vidutiniškai) <i>Young bulls (average)</i>	634,3	1037,6	808,0	61/79
Jauni buliai (R3) <i>Young bulls</i>	663,3	1015,5	827,6	65/80
Jauni buliai (O2) <i>Young bulls</i>	627,4	890,5	790,0	70/79
Karvės (vidutiniškai) <i>Cows (average)</i>	541,7	789,3	664,7	69/81
Karvės (P2) <i>Cows</i>	533,5	632,2	562,9	84/95
Telyčios (vidutiniškai) <i>Heifers (average)</i>	603,9	1058,6	712,7	57/85
Telyčios (O3) <i>Heifers</i>	601,1	878,7	704,7	68/85

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Jaunų bulių supirkimo kainų pokyčio tendencijos Lietuvoje 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais buvo panašios į ES: nuo metų pradžios jos mažesnės nei 2006-aisiais ir 2005-aisiais.

Statistikos departamento duomenimis, per šių metų I pusmetį bulių supirkta 27 proc. daugiau, tačiau dėl didesnio skerdenų vidutinio svorio gauta net 37 proc. daugiau jautienos. Jaunų bulių vidutinė septynių mėnesių supirkimo kaina (665 Lt/100 kg) buvo 14 proc. mažesnė nei per atitinkamą 2006-ųjų laikotarpį (3 pav.). 2007 metų rugpjūčio viduryje (34-ąją savaitę) didžiausios O2 klasės jaunų bulių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1350 Lt/100 kg), Maltoje (1237 Lt/100 kg) ir Portugalijoje (1158 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (577 Lt/100 kg), Rumunijoje (623 Lt/100 kg) ir Lietuvoje (627 Lt/100 kg).

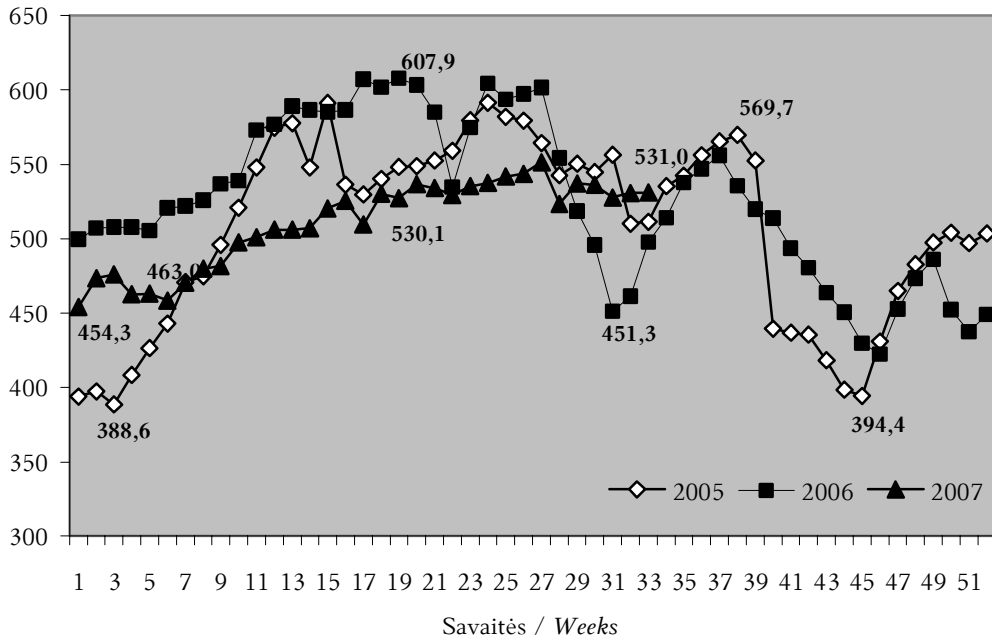

3 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg

Figure 3. Purchase prices of young bull carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per 2007 metų I pusmetį karvių skerdimui supirkta net 1,6 karto daugiau nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Karvių vidutinė septynių mėnesių supirkimo kaina (510,5 Lt/100 kg) buvo 7 proc. mažesnė negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį (4 pav.). 2007 metų rugpjūčio viduryje (34-ąją savaitę) didžiausios P2 klasės karvių supirkimo kainos buvo Prancūzijoje (829 Lt/100 kg), Austrijoje (723 Lt/100 kg) ir Belgijoje (683 Lt/100 kg), mažiausios – Slovėnijoje (245 Lt/100 kg), Estijoje (424 Lt/100 kg) ir Latvijoje (440 Lt/100 kg).

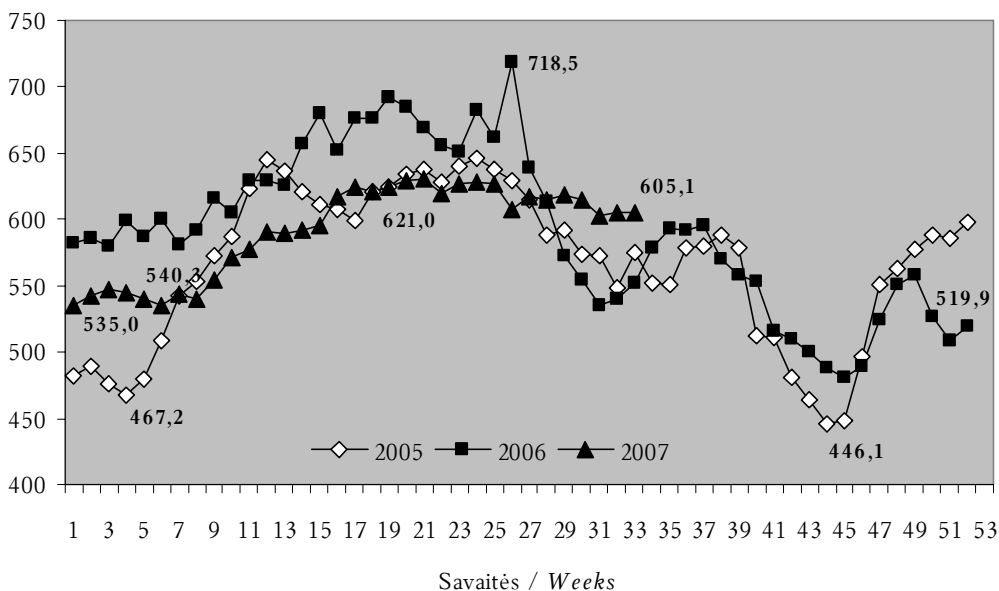
4 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
Figure 4. Purchase prices of cow carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per 2007 metų I pusmetį telyčių skerdimui supirkta net 1,7 karto daugiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Telyčių vidutinė septynių mėnesių supirkimo kaina (592 Lt/100 kg) buvo 5 proc. mažesnė nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį (5 pav.). 2007 metų rugpjūčio viduryje (34-ąją savaitę) didžiausios O3 klasės telyčių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1260 Lt/100 kg), Prancūzijoje (1046 Lt/100 kg) ir Jungtinėje Karalystėje (995 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (418 Lt/100 kg), Rumunijoje (521 Lt/100 kg) ir Lietuvoje (601 Lt/100 kg).

Lietuvos mėsos perdirbimo pramonės įmonės per 2007 metų I pusmetį pagamino 34,8 tūkst. t jautienos. Tai 55 proc. daugiau nei per atitinkamą 2006 metų laikotarpį. Tik 35 proc. jautienos realizuota vidaus rinkoje. Vidutinė jautienos realizavimo kaina 2007 metų sausio–liepos mėnesiais buvo 13 proc. mažesnė nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį (6 pav.).

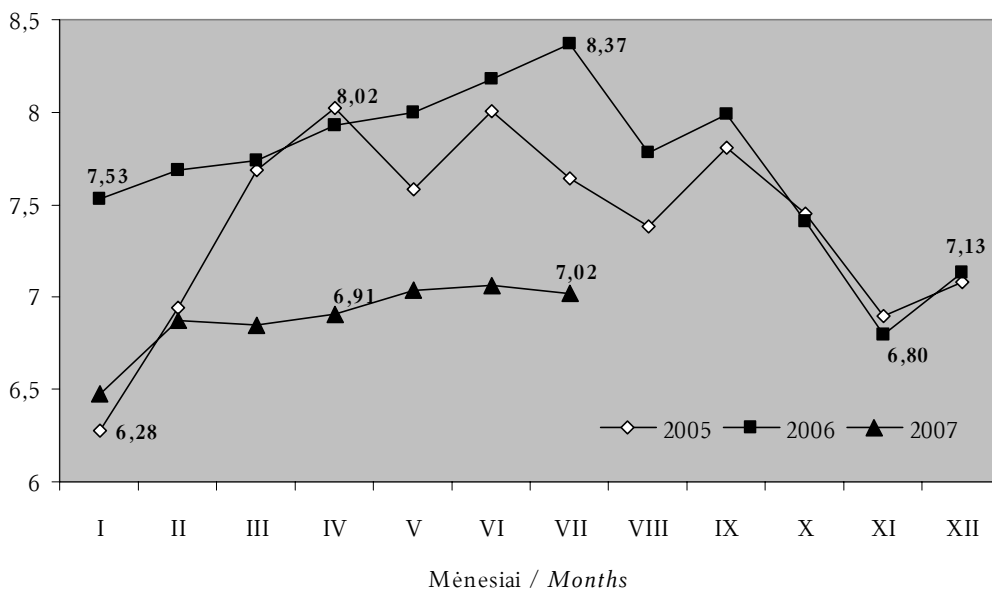
Nors galvijų supirkimo bei perdirbimo įmonių jautienos realizacinės kainos buvo mažesnės nei 2006 metais, prekybininkai jas per metus didino. Mažmeninė I kategorijos jautienos su kaulu kaina Lietuvoje 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 1,5 proc. didesnė (7 pav.).

5 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg

Figure 5. Purchase prices of heifer carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

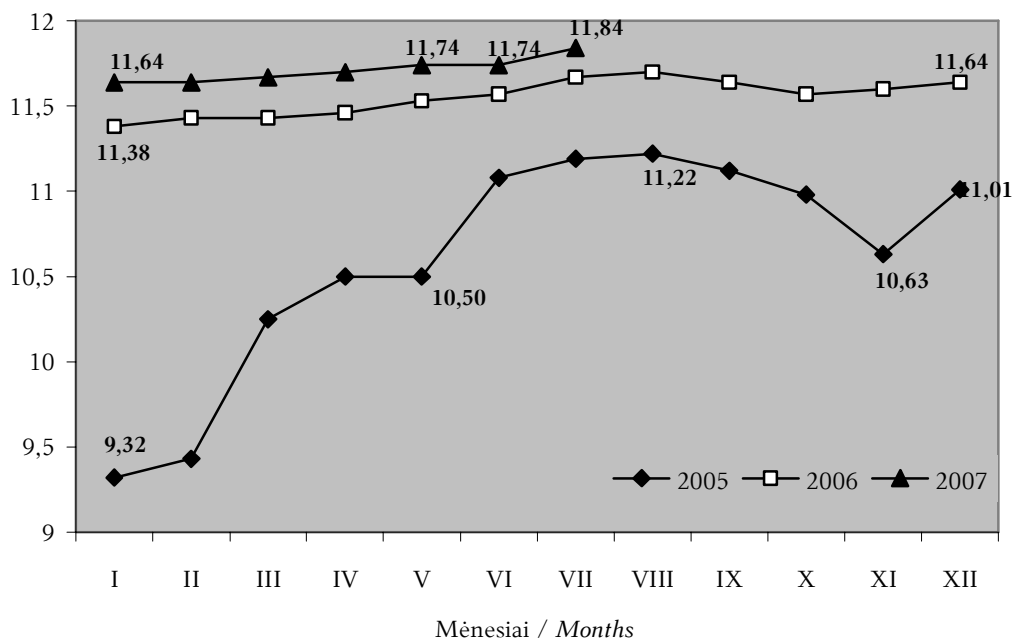
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

6 pav. Lietuvos gamintojų jautienos kainos dinamika 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 6. Average producer prices of beef in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

7 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
Figure 7. Retail prices of beef with bone (Category I) in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Rugpjūčio pradžioje jautienos mažmeninės kainos padidėjo dar daugiau (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Mažmeninės kai kurių jautienos gaminių kainos Lietuvoje, Lt/kg
Retail prices of selected beef products in Lithuania, Lt/kg

Gaminio pavadinimas <i>Beef products</i>	Vidutinė kaina / Average price		
	2006-08-03	2007-08-02	pokyčiai, proc. changes, %
Jautienos kumpis su kaulu <i>Beef ham, bone-in</i>	8,24	12,83	116,4
Jautienos kumpis be kaulo <i>Beef ham, boneless</i>	14,46	15,97	110,4
Jautienos nugarinė <i>Beef sirloin</i>	15,22	17,85	117,3
Malta jautiena / <i>Mincd beef</i>	10,61	9,99	94,0

Užsienio prekyba. ŽŪIKVC duomenimis, per 2007 metų sausio–birželio mėnesius eksportuota 80,7 tūkst. veršelių. Tai 46 proc. daugiau nei per 2006 metų atitinkamą laikotarpį. Beveik 80 proc. veršelių išvežta į Ispaniją, Nyderlandus ir Izraelį.

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų I pusmetį išvežta 14,2 tūkst. t jautienos už 115,8 mln. Lt. Eksportuota 39 proc. daugiau nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Daugiausia jautienos išvežta į Rusiją (37 proc.), Nyderlandus (19 proc.), Vokietiją (14 proc.) ir Italiją (13 proc.). Į ES šalis eksportuojama 63 proc. šios mėsos.

Už jautienos eksportą į trečiąsias šalis per 2007 metų sausio–liepos mėnesius išmokėta 11,1 mln. Lt eksporto grąžinamųjų išmokų – 51 proc. mažiau nei per 2006 metų atitinkamą laikotarpį. Eksportas į trečiąsias šalis išaugo 15 proc., o išmokos buvo mažesnės dėl ES taikomų mažesnių subsidijų tarifų.

2007 metų I pusmetį jautienos importas buvo 1,6 karto didesnis, tačiau jo kiekiai, palyginti su eksportu, buvo nedideli (2,3 tūkst. t). Net 75 proc. jautienos įvežta iš Latvijos.

Prognozės. Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje – vienos iš žemiausių tarp ES šalių. Šių kainų didėjimą lemia pasiūlos ir paklausos santykis bei kitų gyvulių supirkimo kainos. Dėl pasaulinėje rinkoje brangstančių grūdų kainų kiaulienos ir paukštienos kainos palaipsniui didėja ir artimiausiu metu dar didės, todėl neatmetama galimybė, kad galvijų supirkimo kainos gruodžio–balandžio mėnesiais taip pat turėtų didėti apie 10–20 proc. Mažmeninės jautienos kainos iki metų pabaigos neturėtų keistis.

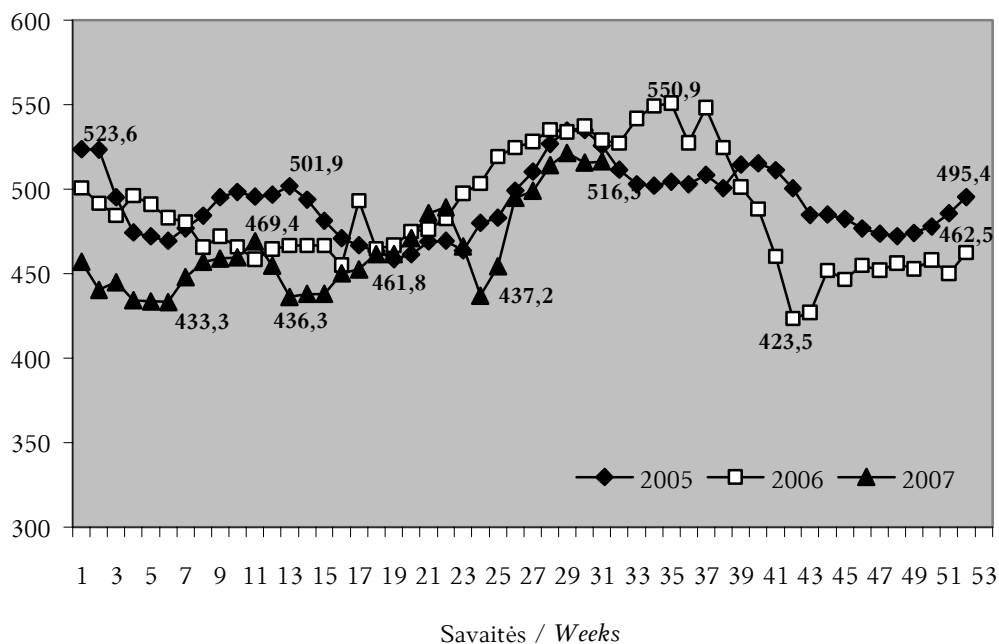
Nauji teisės aktai. Per 2006 metus galvijų augintojams išmokėta apie 70 mln. Lt tiesioginių išmokų: 26,3 mln. Lt specialiųjų išmokų už bulius, 29,3 mln. Lt skerdimo išmokų už paskerstus galvijus ir 14,3 mln. Lt už 26,6 tūkst. karves žindenes ir telyčias. Išmokos už bulių skerdimą, karves žindenes bei mėsinį veislių telyčias numatytos ir 2007 metais:

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. 3D-352 patvirtino Specialiųjų išmokų už bulius mokėjimo taisykles. Šiose taisyklėse, skirtingai nei ankstesnėse, numatyta specialiųjų išmoką mokėti už skerdžiamą bulių pagal amžių, o ne pagal svorį. Jos dydis – 543 Lt už 9 mėn. ir vyresnį paskerstą ar eksportuotą bulių;
- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. 3D-383 patvirtino Atsietų nuo gamybos papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų už karves žindenes ir telyčias mokėjimo taisykles. Šios tiesioginės išmokos mokamos už mėsinį veislių grynaveisles ir mišrūnes karves bei telyčias nuo 8 mėn. amžiaus. Išmokos dydis – 386 Lt. Be to, numatyta 173 Lt ekstensyvumo priemoka prie išmokos už žindenę ar telyčią, jei gyvulių tankumas viename pašarinių augalų hektare – ne daugiau kaip 1,4 sąlyginio gyvulio.

KIAULIENA

Vidaus rinka. Per 2007 metų sausio–birželio mėnesius skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 395,3 tūkst. kiaulių. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, kiaulių (skerdienos svoriu) supirka 10 proc. daugiau. Didėjo ne tik kiaulių supirkimas, bet ir kiaulienos importas. Kiaulienos produktų gamybai sunaudojama net 36 proc. importuotos kiaulienos.

2007 metų sausio–liepos mėnesių vidutinė kiaulių supirkimo kaina (464 Lt/100 kg) buvo 5 proc. mažesnė nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį (8 pav.).

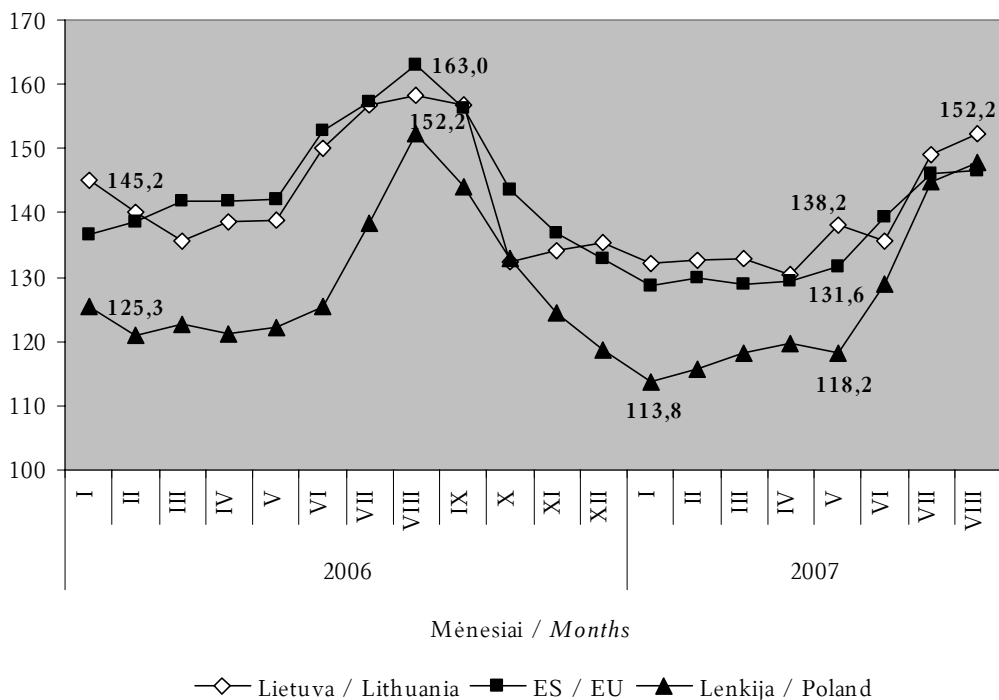
8 pav. Kiaulių supirkimo (skerdienos sv.) kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg

Figure 8. Purchase prices of pigs (carcass weight) in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2007 metų rugpjūčio pradžioje Lietuvoje vidutinė E kategorijos kiaulienos supirkimo kaina buvo 522 Lt/100 kg, 3 proc. didesnė už ES vidurkį. Mažiausia kiaulių supirkimo kaina tuo metu buvo Danijoje (425 Lt/100 kg), Airijoje (447 Lt/100 kg) ir Nyderlanduose (456 Lt/100 kg).

Lietuvos ir vidutinė ES šalių kiaulienos supirkimo kaina bei jos kitimo tendencijos 2006–2007 metais yra panašios (9 pav.), o rugpjūčio mėnesį Lenkijos, Lietuvos ir vidutinė ES šalių supirkimo kainos beveik susilygino.

9 pav. Kiaulių supirkimo (skerdienos sv.) kainos 2006 ir 2007 metais Lietuvoje, ES ir Lenkijoje, Lt/100 kg

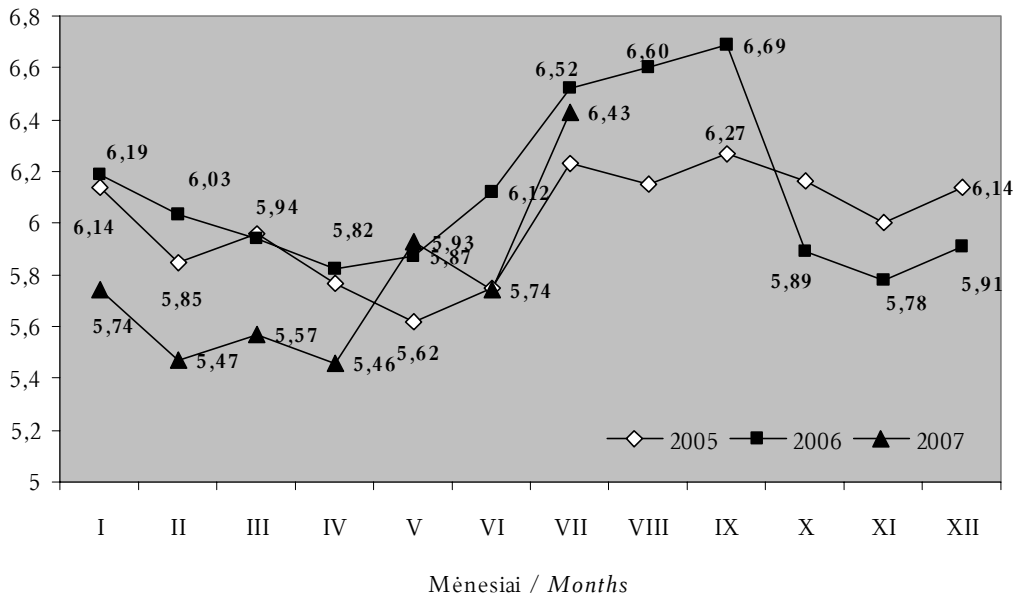
Figure 9. Purchase prices of pigs (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Per 2007 metų I pusmetį mėsos perdirbėjai pagamino 44,1 tūkst. t kiaulienos. Tai 2,5 proc. daugiau nei 2006-ųjų I pusmetį. Beveik visa kiauliena realizuota šalies rinkoje. Vidutinė jos kaina 2007 metų sausio–liepos mėnesiais buvo 5 proc. mažesnė nei per atitinkamą 2006-ųjų laikotarpį (10 pav.).

2007 metų sausio–liepos mėnesiais vidutinė mažmeninė kiaulienos su kaulu kaina buvo 5 proc. didesnė negu 2006-ųjų atitinkamu laikotarpiu (11 pav.), o liepos mėnesį padidėjo net 9 proc.

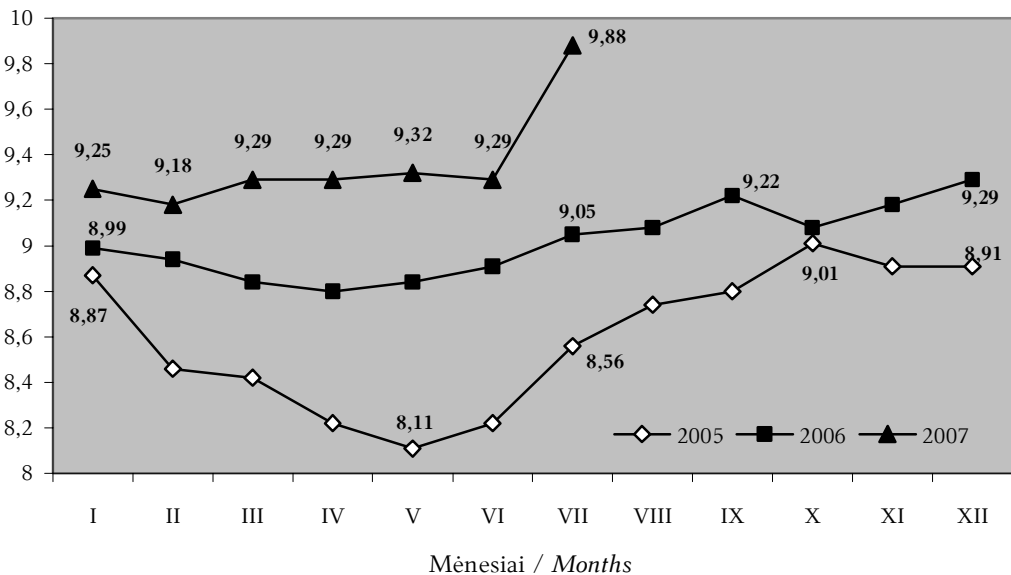
Akivaizdu, kad prekybininkų ir mėsos perdirbėjų kiaulienos kainų tendencijos 2007 metais buvo skirtingos. Mėsos perdirbėjų kaina buvo žemesnė nei 2006-aisiais, prekybininkų – aukštesnė. Dar didesnis kiaulienos mažmeninių kainų augimas buvo rugpjūčio pradžioje (4 lentelė).

10 pav. Lietuvos gamintojų parduotos kiaulienos vidutinės kainos 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 10. Average producer prices of pork in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

11 pav. Kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 11. Retail prices of pork with bone 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Mažmeninės kai kurių kiaulienos gaminių kainos Lietuvoje, Lt/kg
Retail prices of selected pork products in Lithuania, Lt/kg

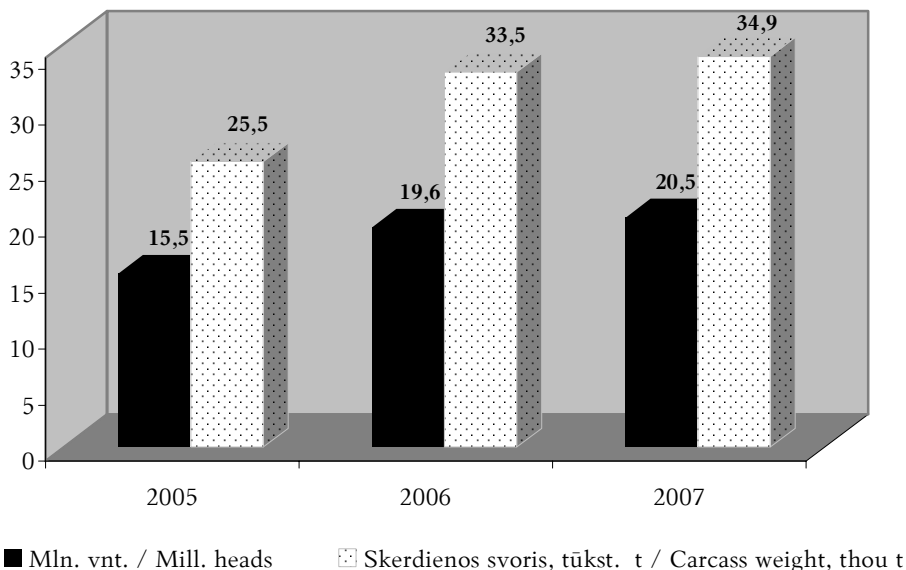
Gaminio pavadinimas <i>Pork products</i>	Vidutinė kaina / Average price		
	2006-08-03	2007-08-02	pokytis, proc. change, %
Kiaulienos kumpis su kaulu <i>Pork ham, bone-in</i>	8,24	9,59	116,4
Kiaulienos kumpis be kaulo <i>Pork ham, boneless</i>	10,53	12,59	119,6
Kiaulienos sprandinė <i>Pork neck</i>	14,14	16,55	117,0
Kiaulienos nugarinė <i>Pork loin</i>	14,41	17,54	117,3
Kiaulienos šoninė <i>Pork side</i>	8,68	9,99	115,1
Malta kiauliena / <i>Minced pork</i>	7,86	8,28	105,3

Užsienio prekyba. Beveik 40 proc. vidaus rinkoje suvartojamos kiaulienos yra įvežta. Per 2007 metų I pusmetį įvežta 20,2 tūkst. t kiaulienos, arba 43 proc. daugiau nei per tą patį 2006-ųjų laikotarpį. Importuota už 104,2 mln. Lt. Daugiausia kiaulienos įvežta iš Lenkijos (70 proc.), Vokietijos (9 proc.) ir Estijos (8 proc.). Kiaulienos importą didino ir gyvų kiaulių išvežimas. Per metus kiaulių eksporto apimtys (49,2 mln. Lt) išaugo net 5 kartus. Iš šalies į Rusiją išvežta kiaulių už 30,4 mln. Lt (62 proc.), į Lenkiją – už 8,7 mln. Lt. Tuo tarpu kiaulienos eksportuota labai mažai – 2,6 tūkst. t.

Prognozės. Mažmeninių kiaulienos kainų šuolis rugpjūtį tiesiogiai nebuvo susijęs su kiaulių supirkimo kainomis (supirkimo kainos neviršijo 2006 m. lygio). Prekyboje pasirodžiusi kitų šalių (Estijos ir Lenkijos) kiauliena – vietinių augintojų ir gamintojų kiaulienos pasiūlos mažėjimo rezultatas. Augintojai plečia gyvų kiaulių rinkas svetur, nes ten greičiau atsiskaitoma. Be to, gana geros realizacinės kainos – 4 Lt/kg (gyv. sv.). Lenkijoje liepos bei rugpjūčio mėnesiais net 25 proc. išaugusios kiaulių supirkimo kainos visai priartėjo prie lietuviškų. Todėl tikėtina, kad Lietuvos rinkoje iki gruodžio mėnesio kiaulių supirkimo kainos turėtų didėti apie 5–10 proc. Supirkimo kainų augimą lemia ir vis brangstantys grūdai.

PAUKŠTIENA

Vidaus rinka. Lietuvoje paukštienos gamybos apimtys 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2006-aisiais ir 2005-aisiais, buvo žymiai išaugusios (12 pav.). Per pastarųjų metų pirmuosius septynis mėnesius supirkta 4,6 proc. daugiau paukščių nei prieš metus, labiausiai padidėjusios (11,7 proc.) kalakutienos gamybos apimtys.

12 pav. Paukščių supirkimas Lietuvoje 2005–2007 metų sausio–liepos mėnesiais

Figure 12. Purchase of poultry in Lithuania in January–July 2005–2007

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

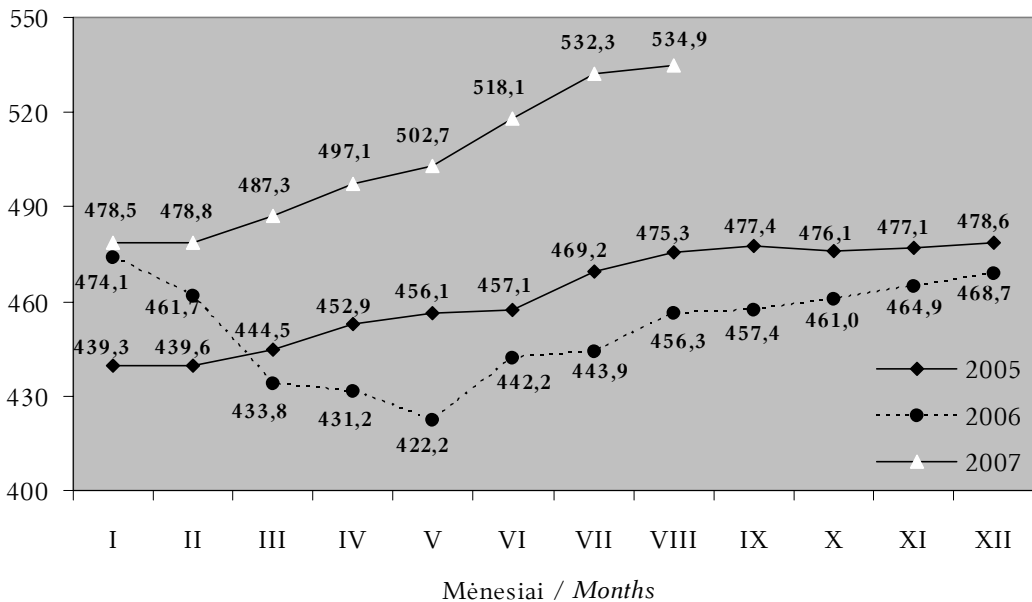
Paukštienos (skerdienos sv.) supirkimo kaina Lietuvoje 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu metu, didėjo (5 lentelė). Sparčiausiai kilo ančių, žąsų ir kitų ne taip plačiai Lietuvoje auginamų paukščių mėsos supirkimo kainos. Jau keletą metų iš eilės pastebima vištų dedeklių supirkimo kainų mažėjimo tendencija. Ji Lietuvoje kasmet sumažėja maždaug 30 proc.

Nepaisant naujų paukščių gripo atvejų, paukštienos kaina ES 2007 metais nuolatos auga. Tokios pat tendencijos vyrauja ir Lietuvos rinkoje, kurioje vištienos kaina nuo metų pradžios iki rugpjūčio mėnesio šoktelėjo 11,8 proc. (13 pav.). Palyginti 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesius su tuo pačiu laikotarpiu 2006-aisiais ir 2005-aisiais, vištienos vidutinė pardavimo kaina išaugo atitinkamai 13,0 ir 10,9 proc. Darant prielaidą, kad ES pasireiškę nauji paukščių gripo atvejai neturės įtakos lietuviškos vištienos kainoms, galima numatyti, kad metų pabaigoje minėtos mėsos pardavimo kaina bus dar 3 proc. didesnė nei rugpjūčio mėnesį.

Paukštienos supirkimo kaina Lietuvoje 2006 ir 2007 metų I pusmetį, Lt/t
Purchase prices of poultry meat in the 1st half-year 2006 and 2007, Lt/t

Skerdenos / Carcasses	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Viščiukai broileriai / Broiler chickens	3579	3927	109,7
Vištos dedeklės / Laying hens	1452	1004	69,1
Kalakutai / Turkeys	5093	5348	105,0
Kiti / Other	3918	5073	129,5
Paukščiai / Poultry	3510	3838	109,3

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

13 pav. Vištienos vidutinė pardavimo kaina Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 kg
Figure 13. Average producer prices of chicken in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

ES 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais vištienos vidutinė pardavimo kaina, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu metu, buvo išaugusi dar labiau nei mūsų šalyje – 14,3 proc. (6 lentelė). Nebuvo nė vienos valstybės, kurioje tiriamuoju laikotarpiu vištiena nebūtų pabrangusi. Labiausiai kainos išaugo Italijoje (34,6 proc.), mažiausiai – Suomijoje (0,7 proc.). Pigiausiai vištiena 2007 metais buvo parduodama Bulgarijoje. Čia jos kaina buvo 22,7 proc. mažesnė nei ES vidutiniškai. Tuo tarpu brangiausiai – Vokietijoje. Šioje šalyje vištiena kainavo 23,1 proc. brangiau nei vidutiniškai ES.

Lietuva 2007 metais buvo viena iš tų ES valstybių, kurioje vištienos pardavimo kaina buvo mažiausia. Mūsų šalyje tiriamuoju laikotarpiu ši mėsa buvo parduodama 15 proc. pigiau nei vidutiniškai ES.

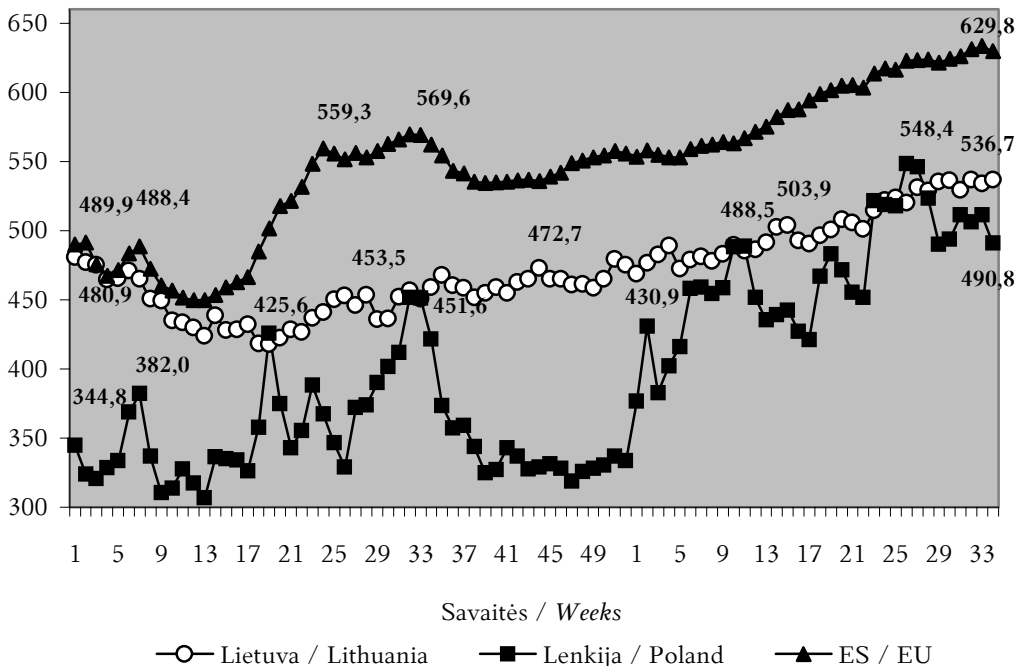
6 lentelė / Table 6

Vištienos vidutinė pardavimo kaina
2006 ir 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais ES šalyse, Lt/100 kg
Average sale-price of chicken in EU countries in January–August 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Bulgarija / Bulgaria	...	458,52	x
Lenkija / Poland	358,93	468,63	130,6
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	462,79	502,12	108,5
Lietuva / Lithuania	445,63	503,72	113,0
Čekija / Czech Republic	447,39	506,68	113,3
Belgija / Belgium	471,46	566,57	120,2
Nyderlandai / Netherlands	479,17	570,07	119,0
Danija / Denmark	533,48	577,91	108,3
Latvija / Latvia	475,93	579,82	121,8
Malta / Malta	568,72	581,82	102,3
Rumunija / Romania	...	591,84	x
Airija / Ireland	583,89	593,34	101,6
Portugalija / Portugal	491,39	594,57	121,0
Estija / Estonia	486,27	596,03	122,6
Švedija / Sweden	581,40	596,26	102,6
Slovakija / Slovakia	499,27	598,51	119,9
Vengrija / Hungary	486,42	606,79	124,7
Slovėnija / Slovenia	598,02	608,06	101,7
Ispanija / Spain	554,22	620,71	112,0
Austrija / Austria	620,71	633,01	102,0
Graikija / Greece	579,68	661,75	114,2
Italija / Italy	493,73	664,43	134,6
Suomija / Finland	664,70	669,62	100,7
Prancūzija / France	575,69	670,69	116,5
Kipras / Cyprus	620,68	714,86	115,2
Vokietija / Germany	595,20	732,87	123,1
ES / EU	518,56	592,83	114,3

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Iki šiol kainų atžvilgiu buvusi pagrindinė lietuviškos paukštienos konkurentė – lenkiška paukštiena – po truputį ima užleisti savo poziciją Lietuvai. Kaimyninės šalies paukštynų ir skerdyklų vištienos vidutinė pardavimo kaina po truputį artėja prie Lietuvos lygio, o 2007 metų kovo, birželio bei liepos mėnesiais buvo viršijusi mūsų šalyje buvusią kainą (14 pav.). Taip pat kyla ir iš Lenkijos į Lietuvą įvežamos paukštienos kaina. Ji sausio mėnesį buvo 415,9 Lt/100 kg, o birželį jau siekė 520,5 Lt/100 kg.

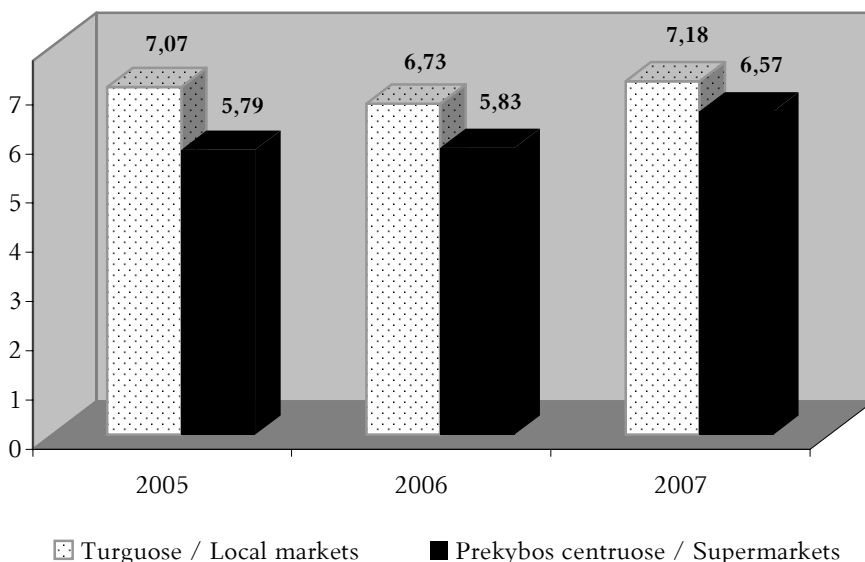

14 pav. Vištienos vidutinė pardavimo kaina 2006 ir 2007 metais Lietuvoje, Lenkijoje ir ES, Lt/100 kg

Figure 14. Average sale-prices of chicken in Lithuania, Poland and EU in 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Lietuvoje taip pat sparčiai kyla ir mažmeninė vištienos kaina. Ji per 2007 metų sausio-rugpjūčio mėnesius prekybos centruose išaugo beveik 16,5 proc., o 2007 metų rugpjūčio mėnesį, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo pakilusi daugiau nei 20 proc. Tuo tarpu turguose per pirmuosius aštuonis 2007 metų mėnesius šios rūšies paukštiena pabrango gerokai mažiau – apie 6,6 proc. Tačiau kaip ir ankstesniais metais, šiemet turguose vištienos kilogramas kainavo žymiai brangiau nei prekybos centruose – 9,3 proc. (15 pav.), nors dėl didesnio kainų augimo prekybos centruose jų lygis kasmet vis labiau priartėja prie turgaus kainų.

15 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose ir turguose 2005–2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais, Lt/kg

Figure 15. Retail prices of chicken in supermarkets and local markets in Lithuania in January–August 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

2007 metais mažmeninė paukštienos kaina kilo visose Baltijos šalyse. Per pirmuosius septynis šių metų mėnesius, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, labiausiai vištienos kaina padidėjo Latvijoje (21,6 proc.), o mažiausiai – Estijoje (9,9 proc.) (7 lentelė). Tačiau nepaisant mažiausio pabrangimo, Estijoje vištiena kainavo brangiausiai. Pigiausia ji buvo Lietuvoje. Mūsų šalyje tiriamuoju laikotarpiu vištiena kainavo 19,8 proc. mažiau nei Latvijoje ir 23 proc. mažiau nei Estijoje.

7 lentelė / Table 7

Mažmeninė vištienos kaina Baltijos šalyse 2006 ir 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/kg

Retail prices of dressed chicken in the Baltic States in January–July 2006 and 2007, Lt/kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	5,71	6,68	116,9
Latvija / Latvia	6,84	8,32	121,6
Estija / Estonia	7,91	8,69	109,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Mažmeninės kai kurių vištų dalių kainos Lietuvoje pastaraisiais metais taip pat kyla. Per 2007 metų pirmuosius aštuonis mėnesius, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, labiausiai pabrango pigiausiai kainuojantys sparneliai, o mažiausiai – labiausiai vertinama paukštienos dalis – krūtinėlės (8 lentelė). Kalakutų krūtinėlės atitinkamu laikotarpiu pabrango panašiai kaip ir vištų – 4,7 proc. Tačiau jų vertė vištienos krūtinėlių kainą viršijo daugiau nei 50 proc.

8 lentelė / Table 8

**Kai kurių vištų dalių mažmeninė kaina Lietuvoje
2006 ir 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais, Lt/kg**

Retail prices of selected chicken parts in Lithuania in January–August 2006 and 2007, Lt/kg

Vištų dalys / Chicken parts	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Šlaunelės / Thighs	6,46	7,16	110,8
Blauzdelės / Drumsticks	6,76	7,49	110,8
Krūtinėlės / Breasts	11,30	11,75	104,0
Sparneliai / Wings	5,25	6,23	118,7

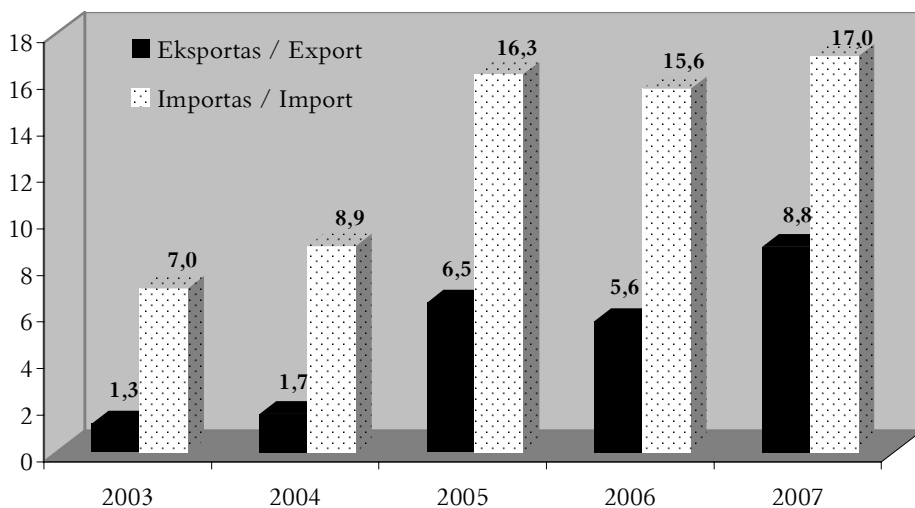
Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Užsienio rinka. 2007 metų sausio–birželio mėnesiais Lietuvos užsienio prekybos paukštiena balansas, kaip ir daugelį pastarųjų metų, buvo neigiamas (16 pav.). Tačiau 2007-aisiais jis buvo kiek geresnis nei tą patį laikotarpį 2006-aisiais ar 2005-aisiais. 2007 metų I pusmetį paukštienos importas 92,6 proc. viršijo eksportą ir sudarė 56,6 proc. Lietuvoje pagamintos paukštienos. Per 2007 metų I pusmetį importuota 9,1 proc. daugiau paukštienos nei 2006-aisiais ir net 2,4 karto daugiau nei 2003-aisiais per tą patį laikotarpį. Per I pusmetį 2007 metais į Lietuvą paukštienos buvo įvežta už 56,3 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais.

Lietuviškos paukštienos eksportas taip pat augo. Per 2007 metų sausio–birželio mėnesius iš mūsų šalies buvo išvežta 56,6 proc. daugiau paukščių mėsos už 39,7 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais. Išvežtas paukštienos kiekis – 29,4 proc. Lietuvoje pagamintos paukštienos.

Per 2007 metų I pusmetį daugiausia paukščių mėsos Lietuva išvežė į nuolatines savo paukštienos rinkas – Latviją (3,8 tūkst. t) ir Estiją (1,4 tūkst. t) (17 pav.). Kita šios mėsos dalis eksportuota į dar 11 ES šalių bei Rusiją, Gana, Vietnamą ir Kiniją.

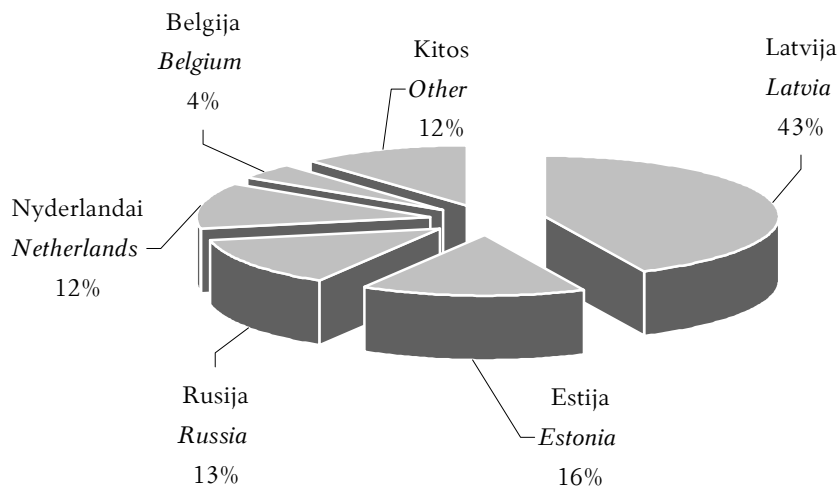
Didžiąją dalį paukštienos 2007 metų sausio–birželio mėnesiais, kaip ir anksčiau, Lietuva įsivežė iš Lenkijos (5,6 tūkst. t), Danijos (3,6 tūkst. t) ir Nyderlandų (3,4 tūkst. t) (18 pav.). Likusi paukštienos dalis importuota iš dar 10 ES šalių bei Rusijos.

16 pav. Lietuvos užsienio prekyba paukštiena 2003–2007 metų I pusmetį, tūkst. t

Figure 16. Lithuanian foreign trade in poultry meat in the 1st half-year 2003–2007, thou t

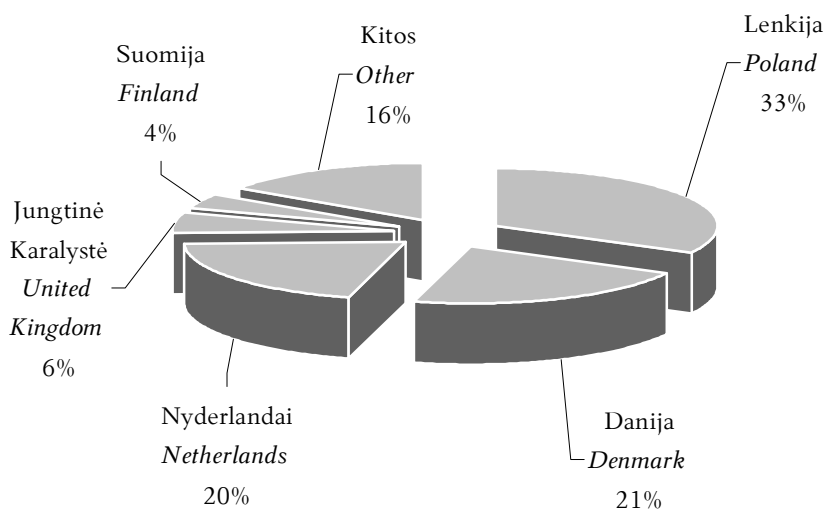
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

17 pav. Paukštienos eksporto struktūra 2007 metų I pusmetį

Figure 17. Structure of poultry meat exports in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

18 pav. Paukštienos importo struktūra 2007 metų I pusmetį

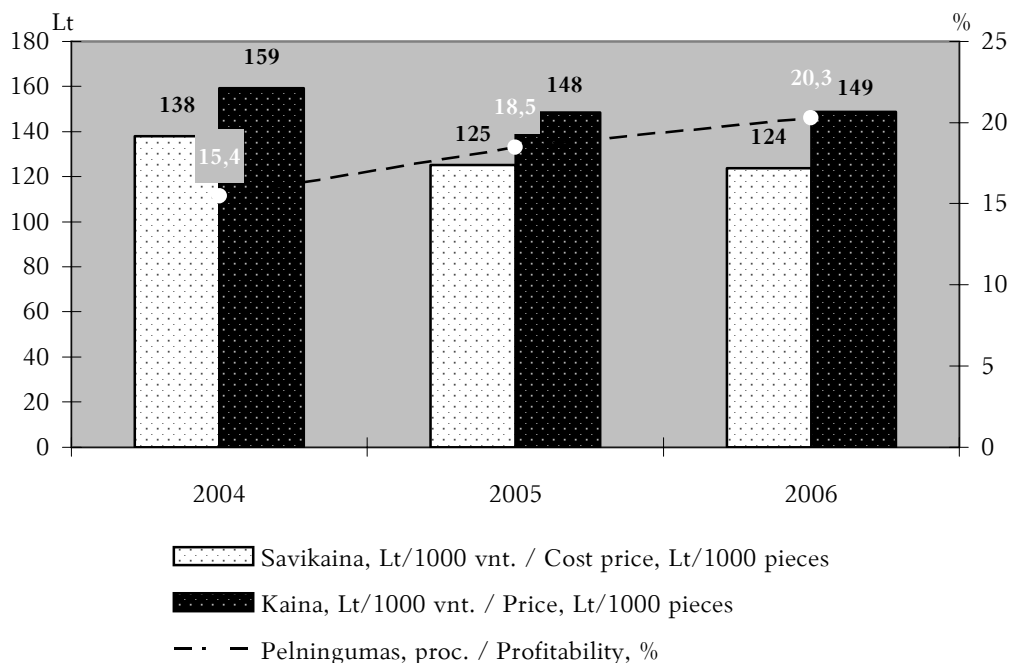
Figure 18. Structure of poultry meat imports in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento prie LRV duomenys).

Prognozės. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2007 metais auga spartesniais tempais nei bet kuriais ankstesniaisiais. Tai lemia didėjančios naujojo derliaus grūdų kainos, kurios savo ruožtu brangina paukščių pašarą. Todėl 2007 metų pabaigoje prognozuojama rekordiškai aukšta šios mėsos pardavimo kaina, galinti viršyti 553 Lt/100 kg.

KIAUŠINIAI / EGGS

Nors įvairiose pasaulio vietose dar pasitaiko pranešimų apie paukščių ligų atvejus, kiaušinių rinkoje pakitimų nepastebima. Ši rinka toliau sparčiai ir sėkmingai plėtojama, duodama paukščių augintojams vis didesnę pelną (1 pav.).

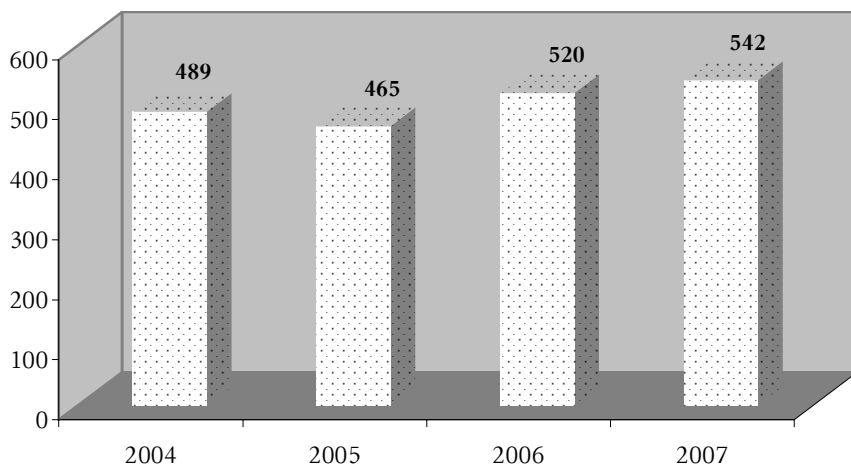
1 pav. Vidutinė kiaušinių savikaina, pardavimo kaina ir pelningumas Lietuvos paukštynuose ir ŽŪB 2004–2006 metais

Figure 1. Average cost price, sale price and profitability off eggs in poultry farms and agricultural companies in Lithuania in 2004–2006

Šaltinis: Žemės ūkio bendrovių ir įmonių metinių oficialiosios statistikos formų suvestinės.

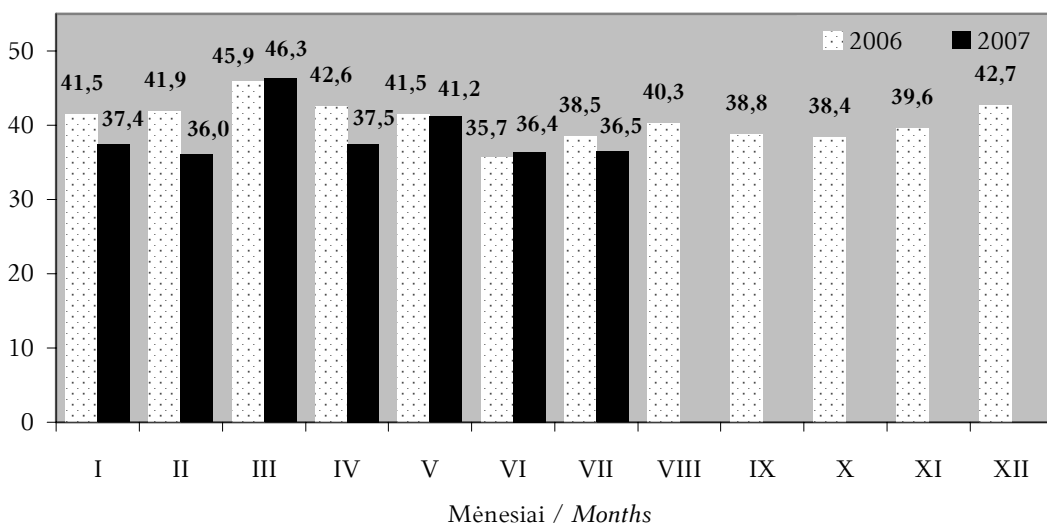
Vidaus rinka. Kiaušinių surinkimo apimtys Lietuvoje nuo 2005 metų auga. Per 2007 metų I pusmetį mūsų šalyje jų surinkta 4,2 proc. daugiau nei praėjusiais metais ir net 16,6 proc. – nei 2005-aisiais (2 pav.).

Kiaušinių gavybos apimtys didėjo, tačiau jų paklausa mažėjo. Pastaraisiais metais šių produktų superkama vis mažiau. Per 2007 metų sausio–liepos mėnesius Lietuvoje kiaušinių supirktą 5,7 proc. mažiau nei 2006-aisiais (3 pav.) ir 1,8 proc. – nei 2005-aisiais. Per pirmuosius 2007 metų septynis mėnesius mūsų šalyje supirktą tik 42,9 proc. surinktų kiaušinių, o prieš metus šis santykis siekė 47,4 proc., 2005-aisiais – 50,9 proc.

2 pav. Kiaušinių surinkimas Lietuvoje 2004–2007 metų I pusmetį, mln. vnt.
Figure 2. Production of eggs in Lithuania in the 1st half-year 2004–2007, mill. pieces

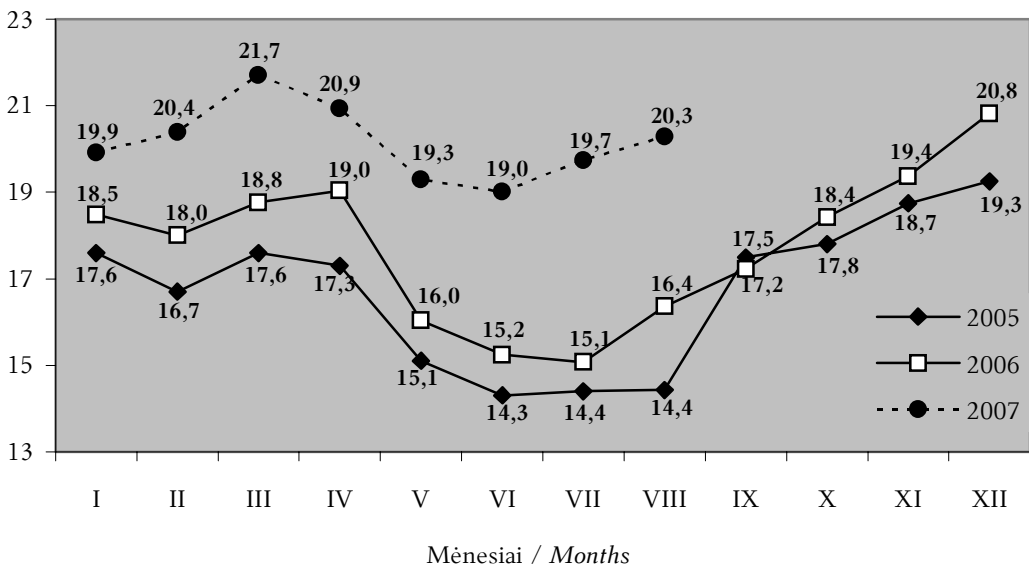
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Kiaušinių supirkimas Lietuvoje 2006 ir 2007 metais, mln. vnt.
Figure 3. Purchase of eggs in Lithuania in 2006 and 2007, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metais kiaušinių kaina yra pati didžiausia per visą keleto pastarųjų metų laikotarpį. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina šių metų sausio–rugpjūčio mėnesiais 17,9 proc. viršijo 2006-ųjų to paties laikotarpio kainą, o palyginti su 2005-aisiais, šie produktai buvo brangesni 26,8 proc. (4 pav.). 2007 metų rugpjūčio mėnesį kiaušinių kaina, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu mėnesiu, buvo išaugusi 24 proc. Kainų kritimas 2007 metų viduryje taip pat nebuvo toks ryškus kaip ankstesniais metais, bei jų kilimas aukštyn prasidėjo anksčiau, nei buvo įprasta. Tokie pokyčiai galėtų reikšti kainų sezoninių svyravimų nykimą arba, darant prielaidą, kad ankstesnių metų tendencijos kartosis, kad šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina metų pabaigoje bus rekordiškai aukšta. L grupės kiaušiniai 2007 metų pirmuosius aštuonis mėnesius, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo pabrangę 18,8 proc., M grupės – 17,8 proc.; L grupės kiaušiniai kainavo vidutiniškai 3 proc. brangiau nei M.

4 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos (be PVM) Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 vnt.

Figure 4. Average wholesale prices (VAT excl.) of eggs (Class A, packed) in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 pieces

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

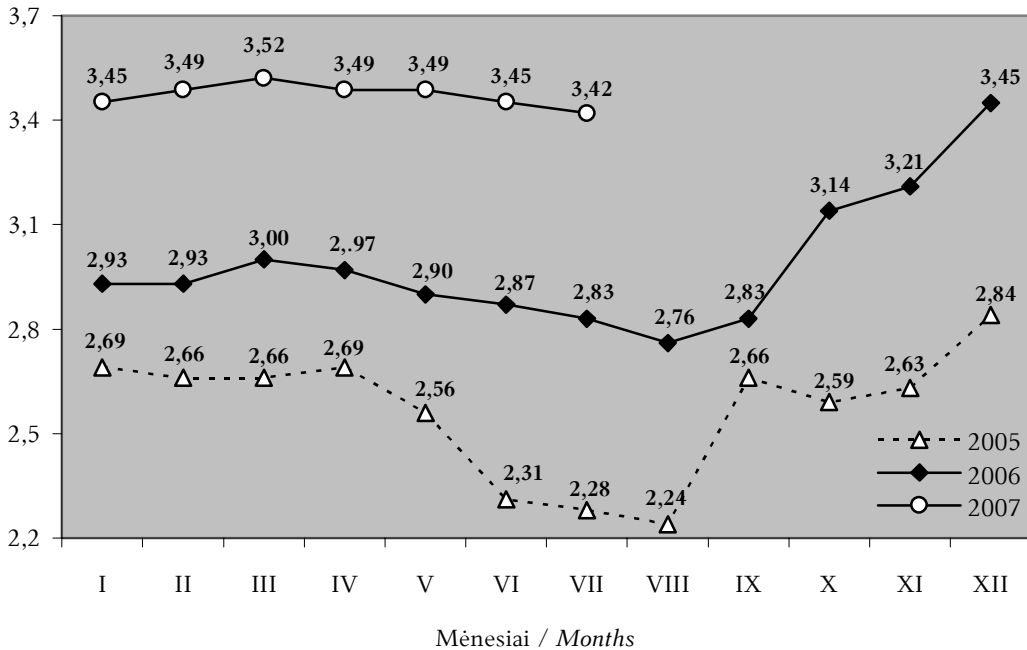
Kiaušinių kainos didėjo ir kitose ES valstybėse. 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais ES kiaušiniai kainavo vidutiniškai 12,7 proc. brangiau nei tuo pat metu 2006-aisiais (1 lentelė). Labiausiai jie pabrango Suomijoje – 48,5 proc., o atpigo tik Maltoje – 2 proc. Konkurencingiausios kiaušinių kainos buvo Belgijoje, Maltoje ir Nyderlanduose. Šiose valstybėse kiaušiniai kainavo apie 17,6 proc. mažiau nei vidutiniškai ES. Didžiausios kiaušinių kainos, kaip jau įprasta, buvo Švedijoje – kainavo 55,3 proc. daugiau nei vidutiniškai ES. Lietuvoje kiaušinių kainos buvo 8,1 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES, tačiau mūsų šalis buvo viena iš valstybių, kurioje šie produktai pabrango labiausiai.

**Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2006 ir 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais, Lt/100 kg**
Average wholesale prices of fresh eggs (L–M group) in EU countries
in January–August 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Belgija / Belgium	245,41	290,23	118,3
Malta / Malta	297,81	291,71	98,0
Nyderlandai / Netherlands	281,11	294,05	104,6
Čekija / Czech Republic	277,30	303,16	109,3
Estija / Estonia	297,54	305,73	102,8
Bulgarija / Bulgaria	...	305,95	x
Prancūzija / France	270,20	316,52	117,1
Ispanija / Spain	259,52	317,52	122,3
Slovakija / Slovakia	278,04	317,74	114,3
Vokietija / Germany	281,18	323,88	115,2
Austrija / Austria	308,11	325,60	105,7
Lietuva / Lithuania	275,13	325,73	118,4
Portugalija / Portugal	273,02	332,86	121,9
Rumunija / Romania	...	333,21	x
Lenkija / Poland	313,64	342,13	109,1
Latvija / Latvia	334,19	346,58	103,7
Vengrija / Hungary	324,93	359,04	110,5
Graikija / Greece	358,62	378,76	105,6
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	358,82	382,43	106,6
Suomija / Finland	263,38	391,24	148,5
Slovėnija / Slovenia	400,24	402,13	100,5
Kipras / Cyprus	406,17	434,94	107,1
Airija / Ireland	394,01	455,53	115,6
Danija / Denmark	471,63	472,33	100,1
Italija / Italy	435,73	498,88	114,5
Švedija / Sweden	511,34	550,60	107,7
ES / EU	314,64	354,51	112,7

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kaip ir didmeninė, mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje 2007 metų sausio–liepos mėnesiais buvo pastovesnė nei ankstesniais metais, tačiau ji taip pat gerokai viršijo 2006 ir 2005 metų to paties laikotarpio lygį, atitinkamai 19 ir 36,2 proc. (5 pav.). Prognozuojama, kad 2007 metais mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje rugsėjo mėnesį dar sumažės, o IV ketvirtį didės.

5 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/10 vnt.

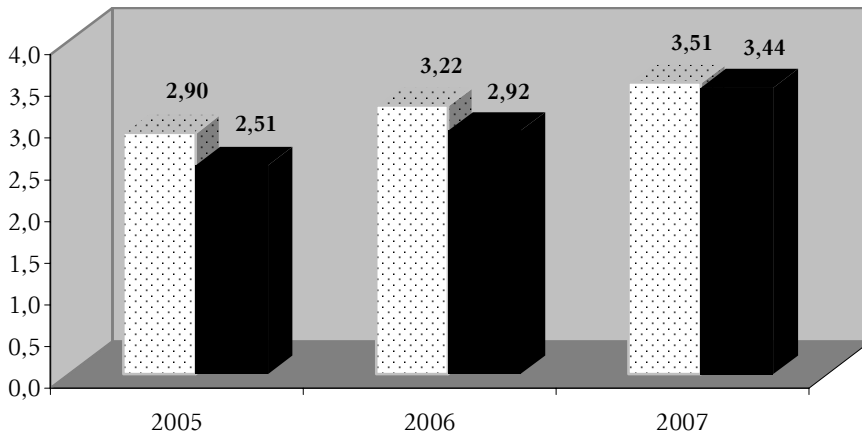
Figure 5. Retail prices of eggs in Lithuania in 2005–2007, Lt/10 pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Žemės ūkio rūmų duomenimis, Lietuvos turguose kiaušinių kainos kasmet didėjo. 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais jos 9 proc. viršijo 2006-ųjų lygį ir daugiau nei 21 proc. – 2005-ųjų (6 pav.). Kaip ir ankstesniais metais, šiemet turguje kiaušiniai parduodami aukštesnėmis kainomis (2 proc.) nei prekybos centruose. Tačiau pastebima aiški kiaušinių kainų skirtumų mažėjimo tendencija minėtose prekybos vietose.

Tarp Baltijos šalių, kaip jau tapo įprasta, 2007 metų sausio–liepos mėnesiais kiaušiniai brangiausi buvo Lietuvoje. Mūsų šalyje kiaušinių kaina buvo 0,6 proc. didesnė nei Latvijoje ir beveik 20 proc. – nei Estijoje (2 lentelė).

Užsienio prekyba. 2007 metų I pusmetį Lietuvos užsienio prekybos naminių paukščių kiaušiniams balansas, kaip ir daugelį pastarųjų metų, buvo teigiamas (7 pav.). 2007-aisiais jis buvo pats didžiausias per 2003–2007 metų tą patį laikotarpį.

▨ Turguose / Local markets ■ Prekybos centruose / Supermarkets

6 pav. Kiaušinių kainos Lietuvos turguose ir prekybos centruose 2005–2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais, Lt/10 vnt.

Figure 6. Prices of eggs in local markets and supermarkets in Lithuania in January–August 2005–2007, Lt/10 pieces

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

2 lentelė / Table 2

Vidutinės mažmeninės kiaušinių kainos Baltijos šalyse 2006 ir 2007 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/10 vnt.

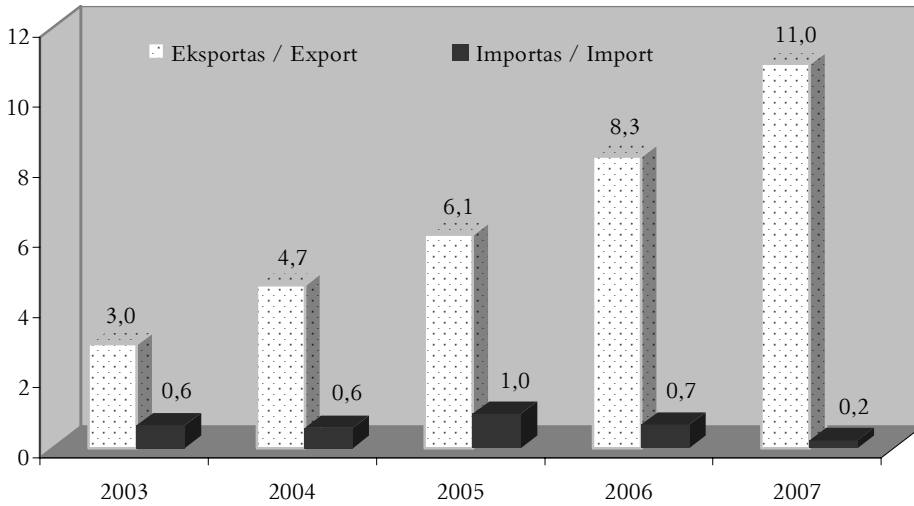
Average retail prices of eggs in the Baltic States in January–July 2006 and 2007, Lt/10 pieces

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. / Change, %
Lietuva / Lithuania	2,92	3,47	119,0
Latvija / Latvia	3,09	3,45	111,8
Estija / Estonia	2,76	2,90	105,2

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

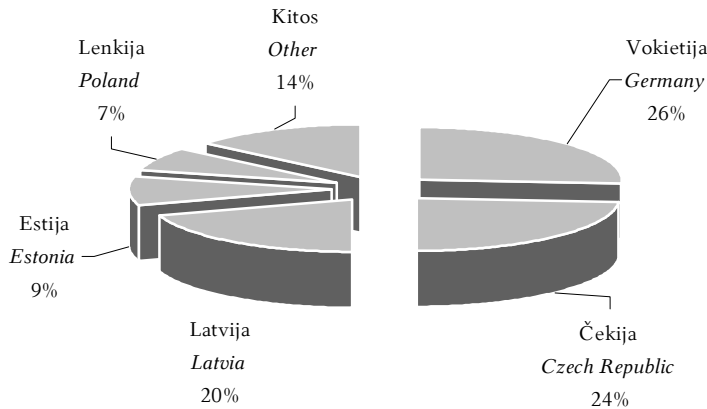
Per 2007 metų pirmuosius šešis mėnesius Lietuvoje įvairaus apdorojimo kiaušinių eksportas beveik 48 kartus viršijo įvežamos produkcijos kiekį. Eksportuota apie 33,3 proc. Lietuvoje surinktų kiaušinių (11 tūkst. t už 31,9 mln. Lt), arba 31,7 proc. daugiau ir už 47,6 proc. didesnę sumą nei per tą patį laiką prieš metus. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos išvežtos kiaušinių tonos kaina 2007 metų I pusmetį buvo 11,5 proc. didesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu metu.

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių per 2007 metų pirmuosius šešis mėnesius eksportuota į Vokietiją (2,9 tūkst. t), Čekiją (2,6 tūkst. t) ir Latviją (2,2 tūkst. t) (8 pav.). Iš viso kiaušiniai iš Lietuvos vežti į 14 ES šalių ir Rusiją.

7 pav. Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniais 2003–2007 metų I pusmetį, tūkst. t
Figure 7. Lithuanian foreign trade in eggs in the 1st half-year 2003–2007, thou t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

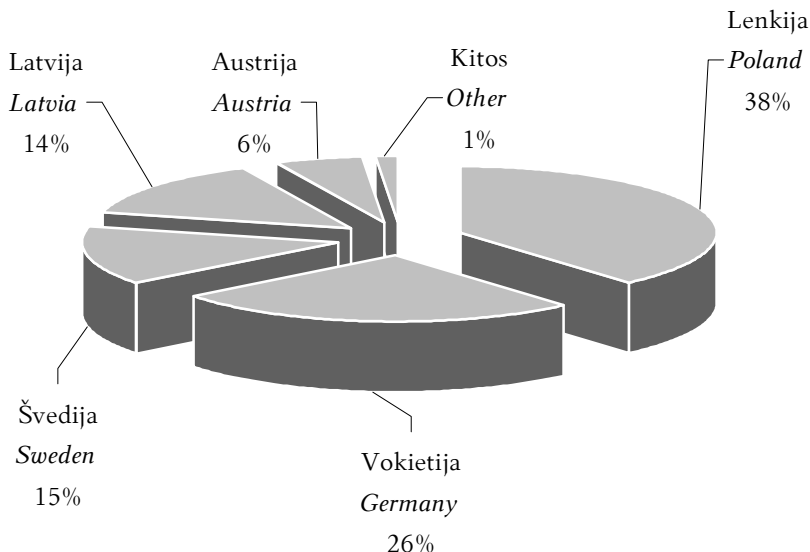

8 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2007 metų I pusmetį
Figure 8. Structure of egg exports in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Per 2007 metų sausio–birželio mėnesius į mūsų šalį importuota 220,7 t kiaušinių už beveik 2 mln. Lt. Tai apie 0,7 proc. Lietuvoje surenkamų kiaušinių. Jų įvežta beveik 67 proc. mažiau ir už 42,7 proc. mažesnę sumą nei prieš metus. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos įvežtos kiaušinių tonos kaina buvo 69,2 proc. didesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu laikotarpiu.

2007 metų I pusmetį daugiausia naminių paukščių kiaušinių įvežta iš Lenkijos (85,1 t), Vokietijos (57,4 t) ir Švedijos (32 t) (9 pav.). Iš viso į Lietuvą naminių paukščių kiaušiniai buvo importuojami iš 8 ES šalių.

9 pav. Kiaušinių importo struktūra 2007 metų I pusmetį
Figure 9. Structure of egg imports in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Prognozės. Palyginti su praėjusiais metais, ES stebimas kiaušinių brangimas. Lietuvoje šis procesas taip pat labai ryškus. Prognozuojama, kad didmeninė A klasės kiaušinių vidutinė kaina iki 2007 metų pabaigos gali išaugti iki 22,4 Lt/100 vnt., o mažmeninės kiaušinių kainos kils dar sparčiau. Numatoma, kad jos 2007-ųjų gruodžio mėnesį gali siekti 4,05 Lt/10 vnt.

ŽUVYS IR JŲ PRODUKTAI / FISH AND FISH PRODUCTS

2007 metams Lietuvai buvo suteiktos 2921 t menkių, 3847 t strimelių, 22745 t šprotų ir 6642 vnt. lašišų žvejybos kvotos Baltijos jūroje. Palyginti su 2006 metais, menkių ir lašišų žvejybos kvotos sumažėjo atitinkamai 9 ir 5 proc., o strimelių bei šprotų kvotos padidėjo 15 ir 8 proc. Menkių žvejybos sezonas ir toliau nuosekliai buvo trumpinamas. 2006 metai buvo draudžiama žvejoti 119 dienų per metus, 2007-aisiais žvejybos draudimo laikotarpis 25-27 ICES žvejybos zonoje pailgėjo iki 138 dienų.

Kuršių mariose Lietuvos žvejai 2007 metais galės sužvejoti iki 470 t karšių, 120 t sterkų ir 220 t stintų. Palyginti su 2006 metais, 2007-aisiais karšių žvejybos kvota nežymiai (2 proc.) padidėjo, o sterkų žvejybos limitas buvo sumažintas beveik 8 proc. Stintų žvejybos kvota nepasikeitė.

2007 metų liepos pradžioje Klaipėdoje buvo atidarytas žuvų produktų aukciono pastatas, kurio finansavimui buvo naudojamos ES struktūrinės paramos lėšos. Manoma, kad aukcionas pagerins žvejybos kontrolę, duomenų rinkimo, žuvų laikymo ir prekybos žuvimis sąlygas.

Nors žvejybos pajėgumai atviroje Baltijos jūroje buvo ir toliau mažinami, per 2007 metų I pusmetį Baltijos jūroje buvo sugauta apie 16 tūkst. t žuvų, t. y. per 25 proc. daugiau nei atitinkamu 2006 metų laikotarpiu. Sužvejota apie 2,26 tūkst. t menkių, 13,04 tūkst. t šprotų, 520 t strimelių bei 130 t plekšnių.

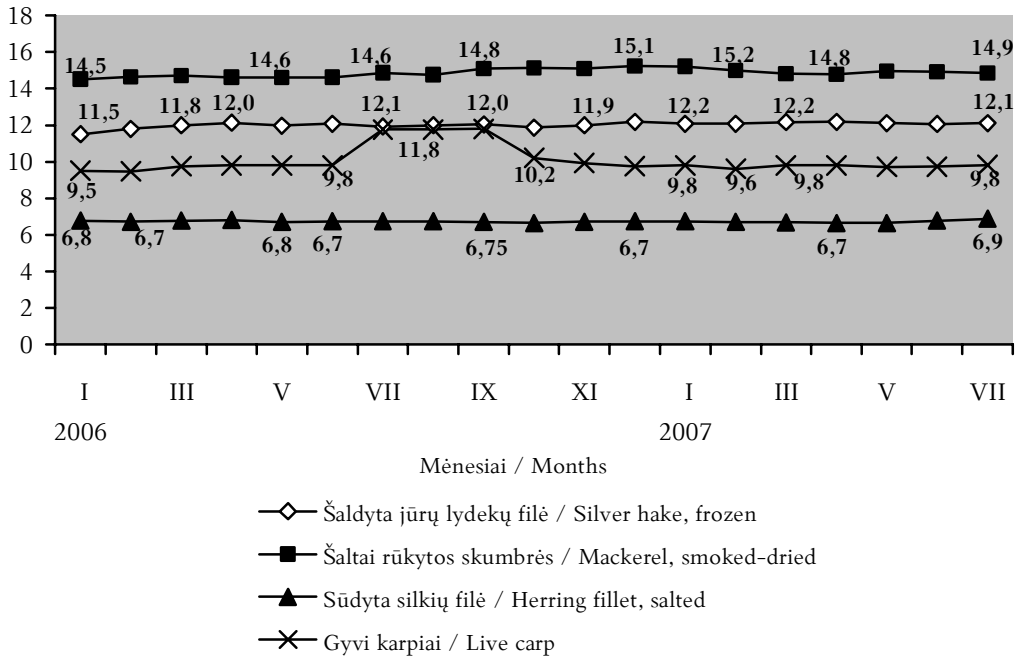
Per 2007 metų I pusmetį panaudota daugiau nei 77 proc. menkių, 57 proc. šprotų ir apie 14 proc. strimelių žvejybos kvotų.

Mažmeninės kainos. Po gana nemažo žuvų mažmeninių kainų šuolio 2005-aisiais 2006-2007 metais kainos stabilizavosi ir I pusmetį svyravo nežymiai. Tai galima paaiškinti rinkos dalyvių santykių bei energetinių išteklių kainų stabilizavimusi.

Žuvų perdirbimas. 2007 metų liepos mėnesio duomenimis, Lietuvos valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje registruotos 39 žuvų perdirbimo įmonės, turinčios Gyvūninio maisto tvarkymo veterinarinį patvirtinimą. 3 iš jų turėjo teisę produkciją gaminti tik vidaus rinkai, 7 - ir ES, ir Rusijos rinkai, likusios - ES rinkai.

2006 metais Lietuvos žuvų perdirbimo įmonėse iš viso buvo paruošta, perdirbta ir užkonservuota 68,3 tūkst. t žuvų ir žuvų produktų, iš jų 61,4 tūkst. t buvo pagaminta iš įmonių nuosavų žaliavų. Per 2007 metų I pusmetį, išankstiniais duomenimis, pagaminta apie 35 tūkst. t gaminių.

Užsienio prekyba. Per šešis 2007 metų mėnesius į Lietuvą buvo importuota 43,5 tūkst. t žuvų ir jų produktų, t. y. 11 proc. daugiau nei per atitinkamą 2006 metų laikotarpį (1 lentelė). Importuotos produkcijos vertė – 247,0 mln. Lt – buvo apie 17 proc. didesnė nei 2006 metais. Daugiau buvo importuota šviežių arba šaldytų žuvų ir žuvų filė, kurių prekybos apimtys padidėjo atitinkamai 35 proc. bei 29 proc. Mažėjo apdorotų žuvų importo apimtys. Vytintų, sūdytų bei rūkytų žuvų importas sumažėjo daugiau nei trečdaliu, žuvų konservų taip pat buvo įvežta mažiau (9 proc.).

1 pav. Kai kurių žuvų ir jų produktų mažmeninių kainų dinamika Lietuvoje 2006 ir 2007 metais, Lt/kg

Figure 1. Retail prices of selected fish and fish products in Lithuania in 2006 and 2007, Lt/kg
Šaltiniai: Vartotojų ir gamintojų kainų indeksai 2006–2007. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

1 lentelė / Table 1

Kai kurių žuvų ir jų produktų eksportas ir importas 2006 ir 2007 metų I pusmetį
Exports and imports of selected fish and fish products in the 1st half-year 2006 and 2007

Produktai Products	2006				2007			
	eksportas exports		importas imports		eksportas exports		importas imports	
	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg
Šviežios arba šaldytos žuvis Fish, fresh or chilled	9046,8	0,5	4558,6	7,4	11200,4	0,8	6139,9	7,4
Užšaldytos žuvis, išskyrus žuvų filė Fish, frozen	11132,5	2,5	14282,3	3,8	10221,5	3,0	13653,1	4,4

Produktai Products	2006				2007			
	eksportas exports		importas imports		eksportas exports		importas imports	
	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg
Žuvų filė, šviežia, šaldyta arba užšaldyta / <i>Fish fillets, fresh, chilled or frozen</i>	7698,1	11,8	14967,4	6,3	9649,1	11,9	19283,4	6,0
Žuvis, vytintos, sūdytos, rūkytos / <i>Fish, dried, salted, smoked</i>	755,2	10,2	710,5	5,5	588,2	11,0	444,6	5,3
Gaminiai arba konservai iš žuvų; ikrai ir ikrų pakaitalai / <i>Prepared or preserved fish; caviar or caviar substitutes</i>	16685,2	7,7	4320,2	5,9	17678,4	7,6	3922,5	6,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

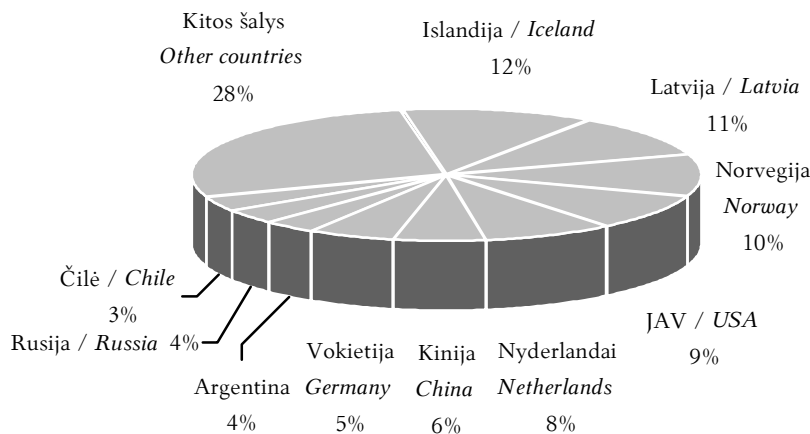
Eksporto apimtys taip pat išaugo (apie 9 proc.), siekė 49,5 tūkst. t. Eksportuojamos produkcijos vertė pakilo 14 proc., sudarė 297,2 mln. Lt. Didėjo šviežių arba šaldytų žuvų eksportas (24 proc.), daugiau buvo išvežta žuvų filė (25 proc.), o užšaldytų ir vytintų žuvų eksportas mažėjo (atitinkamai 8 ir 22 proc.). Vidutinė importo ir eksporto kaina smarkiai nepasikeitė (5 proc.). Todėl galima sakyti, kad žuvų kaina stabilizavosi, o mažmeninės prekybos kaina ir kitą pusmetį turėtų būti stabili. I pusmečio prekybos balansas buvo teigiamas, eksportas viršijo importą 14 proc.

Gyvi karpiai 2007 metų I pusmetį tradiciškai buvo eksportuojami į Lenkiją bei Latviją. Nors šių žuvų eksporto apimtys, palyginti su atitinkamu 2006 metų laikotarpiu, nepasikeitė, vidutinė eksporto kaina padidėjo 8 proc., buvo 6,8 Lt/kg.

Šviežios bei šaldytos menkės daugiausia buvo importuojamos iš Danijos ir Latvijos, bendras importuotų žuvų kiekis sudarė 2,7 tūkst. t, vertė – 13,8 mln. Lt. Eksportuojama buvo į Lenkiją (181 t, 1,1 mln. Lt). Šviežių bei šaldytų išvežtų menkių vidutinė kaina buvo 5,7 Lt/kg, įvežtų – 5,1 Lt/kg. Ir eksporto, ir importo kainos 2007 metais keitėsi nedaug, atitinkamai 6,5 ir 4 proc.

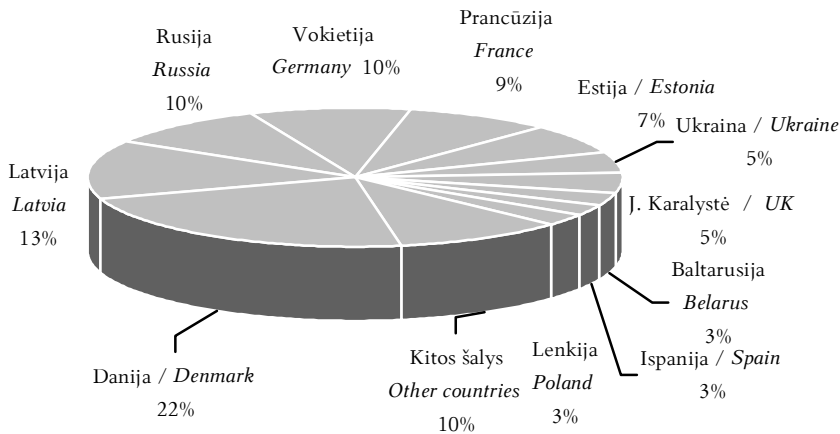
Švieži arba šaldyti šprotai ir toliau buvo iškraunami Danijoje. Šių žuvų eksporto į Daniją apimtys siekė 10,8 tūkst. t, t. y. daugiau nei 80 proc. sugautų žuvų. Pastaruoju metu pastebimas žymus žuvų miltų paklausos pasaulinėje rinkoje didėjimas. Šprotai dažniausiai naudojami žuvų miltams gaminti, manoma, kad dėl šios priežasties šių žuvų vidutinė eksporto kaina išaugo net 39 proc.

Norvegiškų lašišų paklausa 2007 metais sumažėjo (36 proc.) iki 16 t, o vidutinė importo kaina taip pat buvo mažesnė (apie 25 proc.).

2 pav. Žuvų ir jų produktų importo struktūra pagal šalis 2007 metų I pusmetį
Figure 2. Import structure of fish and fish products by country in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

3 pav. Žuvų ir jų produktų eksporto struktūra pagal šalis 2007 metų I pusmetį
Figure 3. Export structure of fish and fish products by country in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Dėl nusistovėjusių prekybos ryšių žuvų importo struktūra po Lietuvos įstojimo į ES smarkiai nesikeičia. Tik priklausomai nuo rinkos poreikių bei atskirų žuvų rūšių paklausos daugiau prekiaujama su viena ar kita šalimi. Daugiausia žuvų 2007 metais buvo importuojama iš Islandijos, Latvijos, Norvegijos, JAV, Nyderlandų. Importo struktūroje didėjo kiniškų žuvų produktų dalis (2 pav.).

Pagrindiniai lietuviškų žuvų produktų pirkėjai yra Danija, Latvija, Rusija, Vokietija, Prancūzija ir Estija.

Nauji teisės aktai. Po ilgų derybų bei konsultacijų su Europos Komisija 2007 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 654 buvo patvirtintas šalies žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų nacionalinis strateginis planas, kuris yra pagrindinis šio sektoriaus plėtros dokumentas. Šiame dokumente buvo nustatytos pagrindinės sektoriaus plėtros kryptys, jų tikslai bei uždaviniai. Nacionalinio strateginio plano tikslas – žuvininkystės sektoriaus plėtra ir konkurencingumo didinimas, užtikrinant ekonominę, aplinkos ir socialinę tvarumą, žuvų išteklių tausojimą ir atkūrimą. Plane taip pat numatoma per 2007–2013 metų laikotarpį į žuvininkystės sektorių ir jo infrastruktūrą investuoti apie 391,7 mln. Lt, 63 proc. jų yra Europos žuvininkystės fondo lėšos.

Europos Žuvininkystės fondo lėšų skirstymas, prioritetai ir priemonės aprašytos Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programoje, kuri po suderinimo su Lietuvos nacionalinėmis institucijomis bei socialiniais partneriais pateikta tvirtinti Europos Komisijai. Šioje programoje bei kituose ją įgyvendinančiuose nacionaliniuose teisės aktuose pateiktos pagrindinės Europos žuvininkystės fondo lėšų naudojimo taisyklės.

**RACIONALIAUS DYDŽIO ŪKIS –
KONKURENCINGO ŪKIO SĄLYGA
A PRESUMPTION FOR A COMPETITIVE FARM:
THE OPTIMAL SIZE OF A FARM**

Irena KRISČIUKAITIENĖ, Antanina TAMOŠAITIENĖ, Salomėja ANDRIKIENĖ

BŽŪP įgyvendinimas ir parama pagal Bendrojo programavimo dokumento (BPD) ir Kaimo plėtros plano (KPP) priemonės 2004–2006 metais turėjo didelės reikšmės ūkių struktūri-
niam pokyčiams: vieni atsisakė neperspektyvios žemės ūkio gamybos, kiti didino dirbamos
žemės plotus ir gamybos mastus. Didėja šalies vidutinis ūkis ir gaunamas pelnas iš ha dirba-
mos žemės. Tyrimai rodo, kad geriausi gamybos rezultatai pasiekiami ūkiuose, kuriuose racio-
naliai suderintas dirbamos žemės plotas, apsirūpinimas pagrindinėmis gamybos priemonėmis
ir darbo jėga. Kadangi kapitalas gamybai plėtoti bei modernizuoti gali būti sukauptas iš pelno
ir valstybės teikiamos paramos, tai tik atitinkamo dydžio ūkiai gali tai padaryti. Todėl racio-
nalaus dydžio ūkio nustatymas yra svarbi sąlyga, nuolat besikeičiančioje verslo aplinkoje kuriant
konkurencingą ūkį.

Lietuvos žemdirbiai 2004–2006 metais, palyginti su laikotarpiu iki narystės ES, žymiai
daugiau investavo į gamybinės bazės stiprinimą, pasinaudodami parama, skiriama BPD ir KPP
priemonėms įgyvendinti. Didėjančios žemdirbių pajamos, ES struktūrinė parama ir pajamų
palaikymo priemonės (subsидijos gamybai) kartu su nacionaline parama, palankesnės skolini-
mosi sąlygos (Žemės ūkio paskolų garantijų fondas) didino ūkių galimybes pasinaudoti tei-
kiama finansine parama išsigyjant žemės ūkio techniką, gamybinius pastatus, įrangą ir žemę.
Vidutinis šalies ūkis 2006 metais buvo 12,4 ha, arba 33 proc. didesnis negu 2003 metais; ES-
24 šalių vidutinis ūkis per tą patį laikotarpį padidėjo apie 3, ES-15 šalių – 6 proc. [1, 4]. Para-
ma šalies ūkiams pagal investicines programas, skaičiuojant hektarui dirbamos žemės, 2004–
2005 metais, palyginti su laikotarpiu iki narystės ES (2002–2003 m.), padidėjo vidutiniškai 3
kartus [11]. Dėl padidėjusių subsidijų gamybai gerėjo visų ūkių finansinė būklė. Dėl palankes-
nės finansinės situacijos aktyviau investicinėse programose dalyvavo ir smulkesni (10–20 ha)
bei vidutiniai (20–50 ha) ūkiai. Nors investicinės paramos stambiuose ūkiuose (50 ha ir dides-
niems) 1 ha dirbamos žemės teko apie 60 proc. daugiau negu ūkiuose, mažesniuose nei 50 ha,
žymiai sumažėjo minėtos paramos investicijoms skirtumai tarp šių ūkių grupių. Palankesnės
įsikūrimo ir investicinės paramos sąlygos jauniems ūkininkams paskatino imtis žemės ūkio
veiklos jaunesnius kaimo gyventojus. Nors Lietuvos ūkiuose investicijos gamybai bei subsidi-
jos didėjo, kapitalo pokyčiai nedideli. Skirtumas tarp turimo kapitalo 1 ha Lietuvos ūkių ir ES-
24, ES-15 ir ES-9 naujų šalių išlieka didelis ir sudaro atitinkamai 17, 15 ir 47 proc. šio rodik-

lio. Lietuvos ūkiai, palyginti su ES šalimis, dar mažai naudojami bankų paskolomis, kurios te siekia apie 8 proc. ES-15 šalių, 11 proc. ES-24 šalių ir 37 proc. ES-9 naujųjų šalių minėto rodiklio [3].

Žemės ūkio produkcijos gamybos išlaidų struktūros analizė rodo, kad Lietuvos ūkiuose, palyginti su ES-15 šalių, dėl mažų investicijų į ūkių modernizavimą ir mažai apmokamo darbo žemės ūkio produkcija pagaminama pigiau. Kita vertus, nedideliuose šalies ūkiuose, kurie užima apie pusę visos dirbamos žemės, dėl mažų gamybos apimčių gaunamo pelno nepakanka gamybai modernizuoti ir jos mastams didinti. Todėl, vykstant rinkų globalizacijai, šalies ūkiams ypač svarbiu uždaviniu tampa jų konkurencingumo didinimas, gebėjimas dirbti ir konkuruoti produktų rinkose.

ES šalių duomenys rodo, kad ūkiai gerų gamybos rezultatų pasiekė modernizuodami gamybą, didindami ūkius ir gamybos mastus. Tačiau tai truko ne vieną dešimtmetį. ES šalys siekė ir siekia suformuoti racionalaus dydžio ūkį, kuriame būtų efektyviai panaudojami materialiniai, techniniai, darbo išteklių ir sukaupiama pakankamai pajamų. Siekiant tai įgyvendinti, vis didesnis dėmesys kreipiamas į racionalų dirbamos žemės naudojimą, atsižvelgiant į ūkininkavimo tipą, ūkio dydį, regionų ypatumus bei aplinkosauginius reikalavimus. Racionalus ūkio dydis gali labai skirtis ne tik tarp šalių, bet ir atskirų regionų. Tai patvirtina įvairių šalių ekonomistų pateikiami skirtingi racionalūs gyvulininkystės ūkių bei šeimos ūkių dydžiai [6, 7, 10]. Siekti suformuoti racionalaus dydžio ūkį ūkininkus verčia objektyvios ir subjektyvios priežastys. Prie objektyvių reikia priskirti techninius, rinkos ir institucinius veiksnius. Prie subjektyvių – ūkių savininkų tikslus, gabumus ir ūkinį suinteresuotumą [8].

Straipsnyje, remiantis ES šalių ir Lietuvos ūkių ekonominių ir struktūrinių pokyčių vertinimu, siekiama suformuluoti racionalaus dydžio ūkio sampratą ir nustatyti Lietuvoje vyraujančių tipų racionalaus dydžio ūkius bei jų optimalią gamybos struktūrą.

Racionalaus dydžio ūkio samprata. Ūkių žemės ūkio veiklos rodiklių analizė rodo, kad didesni valdomos žemės plotai ne visada reiškia gamybos pajamų didėjimą, nes didesnių pajamų galima tikėtis tik tuo atveju, jei papildomi žemės plotai leidžia efektyviai naudoti žemės ūkio mašinas ir darbo jėgą. Didesnes pajamas ūkiai gali gauti ir specializacijos dėka. Tačiau, kaip rodo ES šalių patirtis, pagrindinė žemės ūkio plėtros tendencija vis dėlto yra ūkio vienetų stambėjimas. Ūkių stambėjimas vyksta mažųjų ūkių sąskaita, nes mažėja smulkių ūkių ir daugėja vidutinių. Tokie pokyčiai vyksta ir šalies ūkių struktūroje, nes dideli ūkiai, palyginti su mažais, turi pranašumų:

- lengviau įsigyti gamybos priemonių ir realizuoti pagamintą produkciją,
- palankesnės sąlygos specializuoti gamybą, mažesnės investicijos produkcijos vienetui,
- geresnės sąlygos kelti darbuotojų kvalifikaciją,
- didėja gamybos efektyvumas dėl racionalaus technikos ir darbo jėgos panaudojimo.

Kita vertus, nepagrįstai didinamas ūkio plotas arba per daug intensyvi gamyba gali turėti ir neigiamų pasekmių. Prie jų reikėtų priskirti: išlaidų padidėjimą ir darbo laiko praradimą dėl didesnių nuotolių, veterinarinių išlaidų didėjimą, galimą gyvulių produktyvumo mažėjimą, neigiamą įtaką natūralios gamtos išsaugojimui ir kt.

Rinkos ekonomikos sąlygomis formuojant racionalaus dydžio ūkį, svarbiausias tikslas yra maksimalus pelnas, tačiau ne mažiau svarbus ir ūkio stabilumas. Todėl ūkiai turi siekti plėtoti veiklą, kuri turi ilgalaikę perspektyvą. Stabiliausiais galima būtų laikyti stambius šeimos ūkius, turinčius keletą darbingų ir kvalifikuotų šeimos narių, nes šeimos nariai yra labiau motyvuoti pasiekti gerų rezultatų. Reikia pažymėti, kad ūkio dydis ir jo konkurencingumas yra neatsiejami. Ūkio konkurencingumą lemia gebėjimas gaminti geriau ir pigiau negu konkurentų, yra glaudžiai susijęs su vadybos veiklos efektyvumu, su naujų požiūrių į vadovavimą paieška [5]. Todėl ūkio vadovo išsilavinimas ir patirtis – taip pat ne mažiau svarbus veiksnys, ūkininkaujant rinkos ekonomikos sąlygomis. Ūkio stabilumui palaikyti svarbi kapitalo dalis, kuri gali būti skiriama apyvartinėms lėšoms ir investicijoms, o kadangi didelėms investicijoms nuosavo kapitalo dažnai nepakanka, ūkio konkurencingumas nemažai priklauso nuo valstybės subsidijų ir ES teikiamos paramos. Prie veiksnių, turinčių įtakos racionaliam ūkio dydžiui, reikia priskirti ir ūkio specializaciją (ūkininkavimo tipą), todėl ūkio geografinė padėtis taip pat gali turėti įtakos formuojant racionalaus dydžio ūkį. Pranašumą turi ūkiai, esantys arčiau miestų, nes gali produkciją realizuoti didesnėmis kainomis, ir jų transporto išlaidos yra mažesnės.

Įvertinus Lietuvoje ir ES šalyse vykusius ūkių struktūrinius bei ekonominius pokyčius ir jų įtaką ūkių veiklos rezultatams, nustatant racionalaus dydžio ūkį atsižvelgta į tris pagrindinius ribojančius veiksnius: išlaidas kapitalui, t. y. investicijų reikmę ūkių techniniam aprūpinimui bei modernizavimui, darbo jėgos reikmę ir ūkio narių poreikius. Ūkio veiklos rezultato svarbiausiu rodikliu laikytinas pelnas. Ūkio racionalus dydis turi užtikrinti pelną, kuris garantuoja ūkio stabilumą. Akivaizdu, kad Lietuvoje skirtingų vietovių gamybos sąlygos labai nevienodos ir dėl didelių žemės našumo skirtumų, todėl atitinkamos specializacijos racionalus ūkio dydis nustatomas pagal vietovės tinkamumą žemės ūkio gamybai. Šalies ūkiams vystytis siauresnės specializacijos kryptimi reikalauja integracija į ES ir didėjanti konkurencija bendrojoje rinkoje.

Vyraujančių tipų racionalaus ūkio dydžiui nustatyti buvo naudojama GAMS ir pasirinktas netiesinio programavimo metodas [2]. Formuojant racionalaus dydžio ūkio modelį, atsižvelgta į ūkio sėjomainos reikalavimus, gyvulių bandos struktūrą, jos proporcijas, gyvulių šėrimo racioną, darbo jėgos poreikį atskirų augalų ir gyvulių auginimui, ūkyje pagamintos produkcijos suvartojimą ūkio reikmėms (sėklai, pašarams) ir šeimos poreikiams. Sprendžiant racionalaus ūkio dydžio uždavinį, pagal užsibrėžtą siekiamą ūkio pelną nustatomas ne tik žemės ūkio naudmenų plotas, bet ir atskirų pasėlių plotai bei gyvulių bandos, darbo sąnaudų poreikis, išlaidos žemės ūkio produkcijai pagaminti, bendrosios ir prekinės produkcijos vertė ir subsidijų gamybai suma.

Racionalaus dydžio augalininkystės ūkis. Šalies augalininkystės ūkių patirtis rodo, kad auginant mažiau kultūrų, jų plotai didesni, kur kas našiau naudojama žemės ūkio technika, nes didėjant augalų pasėlių plotams, gerėja technikos naudojimo ekonominiai rodikliai. Nustatant racionalų augalininkystės ūkį, pagrindu imtos tokios sąlygos:

- derlingos, 48 balų ir didesnio našumo, žemės;
- geras apsirūpinimas technika;
- ūkininkas vidutinio amžiaus, turi atitinkamą išsilavinimą ir patirties žemės ūkio srityje;
- palankios sąlygos didinti dirbamos žemės plotą (nuomoti, pirkti);
- išlaidos kapitalui ir darbo jėga yra limituojantys faktoriai, nustatant racionalų ūkio dydį.

1 lentelė / Table 1

Rodikliai, naudoti racionalaus dydžio ūkiui nustatyti
The indicators used to calculate the optimal size of a farm

	Derlingumas; produktyvumas, t Yield; productivity, t	Gamybos išlaidos, Lt/ha; Lt/gyv. Production costs, Lt/ha; Lt/head	Produkcijos kainos, Lt/t Production prices, Lt/t	Tiesioginės išmokos, Lt/ha; Lt/t Direct payments, Lt/ha; t/t	Darbo sąnaudos, Lt/ha; Lt/gyv. Labour costs, Lt/ha; Lt/head
Augalininkystė / Crops					
kviečiai / <i>wheat</i>	5,8	2164	369	411	24,0
rugiai / <i>rye</i>	3,8	1942	347	411	24,0
miežiai / <i>barley</i>	3,7	1752	326	411	24,0
varpinių, ankštinių augalų mišiniai <i>grain mix</i>	3,6	981	301	411	20,0
rapsai / <i>rape</i>	2,3	1697	730	411	20,4
žoliniai pašarai (žalioji masė) <i>green fodder</i>	25,0	606	20	197	6,0
Gyvulininkystė / Livestock					
pieninės karvės (pienas) / <i>dairy cows (milk)</i>	5,0	3298	726	121	78,0
telyčios (priesvoris) / <i>heifers (weight gain per year)</i>	0,23	1155	2966	–	40,0
buliai (priesvoris) / <i>bulls (weight gain per year)</i>	0,29	1061	3742	939	40,0

Racionalaus dydžio augalininkystės ūkis modeliuojamas ūkininkaujantiems derlingų žemių regione, todėl augalų derlingumas prognozuojamas didesnis nei šalies vidutinis (1 lentelė).

Nustatant racionalaus augalininkystės (javų, rapsų) dydžio ūkį, atsižvelgta ir į tai, kad didelė dalis šalies ūkių yra nedideli, ekonomiškai nepajėgūs įsigyti būtiniausių techniką, ir jų plėtra vyksta laipsniškai. Todėl apskaičiuoti du racionalaus augalininkystės ūkio dydžio variantai. Vienu atveju ūkyje dirba mažiau naši žemės ūkio technika ir jame užimti ūkio nariai (2 lentelė, I variantas). Antru atveju ūkyje maksimaliai panaudojama naujausia technika, taikomos pažangios augalų auginimo technologijos, jame dirba ūkio nariai ir samdomi darbuotojai (2 lentelė, II variantas). Šiuose ūkiuose žemė maksimaliai panaudojama prekinių augalų auginimui, daugiau nei pusę jos užima kviečiai, ketvirtadalį – rapsai, o likusi dalis tenka pūdymui (sėjomaina parinkta pagal Žemdirbystės instituto rekomendacijas). Racionalaus dydžio augalininkystės ūkis pagal priimtas sąlygas ir prielaidas skaičiuotas, taikant gamybos optimizavimo modelį (GAMS).

2 lentelė / Table 2

Javų, rapsų racionalaus dydžio ūkių gamybiniai rodikliai
Production indicators of cereal and rape farms of the optimal size

Rodikliai / Indicators		I variantas* Variant I*	II variantas** Variant II**
1.	Ūkio dydis, ha / Farm size, ha	200	470
2.	Darbuotojų skaičius (SD) Number of employees (working units)	1,8	4
3.	Samdomų darbuotojų skaičius (SD) Number of hired employees (working units)	0	2
4.	Pasėlių struktūra, proc. / Crop structure, %		
	kviečiai / wheat	59	53
	rapsai / rape	24	26
	pūdymas / fallow	17	21
5.	Gamybinių pastatų ir mašinų vertė, tūkst. Lt Production buildings and machinery, thou. Lt	940	2277
6.	Ilgalaikiai kreditai, tūkst. Lt Long-term credits, thou. Lt	180	420

* Dirba tik ūko nariai / Only farm members.

** Dirba ūko nariai ir samdomi darbuotojai / Farm members and hired workers.

Stambiame 470 ha ūkyje investicijos siekia 2277 tūkst. Lt, arba 4,8 tūkst. Lt/ha. Šiame ūkyje litui investicijų gaunamas didžiausias pelnas, visoms kitoms sąlygoms nekintant. Tuo atveju, kai ūkyje užimti tik šeimos nariai (1,8 SD), racionalus ūkio dydis yra 200 ha (3 lentelė). Norint didinti dirbamos žemės plotą, reikėtų įsigyti naujų mašinų, kurios iki tam tikro ūkio dydžio būtų nevisiškai panaudojamos. Skaičiuojant racionalaus dydžio augalininkystės ūkį,

abiem atvejais ūkiai pajėgūs pasinaudoti parama pagal priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, kai nuosavų lėšų dalį sudaro banko kreditai.

3 lentelė / Table 3

Racionalaus dydžio javų, rapsų ūkių ekonominiai rodikliai 2007 metais
Economic indicators of cereal and rape farms of the optimal size in 2007

Rodikliai / Indicators		I variantas Variant I	II variantas Variant II
1.	Bendrosios ūkio pajamos su tiesioginėmis išmokomis, tūkst. Lt <i>Gross income with direct payments, thou. Lt</i>	133,3	300,0
2.	Išlaidos, tūkst. Lt: / <i>Expenditures, thou. Lt</i>		
2.1.	nusidėvėjimo / <i>depreciation</i>	62,0	131,0
2.2.	palūkanos / <i>interest</i>	38,0	88,6
2.3.	samdomas darbas / <i>hired labour</i>	0	30,0
3.	Grynoji pridėtinė vertė, tūkst. Lt / <i>Net value added, thou. Lt</i>	71,3	169,0
4.	Bendras ūkio pelnas su investicijų subsidijomis, tūkst. Lt <i>Gross profit with investment subsidies, thou. Lt</i>	53,5	110,0
5.	Grynasis ūkio pelnas, tūkst. Lt / <i>Net profit, thou. Lt</i>	26,8	80,0
6.	Grynojo pelno norma, proc. / <i>Net profit rate, %</i>	8,0	9,1
7.	Investicijų ūkių modernizavimui pelningumas, proc. <i>Profitability of investment for farm modernisation, %</i>	7	8

Didesnis ūkis pajėgus per metus sukaupti pakankamą grynojo pelno masę (80 tūkst. Lt), užtikrinti ūkio stabilumą, o esant poreikiui, didinti gamybos mastus. Mažesnis ūkis (200 ha) per metus sukaupta trečdaliu mažiau pelno, ir jo investicinis pajėgumas yra mažesnis, palyginti su 470 ha ūkiu. Abu augalininkystės ūkiai pajėgūs stabiliai ir nenuostolingai ūkininkauti rinkos sąlygomis. Apskaičiuotų racionalių 200 ir 470 ha ūkių investuoto kapitalo efektyvumą rodo investicijų pelningumas, kuris artimas bankų teikiamų kreditų palūkanų normai.

Racionalaus dydžio pienininkystės ūkis. Lietuvai tapus ES nare, spartesniais tempais kuriami stambesni pieno gamybos ūkiai. Vidutinis pieną gaminantis ūkis 2006 metais turėjo 3 pienines karves, arba 30 proc. daugiau, palyginti su 2003-iaisiais. Daugiausia teigiamų pokyčių vyksta ūkių, kuriuose laikoma nuo 1 iki 2 ir nuo 3 iki 9 karvių, grupėse. Jei bendras ūkių skaičius sumažėjo per 30 tūkst. (19 proc.): 1–2 karves laikančių ūkių skaičius sumažėjo 35 proc., o 20–50 karvių ūkių buvo 3 kartus daugiau.

Šalies pieno gamybos sektoriuje sparčiausiai kuriasi 20–50 karvių ūkiai, kuriuose dažniausiai dirba tik šeimos nariai. Smulkesni pieno gamintojai (juose laikoma 78 proc. visų karvių) finansiškai nepajėgūs kurti stambių pienininkystės ūkių, todėl mūsų šalies sąlygomis stambėjimo procesas vyksta lėčiau ir nuosekliai: smulkus ūkis didina karvių skaičių iki vidutinio (30 karvių), o vidutinis – iki 50–70 karvių. Įvertinus esamą situaciją pieno gamybos sektoriuje ir galimas pienu gaminančių ūkių plėtros tendencijas, nustatyti racionalūs dviejų dydžių pienininkystės ūkiai, kai ūkyje dirba tik šeimos nariai, ir kitu atveju, kai dirba ir šeimos nariai, ir samdomi darbuotojai (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Racionalaus dydžio pienininkystės ūkių gamybiniai rodikliai

Production indicators of dairy farm of the optimal size

Rodikliai / Indicators	I variantas Variant I	II variantas Variant II
1. Ūkio dydis, ha / Farm size, ha	39	103
2. Pieninių karvių skaičius / Number of dairy cows	20	50
3. Darbuotojų skaičius (SD) Number of employees (working units)	1	2,5
3. Samdomų darbuotojų skaičius (SD) Number of hired employees (working units)	0	1
4. Pasėlių struktūra, proc. / Crop structure, %		
grūdiniai augalai / grain crops	20	20
žoliniai augalai / gramineous plants	72	70
pūdymas / fallow	8	10
5. Gamybinių pastatų ir mašinų vertė, tūkst. Lt Production buildings and machinery, thou. Lt	427	847
6. Ilgalaikiai kreditai, tūkst. Lt Long-term credits, thou. Lt	180	420

Pienininkystės racionalaus dydžio ūkio apskaičiavimui daromos tokios prielaidos:

- ūkis atitinka ES higienos ir sanitarijos reikalavimus;
- ūkyje įgyvendinami Nitratų direktyvos reikalavimai;
- ūkis specializuojasi pieno gamyboje, auginamos tik pakaitinės telyčios;
- pašarai gaminami ūkyje;
- vidutinis metinis primilžis yra 5000 kg;
- metinės darbo valandos vienai melžiamai karvei – 71–81 val.;
- investicijos 1 karvei su prieaugliu pastatams su įranga ir pašarų gamybos technikai – 16,9–21,3 tūkst. Lt.

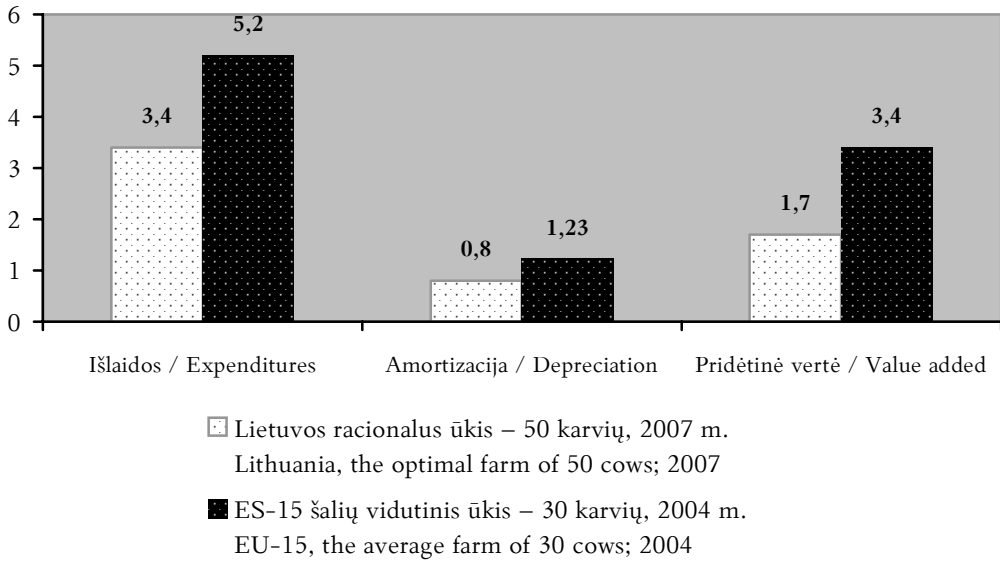
Taikant gamybos optimizavimo modelį (GAMS), pagal priimtas sąlygas ir prielaidas skaičiuotas racionalaus dydžio ūkis yra 20 pieninių karvių, kai dirba 1 darbuotojas, ir 50 pieninių karvių, kai užimta 2,5 darbuotojo.

Racionalaus dydžio pienininkystės ūkių ekonominiai rodikliai 2007 metais
Economic indicators of dairy farm of the optimal size in 2007

Rodikliai / Indicators		I variantas Variant I	II variantas Variant II
1.	Bendrosios ūkio pajamos su tiesioginėmis išmokomis, tūkst. Lt / <i>Gross income with direct payments, thou. Lt</i>	94,8	237,1
2.	Išlaidos, tūkst. Lt: / <i>Expenditures, thou. Lt</i>		
	2.1. nusidėvėjimo / <i>depreciation</i>	32,1	61,2
	2.2. palūkanos / <i>interest</i>	38,0	88,6
	2.3. samdomas darbas / <i>hired labour</i>	0	14,8
3.	Grynoji pridėtinė vertė, tūkst. Lt <i>Net value added, thou. Lt</i>	62,7	175,7
4.	Bendrasis ūkio pelnas su investicijų subsidijomis, tūkst. Lt <i>Gross profit with investment subsidies, thou. Lt</i>	36,7	100,3
5.	Grynasis ūkio pelnas, tūkst. Lt <i>Net profit, thou. Lt</i>	21,8	78,2
6.	Grynojo pelno norma, proc. <i>Net profit rate, %</i>	21,0	30,0
7.	Investicijų ūkių modernizavimui pelningumas, proc. <i>Profitability of investment for modernisation, %</i>	14,0	20,0

Racionalaus dydžio pienininkystės ūkiai yra pajėgūs stabiliai ir nenuostolingai ūkininkauti rinkos sąlygomis. Tačiau 50 karvių ūkis per metus gauna didesnę grynojo pelno masę (su subsidijomis), kuri užtikrina stabilias pajamas darbuotojams ir sudaro palankesnes sąlygas gamybai didinti. 20 karvių ūkio investicinis pajėgumas yra du kartus mažesnis nei pirmasis. Nustatytas 50 karvių ūkis, palyginti su ES-15 šalių (2004 m. duomenys) pienininkystės ūkiu, žemės ūkio naudmenų hektarui išlaidų gamybai ir amortizacijai padaro 35 proc. mažiau, tačiau ir grynoji pridėtinė vertė sukuriama per pusę mažesnė (1 pav.).

Šalies pieną gaminančiuose ūkiuose nedidelės išlaidos gamybai bei amortizacijai rodo, kad juose darbų mechanizavimo lygis yra žemas, vyrauja rankų darbas ir mažai investuojama gamybai modernizuoti. Pienininkystės racionalaus dydžio nustatytuose ūkiuose, maksimaliai panaudojant pastatus, modernią įrangą ir žemės ūkio techniką, didėja darbuotojo našumas, tačiau palyginti su ES šalių pienininkystės ūkiais, jie yra mažesni. Tam turi įtakos mažesnės pieno kainos ir mažesnis primilžis. Situacija šalies pienininkystės ūkiuose turėtų gerėti dėl kasmet didėjančio karvių produktyvumo, pažangesnių laikymo ir šėrimo technologijų diegimo.

1 pav. ES-15 šalių ir Lietuvos (apskaičiuoto racionalaus dydžio) pienininkystės ūkių ekonominių rodiklių palyginimas, tūkst. Lt/ha

Figure 1. Comparison of economic indicators of dairy farms in EU-15 and Lithuania (of the optimal size), thou Lt/ha

Pienininkystės racionalaus dydžio 20 ir 50 karvių ūkiai, palyginti su augalininkystės racionalaus dydžio 200 ir 470 ha ūkiais, gauna tokį pat grynąjį pelną, turėdami 4–5 kartus mažesnę dirbamos žemės plotą, o darbuotojui, dirbančiam visą darbo dieną, grynosios pridėtinės vertės jame tenka 40 proc. daugiau. Pienininkystės 20 ir 50 karvių ūkiuose nuosavas kapitalas yra panaudojamas efektyviau nei augalininkystės racionalaus dydžio ūkyje. Mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse racionalaus dydžio 20 ir 50 karvių ūkių plotas turi būti 30 proc. didesnis negu apskaičiuotas. Lietuvos pienininkystės racionalaus dydžio ūkių atitinkamų rodiklių palyginimas su ES šalių vidutinio pienininkystės ūkio rodikliais rodo, kad tarp jų buvęs didelis skirtumas mažėja. Lietuvos ūkiai, pasinaudodami ES ir nacionaline finansine parama, turi galimybę siekti kurti pienininkystės racionalaus dydžio ūkius, taip užtikrindami ūkio pastovumą ir stabilumą rinkoje.

Racionalaus dydžio pienininkystės ir galvijų auginimo ūkis. Nemaža dalis ūkininkų ūkių (apie 20 proc.) užsiima pieno gamyba ir auginą galvijus mėšai (2003 m. žemės ūkio surašymo duomenys). Pienininkystės ir galvijų auginimo ūkių plėtra, remiant juos tiesioginėmis išmokomis, o mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse mokant kompensacinę paramą, turėtų būti perspektyvi visuose šalies regionuose. Tačiau duomenys rodo, kad 2006 metais, palyginti su 2004-aisiais, auginamų galvijų skaičius 6,3 proc. sumažėjo. Lėtai stambėja smulkūs galvijus auginantys ūkiai. Lietuvoje 2006 metais galvijus auginantis vidutinis ūkis turėjo šiek tiek daugiau nei 5 galvijus, ES-15 šalyse – beveik 60. Lietuvoje stambių, laikančių 50 ir daugiau galvijų, ūkių skaičius nesiekia 1 proc. Stambių pienininkystės ir galvijų auginimo ūkių plėtros

tempus riboja galimybė įsigyti daugiau žemės bei pastatų. Be to, vyraujant pieno krypties ūkiams, pieninių veislių galvijų mėsos kokybė yra prastesnė ir jos kaina yra maža. Nors 2006 metais, palyginti su 2004-aisiais, kaina padidėjo 39 proc., tačiau išliko mažesnė nei vidutiniškai ES, ir daugumai ūkių neapsimokėjo auginti galvijus mėesai. Todėl padaugėjo ūkių, realizuojančių veršelius.

Siekiant apskaičiuoti racionalų pienininkystės ir galvijų auginimo ūkį, daromos tokios prielaidos:

- ūkis atitinka ES higienos ir sanitarijos reikalavimus;
- ūkyje įgyvendinami Nitratų direktyvos reikalavimai;
- ūkis specializuojasi pieno gamyboje ir augina gyvulius mėesai;
- pašarai gaminami ūkyje;
- vidutinis metinis primilžis yra 5000 kg, galvijų metinis priesvoris – 290 kg;
- metinės darbo valandos vienai melžiamai karvei – 71–81 val., galvijui – 40 val.;
- investicijos 1 gyvuliui (pastatams su įranga ir mėšlodei) – 14,97 tūkst. Lt;
- investicijos 1 gyvuliui pašarų gamybos technikai – 2,637 tūkst. Lt.

6 lentelė / Table 6

Racionalaus dydžio pienininkystės ir galvijų auginimo ūkių gamybiniai rodikliai
Production indicators of dairy and cattle farms of the optimal size

	Rodikliai / Indicators	PŪV* / FA*	MPŪV** / LFA**
1.	Ūkio dydis, ha / Farm size, ha	90	120
2.	Galvijų skaičius / Number of cattle	60 (40 karvių / cows)	57 (38 karvės / cows)
3.	Darbuotojų skaičius (SD) Number of employees (working units)	2,6	2,9
4.	Samdomų darbuotojų skaičius (SD) Number of hired employees (working units)	1	1,3
5.	Pasėlių struktūra, proc. / Crop structure, %		
	grūdiniai augalai / grain crops	20	27
	žoliniai augalai / gramineous plants	72	73
	pūdymas / fallow	8	0
6.	Gamybinių pastatų ir mašinų vertė, tūkst. Lt Production buildings and machinery, thou. Lt	870,8	900,0
7.	Ilgalaikiai kreditai, tūkst. Lt Long-term credits, thou. Lt	500	500

* Palankios ūkininkauti vietovės / favoured areas;

** Mažiau palankios ūkininkauti vietovės / less-favoured areas.

Pagal priimtas sąlygas ir prielaidas apskaičiuotas palankiose ūkininkauti vietovėse racionalaus dydžio 90 ha ūkis, laikantis 40 karvių bei 20 penimų bulių, kai ūkyje užimta 2,6 darbuotojo, ir ūkis mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse – 120 ha, kai laiko 38 karves ir peni 19 bulių.

7 lentelė / Table 7

Racionalaus dydžio pienininkystės ir galvijų auginimo ūkių ekonominiai rodikliai palankiose ir mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse 2007 metais
Economic indicators of dairy and cattle farms of the optimal size in favoured and less-favoured areas in 2007

Rodikliai / Indicators		PŪV / FA	MPŪV LFA
1.	Bendrosios ūkio pajamos su tiesioginėmis išmokomis, tūkst. Lt <i>Gross income with direct payments, thou. Lt</i>	200,0	226,11
2.	Išlaidos, tūkst. Lt: / <i>Expenditures, thou. Lt</i>		
	2.1. nusidėvėjimo / <i>depreciation</i>	57,0	62,0
	2.2. palūkanos / <i>interest</i>	68,3	68,3
	2.3. samdomas darbas / <i>hired labour</i>	14,8	19,3
3.	Grynoji pridėtinė vertė, tūkst. Lt / <i>Net value added, thou. Lt</i>	143,0	164,1
4.	Bendrasis ūkio pelnas, tūkst. Lt / <i>Gross profit, thou. Lt</i>	87,9	104,5
5.	Grynasis ūkio pelnas, tūkst. Lt / <i>Net profit, thou. Lt</i>	64,1	82,3
6.	Grynojo pelno norma, proc. / <i>Net profit rate, %</i>	26	31
7.	Investicijų ūkių modernizavimui pelningumas, proc. <i>Profitability of investment for modernisation, %</i>	15	17

Pienininkystės ir galvijų auginimo ūkiai palankiose ir mažiau palankiose vietovėse gali racionaliai ūkininkauti turėdami atitinkamai 90 ir 120 ha ūkius, kuriuose laikoma apie 40 melžiamų karvių ir penima 20 bulių. Tokio dydžio ūkiai gali būti šeimos ūkiai, kai juose visą darbo dieną užimta 2,6 šeimos nario arba 1 darbuotojas samdomas. Šie pienininkystės ir galvijų auginimo ūkiai yra pajėgūs siekti paramos pagal KPP priemones, skolintis ir gražinti bankui kreditus, tenkinti šeimos vartojimo poreikius, o dalį gaunamų pajamų kaupti ūkio plėtrai bei modernizavimui.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad racionalaus dydžio ūkis, apskaičiuotas remiantis investicijų reikme ūkių techniniam aprūpinimui bei modernizavimui, darbo jėgos ir lėšų ūkio nariams poreikiu, yra: **augalininkystės** (javų, rapsų) – 200 ha, kai dirba tik šeimos nariai, ir 470 ha, kai dirba ūkio nariai ir samdomi darbuotojai, ūkyje maksimaliai panaudojama naujausia technika, taikomos pažangios augalų auginimo technologijos; **pienininkystės** – 20 melžiamų karvių, kai dirba tik šeimos nariai (40 ir 52 ha, pagal žemės našumą), ir 50 melžiamų karvių, kai naudojamas samdomas darbas (103 ir 132 ha, pagal žemės našumą); **mišrus** (vyraujant žolėdžiams gyvuliams) – 90 ir 120 ha, pagal žemės našumą.

Racionalaus dydžio ūkių ekonominiai rodikliai artėja prie ES-15 šalių ūkių ir tarp jų buvęs didelis skirtumas mažėja. Racionalaus dydžio ūkiai yra pajėgūs dalyvauti KPP priemonėse, gražinti bankui kreditus, tenkinti šeimos vartojimo poreikius ir dalį gaunamų pinigų kaupti ūkio plėtrai bei modernizavimui. Lietuvos ūkiai, pasinaudodami ES ir nacionaline finansine parama, turi galimybę siekti kurti racionalaus dydžio ūkius, taip užtikrindami jų veiklos pastovumą ir stabilumą rinkoje bei socialines garantijas ūkio nariams.

Perspektyvoje žemės ir maisto ūkio sektoriui vis didesnę įtaką darys spartėjantys globalizacijos ir rinkos liberalizavimo procesai. Užbaigus žemės reformą ir įteisinus žemės ūkio paskirties žemės nuosavybę juridiniams asmenims, suaktyvės žemės rinka. Tai paspartins žemės ūkio restruktūrizavimą ir modernizavimą, kurie turėtų lemti ūkių stambėjimo procesą, o tuo pačiu ir racionalaus dydžio ūkių plėtrą.

Literatūra

1. 2005 m. žemės ūkio struktūros tyrimo rezultatai. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.
2. FADN duomenys. [žiūrėta 2007 m. birželio 13 d.]. Prieiga per internetą: http://circa.europa.eu/Public/irc/agri/rica/library?l=/standard_results.
3. FOLTYN, I. ZEDNICKOVA, I. Mathematical model AGRO-3 for simulation and predictions of agrarian policy impacts on the agrarian sector. In *Proceedings of the conference „Service Cooperation in Agriculture“*. Lithuanian University of Agriculture. Kaunas, 1999, p. 83–99.
4. Lietuvos žemės ūkis 2005. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.
5. MARČINSKAS, A. Įmonės konkurencingumą lemiantys veiksniai. Iš *Ekonomika. Mokslo darbai*, 2001, p. 64–74.
6. PETER, G. Eine Ermittlung der langfristigen Durchschnittskostenkurve von Marktfriuchtbetrieben anhand des „economic engineering“ Ansatzes. Göttingen. 1993.
7. POVILIŪNAS, A. Konkurencija ir konkurencingumas Lietuvos žemės ūkyje. Iš *Ekonomika. Mokslo darbai*. 2001, p. 134–149.
8. STEINHAUSER, H; LANDBEHN, C; PETERS, U. – Einfuhrung in die landwirtschaftliche Betriebslehre. Band 1, Allgemeiner Teil. Verlag Eugen Ulmer Stuttgart. 1982, p. 309–312.
9. Ūkininkų ūkių žemės ūkio gamybos specializavimo modelių ir jų dydžio (pagal gamtines zonas) rekomendacijos. Vilnius: Lietuvos žemės ūkio ministerija, 1996.
10. VITUNSKIENĖ V. Darbo našumo, kaip konkurencingumo kriterijaus, įvertinimo žemės ūkyje metodologinis modelis. Iš *LŽUŪ mokslo darbai*, 2003, Nr. 61(14), p. 108–119.
11. Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys 2002–2005. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Summary

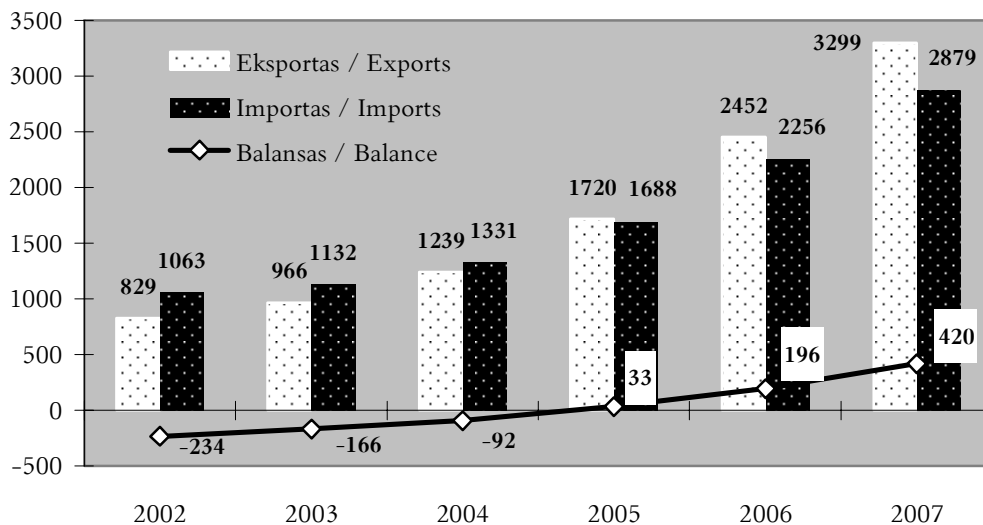
The paper deals with crop, dairy and mixed farms of the optimal size. A conception of a farm of the optimal size is presented, and the issue of in what size farm the main production factors, such as capital, land and labour can be used rationally is discussed. The results of research could be used for planning a level of support and development of promising farms.

The CAP implementation and support under SPD and RDP measures in 2004–2006 had an important impact on farm structural changes: some farmers gave up unpromising agricultural business; the other increased the utilised agricultural area and production scope. The average farm size in the country during the above-mentioned period increased by 33 percent accounting for 76 percent of the EU-25 average farm and the profit per hectare of UAA reached 45 percent of the EU-25 level. The best production results are in the farms that rationally combine utilized agricultural area, agricultural implements and labour force. Since the farm can accumulate the capital for the expansion and modernisation of production from the profit and state support, only farms of particular size can do this. As a result, a farm of the optimal size is an important precondition to establish a competitive farm. The calculations were done on a basis of production optimisation model (GAMS) taking into consideration land quality point, production modernisation level and possibility to use EU support. The calculated optimal size of the farm growing cereal or rape is 200 ha (only farm members work at the farm) and 470 ha (farm members and hired workers), that of the dairy farm is 20 and 50 dairy cows (40 and 130 ha), and that of the mixed farms is 90 and 120 ha (60 cattle), respectively. The economic indicators of the farms of calculated optimal size were compared to adequate indicators of the EU-15 farms. The results showed that the before existed difference is becoming smaller. The Lithuanian farms that get EU and national support have a possibility to become of the optimal size, and in such way they can guarantee continuity and stability of their activity as well as social guarantees for the farm members.

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS 2007 METŲ I PUSMETĮ LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN THE 1ST HALF-YEAR 2007

Tamara PETUCHOVA

Statistikos departamento duomenimis, per 2007 metų I pusmetį eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų vertė buvo 3299 mln. Lt, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 1,35 karto. Importas siekė 2879 mln. Lt, išaugo 1,28 karto. Vertinant pagal Specialiąją prekybos sistemą, užsienio prekybos apyvarta, palyginti su 2006 metų I pusmečiu, padidėjo 31 proc. Didėjantis teigiamas prekybos balansas – 420 mln. Lt (2006 m. – 196 mln. Lt) – buvo pasiektas augant ir eksportui, ir importui, tačiau eksporto augimo tempai viršijo importo, o balansas, palyginti su pereinamuoju metų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 2,14 karto. Eksporto perviršio indeksas 2007 metų I pusmetį sudarė 1,15 (2006 m. I pusmetį – 1,09).

**1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas
ir užsienio prekybos balansas 2002-2007 metų I pusmetį, mln. Lt**
*Figure 1. Exports, imports and foreign trade balance of agricultural and food products
in the 1st half-year 2002–2007, mill. Lt*

Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pastaraisiais metais sudaro vis didesnę Lietuvos užsienio prekybos dalį. 2005 metų I pusmetį minėtų produktų eksporto vertė sudarė 11,8 proc. visų iš Lietuvos eksportuotų prekių vertės, 2006-aisiais – 12,8 proc., o 2007-aisiais – jau 16,0 proc. Importo dalis 2005 metų I pusmetį siekė 8,8 proc., 2006-ųjų – 8,9 proc., 2007-ųjų I pusmetį – jau 9,9 proc.

Per 2007 metų I pusmetį Iš Lietuvos eksportuota žemės ir maisto produktų už 3298,7 mln. Lt, 34,2 proc. daugiau nei per atitinkamą 2006 metų laikotarpį.

Padidėjo 22 iš 24 *produktų grupių* eksportas. 2007 metų I pusmetį tradiciškai daugiausia buvo išvežta pieno ir pieno produktų – už 566 mln. Lt, 1,3 karto (135,5 mln. Lt) daugiau nei 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu. Pieno produktų eksportas 2007 metų I pusmetį sudarė 17,2 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto. 34 proc. pieno produktų įvežta į Rusiją (59 proc. visų eksportuotų sūrių teko Rusijai), po 13 proc. – į Vokietiją ir Italiją.

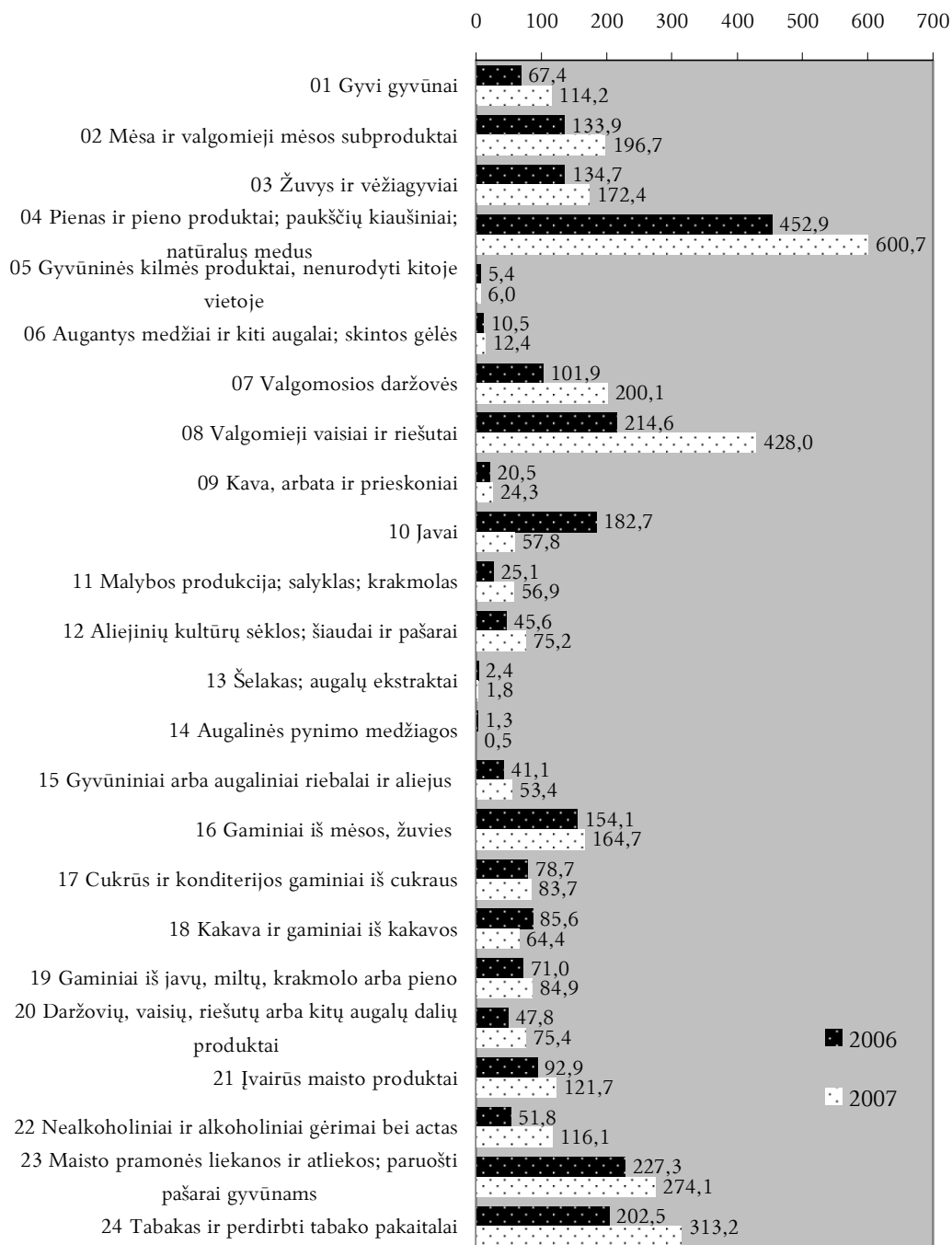
Antroje vietoje pagal eksporto apimtį 2007 metų I pusmetį – vaisiai ir uogos (13 proc. viso eksporto). Jų buvo eksportuota už 428 mln. Lt, eksportas, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo 2 kartus. Daugiausia išvežta obuolių (57 proc. vaisių eksporto, tačiau tik 233 t iš eksportuotų 181,7 tūkst. t obuolių buvo užauginta Lietuvoje), šaldytų mėlynų (10 proc.). 73 proc. vaisių ir uogų eksportuota į Rusiją (daugiausia – obuolių), 9 proc. – į Vokietiją (šaldytų mėlynų).

Trečioje vietoje – tabako gaminiai (cigaretės) (313 mln. Lt, 9,5 proc.). 70 proc. šių gaminių eksportuota į Vokietiją, 21 proc. – į Latviją. Eksportas, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo 1,5 karto.

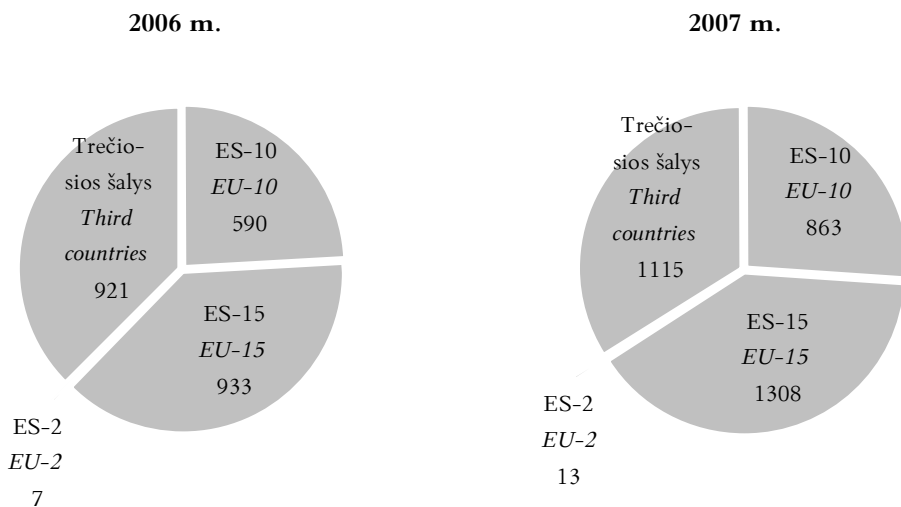
Didelę eksporto dalį sudarė kačių ir šunų ėdalas (249 mln. Lt, 7,5 proc., padidėjo 15 proc.), daržovės (200 mln. Lt, 6,1 proc., padidėjo 2 kartus), mėsa ir mėsos subproduktai (197 mln. Lt, 6,0 proc., padidėjo 1,5 karto), žuvis ir vėžiagyviai (172 mln. Lt, 5,2 proc., padidėjo 1,3 karto), gaminiai iš mėsos, žuvies (165 mln., ir 5,0 proc., padidėjo 7 proc.). 2007 metų I pusmetį minėtų produktų dalis sudarė daugiau kaip 71 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

Iš keturių *pagrindinių* maisto produktų grupių 2007 metų I pusmetį daugiausia buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (IV grupė, 1,3 mlrd. Lt, 39 proc.). Antroje vietoje – gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekių (I grupė, 1,1 mlrd. Lt, 33 proc.), trečioje – augalinių produktų (II grupė, 0,86 mlrd. Lt, 26 proc.) eksportas. Palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, daugiausia – 39 proc. – padidėjo II grupės produktų eksportas, 33 proc. – I grupės.

Per nagrinėjamą laikotarpį pasikėtė šalių grupavimas, nes 2007 metų sausio 1 d. į ES įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, padidėjo ES narių skaičius. Šioje ataskaitoje naujausios narės išskirtos į ES-2 grupę. Lietuvos prekyba su šiomis šalimis žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybai įtakos beveik neturi. Žemės ūkio ir maisto produktų 2007 metų I pusmečio eksporto į keturias *šalių grupes* analizė parodė, kad, palyginti su 2006 metų atitinkamu laikotarpiu, eksporto į ES šalis senbuves (ES-15) ir naująsias ES šalis (ES-10) dalys padidėjo po 2 procentinius punktus, į trečiąsias – sumažėjo 4 procentiniais punktais (2 pav.). Eksporto į naujai įstojusias šalis (ES-2) dalis padidėjo 0,1 procentinio punkto. Eksportas į ES-15 šalis išaugo 1,4 karto, ES-10 – 1,5 karto, į trečiąsias šalis – 1,2 karto. Nors eksportas į Rumuniją ir Bulgariją sudarė tik 0,4 proc. viso eksporto, pažymėtina, kad po įstojimo į ES jo vertė, palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, padidėjo 1,8 karto.

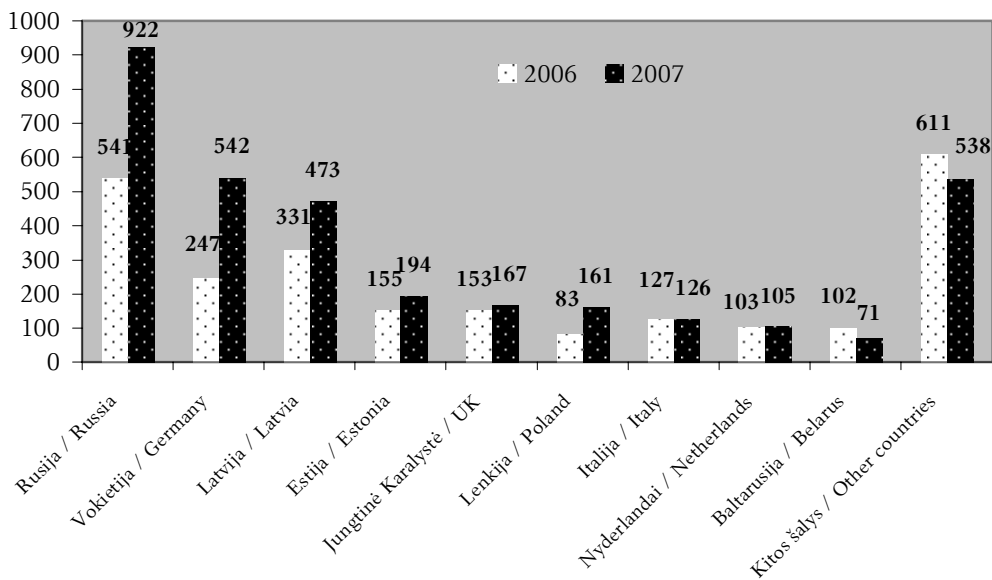

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt
Figure 2. Exports of agricultural and food products in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

3 pav. Žemės ūkio maisto produktų eksporto struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt

Figure 3. Structures of exports of agricultural and food products by country group in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt

Figure 4. Exports of agricultural and food products by country in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

2007 metų I pusmetį daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų buvo eksportuota į Rusiją (28 proc.), Vokietiją (16 proc.), Latviją (14 proc.), Estiją (5,9 proc.), Jungtinę Karalystę (5,1 proc.), Lenkiją (4,9 proc.).

Sparčiai auga eksportas į *Rusiją*. Lyginant su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, jis padidėjo 1,7 karto ir siekė 922 mln. Lt. Į Rusiją daugiausia išvežta obuolių (177 tūkst. t, 1,6 karto daugiau nei per tą patį 2006 m. laikotarpį, vertė siekė 235 mln. Lt – 26 proc. viso eksporto į Rusiją). Pažymėtina, kad visi eksportuoti į Rusiją obuoliai nelietuviškos kilmės. Daug buvo išvežta sūrių (atitinkamai 18,8 tūkst. t, 1,2 karto daugiau, 174 mln. Lt, 19 proc.). Trečioje vietoje pagal eksporto apimtį į Rusiją yra šviežių ir šaldytų daržovių grupės produktai (KN 0709, atitinkamai 18,0 tūkst. t, 1,4 karto daugiau, 68 mln. Lt, 7,4 proc.). 42 proc. šios grupės eksporto sudaro pievagrybiai, kurių buvo eksportuota 11,3 tūkst. t, 37 proc. – paprikos. Tačiau paprikos buvo reeksportuojamos. 4,6 proc. viso eksporto į Rusiją sudarė jautienos eksportas (atitinkamai 5,0 tūkst. t, 1,3 karto daugiau, 42,5 mln. Lt). Beveik 13 kartų padidėjo gyvų kiaulių eksportas, 15 kartų – vyno iš šviežių vynuogių reeksportas.

Eksportas į *Vokietiją*, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, padidėjo 2,2 karto, siekė 542 mln. Lt. 41 proc. eksporto į Vokietiją sudarė cigarečių eksportas (220 mln. Lt, vertė buvo 5 kartus didesnė nei per tą patį laikotarpį 2006 m.), 8,7 proc. – kačių ir šunų ėdalas (47 mln. Lt, 1,6 karto daugiau), 8,1 proc. – žuvų filė ir kita žuvų mėsa (44 mln. Lt, 1,6 karto daugiau), 7,9 proc. – grietinėlė (42 mln. Lt, 1,2 karto daugiau).

Į *Latviją* žemės ūkio ir maisto produktų išvežta už 473 mln. Lt, 1,4 daugiau nei 2006 metų I pusmetį. 4,3 karto padidėjo cigarečių eksportas (išvežta už 65 mln. Lt, vertė sudarė 14 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į Latviją vertės), 1,5 karto – įvairių maisto produktų (KN kodas 2106) išvežimas (išvežta už 24 mln. Lt, iš jų 62 proc. sudarė reeksportas). Beveik 2 kartus daugiau buvo išvežta cukraus – 10,8 tūkst. t už 24 mln. Lt (5,3 proc. viso eksporto į Latviją). 5,2 proc. eksporto į Latviją sudarė kavos ekstraktai (už 24 mln. Lt, 54 proc. sudarė reeksportas), 4,6 proc. – paukštiena (3,8 tūkst. t, 1,4 karto daugiau nei 2006 m. I pusmetį, vertė sudarė 21 mln. Lt).

Eksportas į Rusiją, Vokietiją ir Latviją sudarė beveik 59 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

Per 2007 metų I pusmetį į Lietuvą importuota žemės ūkio ir maisto produktų už 2879 mln. Lt, t. y. 28 proc. daugiau nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį.

Iš visų 24 *produktų grupių* sumažėjo tik cukraus importas. Nors jo į Lietuvą įvežta 3,1 karto mažiau nei per atitinkamą 2006 metų laikotarpį, vertė sumažėjo tik 1,3 karto. 2006 metais beveik 80 proc. importuoto cukraus sudarė cukranendrių cukrus, kurio kaina buvo 4 kartus mažesnė už baltojo, 2007-aisiais cukranendrių cukrus nebuvo vežamas.

2007 metų I pusmetį, kaip ir per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį, daugiausia buvo importuota valgomųjų vaisių ir riešutų (452 mln. Lt, 16 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), nealkoholinių ir alkoholinių gėrimų (249 mln. Lt, 8,7 proc.), žuvų ir vėžiagyvių (232 mln. Lt, 8,1 proc.), įvairių maisto produktų (21 KN grupės, 216 mln. Lt, 7,5 proc.), mėsos (205 mln. Lt, 7,1 proc.).

44 proc. vaisių ir riešutų importo sudarė importas iš Lenkijos (200 mln. Lt), 13 proc. – iš Nyderlandų (57 mln. Lt), 7 proc. – iš Vokietijos (33 mln. Lt), po 6,0 proc. – iš Ispanijos ir Italijos (apie 27 mln. Lt iš kiekvienos).

Daugiausia gėrimų buvo importuota iš Latvijos (18 proc. visų importuotų gėrimų vertės), Estijos (17 proc.), Lenkijos (12 proc.), Prancūzijos ir Italijos (po 7 proc.). Daugiausia vandenu buvo įvežta iš Lenkijos, Estijos, Latvijos, salyklinio alaus – iš Estijos, Latvijos, Danijos, Vokietijos, vynų – iš Italijos, Ispanijos, Prancūzijos, Latvijos, stiprių alkoholinių gėrimų – iš Latvijos, Prancūzijos, Estijos ir Ispanijos.

Žuvų ir vėžiagyvių daugiausia importuota iš Kazachstano (28 mln. Lt, 12 proc. viso šių produktų importo į Lietuvą), Norvegijos (21 mln. Lt, 8,9 proc.), JAV (už 20 mln. Lt, 8,6 proc.), Rusijos (17 mln. Lt, 7,5 proc.), Vokietijos, Latvijos ir Islandijos (po 16 mln. Lt, apie 6,9 proc. iš kiekvienos).

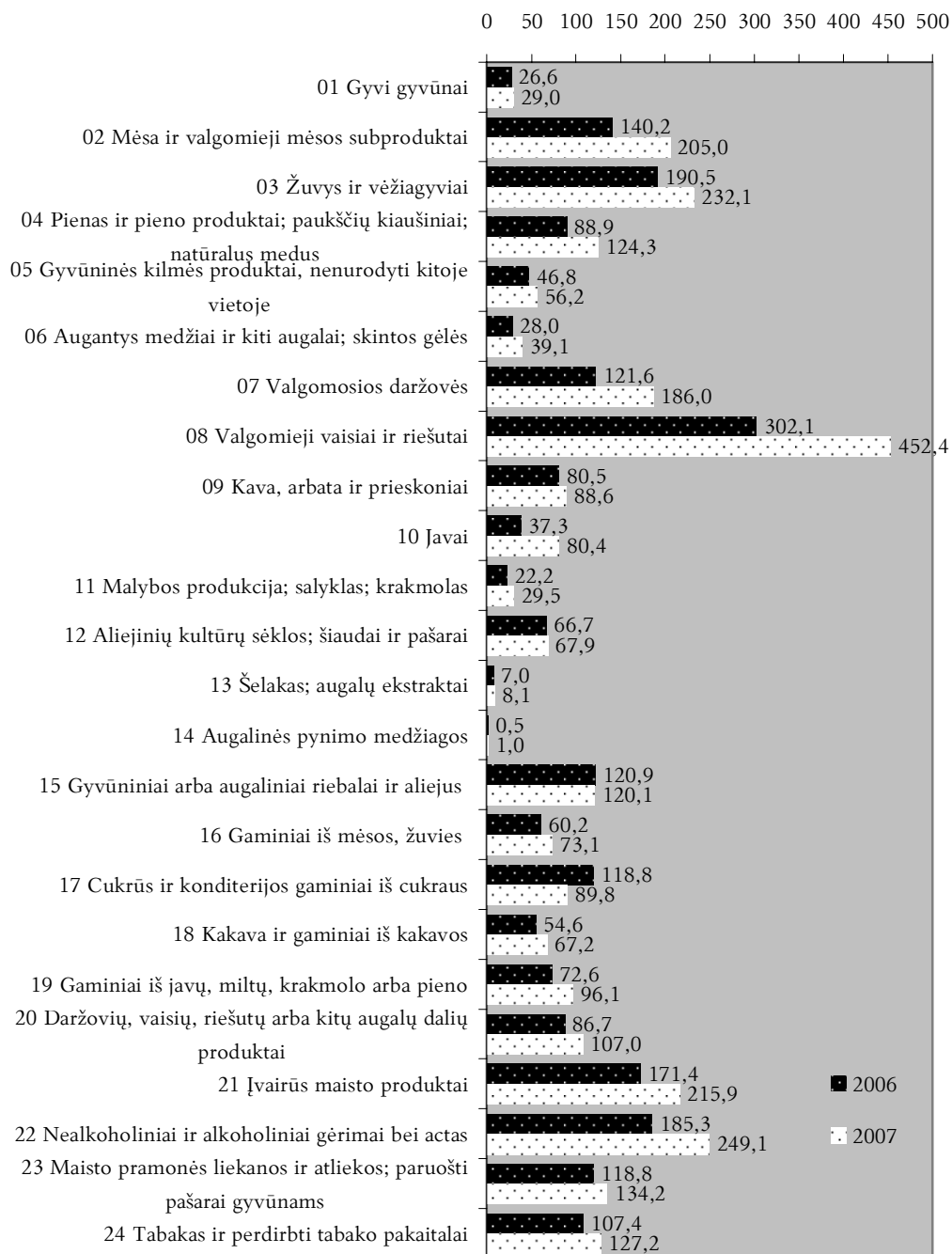
Per nagrinėjamą laikotarpį daugiausia įvežta paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių grupės prekių – už 1159 mln. Lt. Palyginti su 2006 metų I pusmečiu, šių prekių importas padidėjo beveik 1,2 karto. Daugiausia – 1,4 karto – išaugo augalinių produktų importas. Gyvūninės kilmės produktų buvo įvežta 1,3 karto daugiau.

Importo iš ES šalių senbuvų (ES-15) dalis sumažėjo 2 procentiniais punktais ir sudarė 39 proc. viso importo, tačiau, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, vertė padidėjo 1,2 karto (siekė 1137 mln. Lt). 4 procentiniais punktais išaugo ES-10 dalis, iš šios šalių grupės buvo įvežta produktų už 1233 mln. Lt, importo vertė padidėjo 1,4 karto. Dviem procentiniais punktais sumažėjo importas iš trečiųjų šalių – įvežta už 498 mln. Lt, importas iš naujai įstojuusių šalių (ES-2) sudarė 11 mln. Lt.

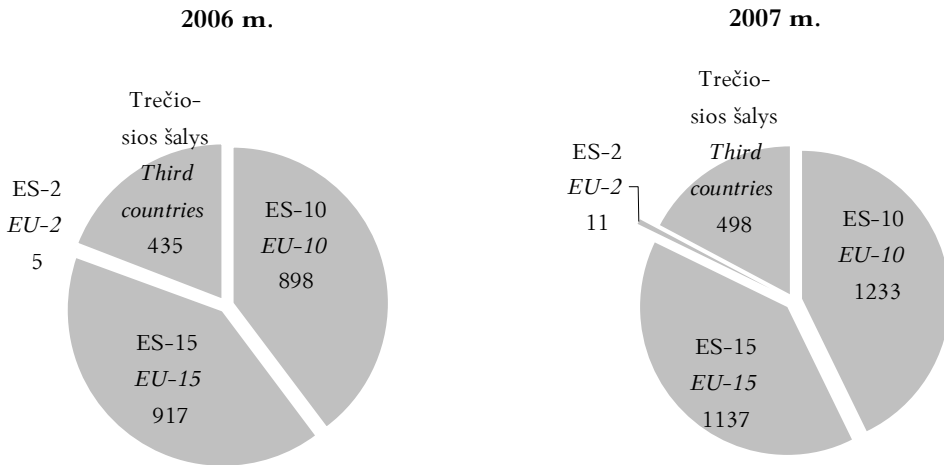
2007 metų I pusmetį daugiausia produktų įvežta iš Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, Nyderlandų. Importas iš šių keturių šalių sudarė 54 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

Importas iš Lenkijos minėtu laikotarpiu siekė 674 mln. Lt, sudarė 23 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo. Palyginti su 2006 metų I pusmečiu, išaugo 1,4 karto. Iš Lenkijos daugiausia buvo įvežta obuolių – už 180 mln. Lt (143 tūkst. t, palyginti su atitinkamu 2006 m. laikotarpiu, beveik 1,6 karto daugiau), kiaulienos – už 69 mln. Lt (14 tūkst. t, 1,7 karto daugiau), paukštienos – už 26 mln. Lt (5,6 tūkst. t, 1,9 karto daugiau), dešrų ir panašių gaminių iš mėsos – daugiau nei už 21 mln. Lt (4,7 tūkst. t, padidėjo 1,4 karto), cukraus – už 20 mln. Lt (beveik tiek pat, kaip ir 2006 m. I pusmetį – 9,2 tūkst. t).

2007 metų I pusmetį importas iš Latvijos siekė 317 mln. Lt, sudarė 11 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, padidėjo 1,5 karto. Sparčiai auga nekoncentruoto pieno ir grietinėlės importas (įvežta 65,5 tūkst. t už 63 mln. Lt, 1,4 karto daugiau). Pieno importas sudarė 20 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Latvijos. Cigarečių importas, sudaręs 8,0 proc. importo iš Latvijos (už 25 mln. Lt), padidėjo 7,1 karto. Duonos, pyragų įvežta už 16 mln. Lt (1,2 karto daugiau), kviečių – už 13 mln. Lt (24,9 tūkst. t, 2,4 karto daugiau, vertė padidėjo 3,5 karto). Didelę importo dalį sudarė vandenys (12 mln. Lt), žuvis (10 mln. Lt), spiritai, likerai ir kiti spiritiniai gėrimai (9,5 mln. Lt).

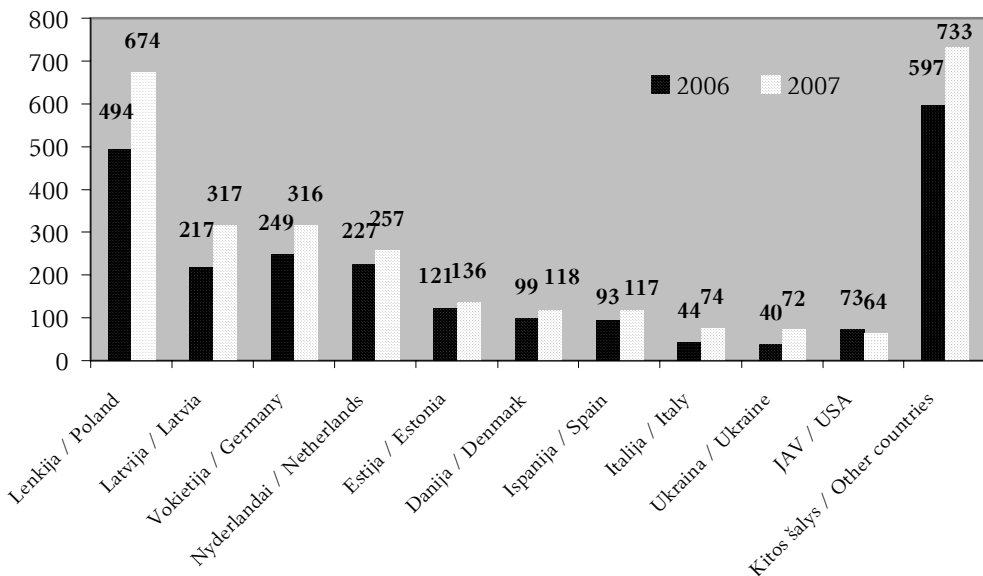

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt
 Figure 5. Imports of agricultural and food products in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

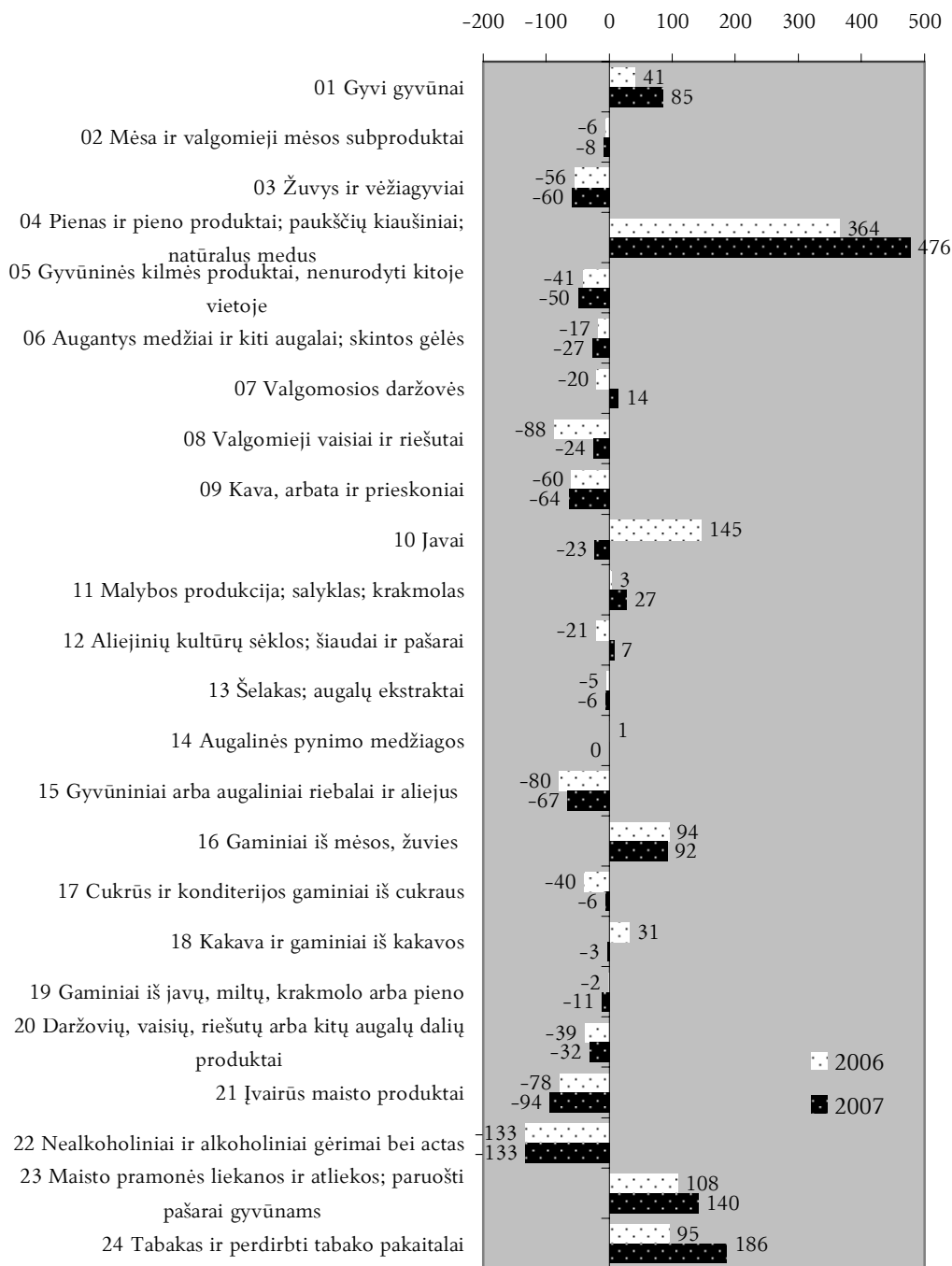
6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importo struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt

Figure 6. Structures of imports of agricultural and food products by country group in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis 2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt

Figure 7. Imports of agricultural and food products by country in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

**8 pav. Žemės ir maisto produktų užsienio prekybos balansas
2006 ir 2007 metų I pusmetį, mln. Lt**

*Figure 8. Balance of foreign trade of agricultural and food products
in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt*

Importas iš Vokietijos siekė 316 mln. Lt, tai sudarė 11 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo į Lietuvą. Palyginti su 2006 metų I pusmečiu, importas iš Vokietijos išaugo 1,3 karto. Daugiausia buvo įvežta įvairių maisto produktų (KN kodas 2106, už 20 mln. Lt, 1,4 karto daugiau nei per tą patį laikotarpį 2006 m.), cigarečių (20 mln. Lt, 1,5 karto daugiau), kavos (20 mln. Lt, beveik tiek pat, kaip ir 2006 m. I pusmetį), produktų, netinkamų žmonių maistui (20 mln. Lt, 1,4 karto daugiau), bananų (20 mln. Lt, 2,7 karto daugiau).

Žymiai padidėjo importas iš Irano (4,4 karto, o riešutų įvežta 6,4 karto daugiau), Kazachstano (2,5 karto, žuvų filė įvežta 2,5 karto daugiau), Vengrijos (2,1 karto, kukurūzų įvežta 62 kartus daugiau), Italijos (1,7 karto, vaisių įvežta 2,4 karto daugiau, vyno – 1,8 karto), Rusijos (1,5 karto, žuvų, kurių importas sudarė 32 proc. importo iš Rusijos, įvežta 1,2 karto daugiau, vaisių – 4,9 karto, grūdų – 4,7 karto daugiau).

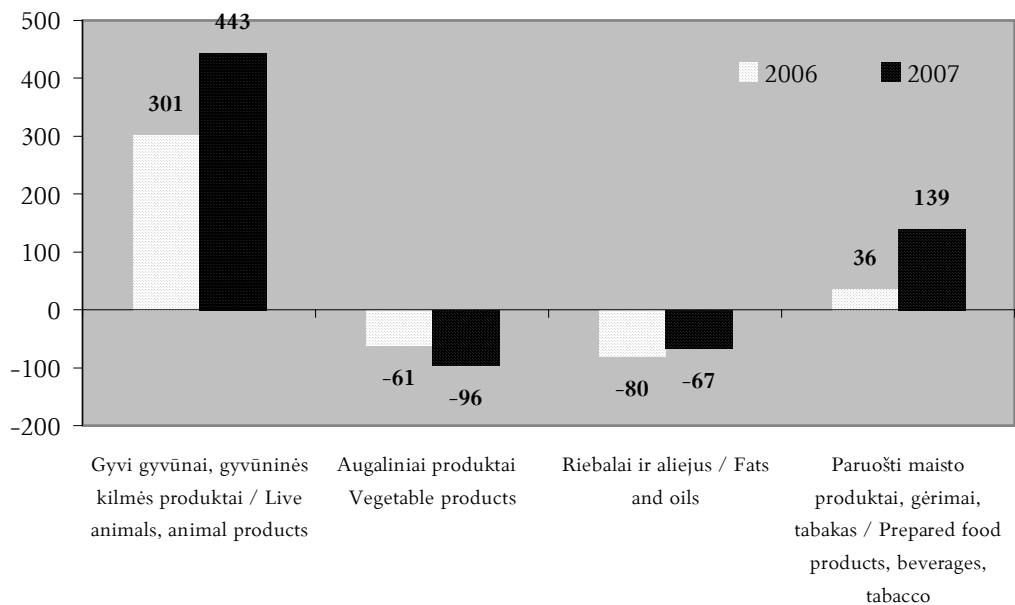
Užsienio prekybos žemės ir maisto produktais balansas 2007 metų I pusmetį buvo teigiamas, siekė 420 mln. Lt. Teigiamas buvo prekybos pienu ir pieno produktais, tabako gaminiais, maisto pramonės atliekomis ir gyvūnų pašarais, gaminiais iš mėsos ir žuvies, gyvais gyvūnais, malybos produkcija, daržovėmis, aliejinių augalų sėklomis balansas. Didžiausias neigiamas buvo prekybos gėrimais, įvairiais maisto produktais (21 KN skirsnis), aliejumi, kava, žuvimi ir vėžiagyviais balansas (8 pav.).

Prekybos pagal pagrindines produktų grupes analizė parodė, kad teigiamas buvo prekybos gyvais gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais (I grupės), paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiais (IV grupės) balansas (9 pav.). Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, prekybos I grupės produktais teigiamas balansas padidėjo 1,5 karto, IV grupės – net 3,9 karto. Pažymėtina, kad IV grupės produktai turi didesnę pridėtinę vertę. Prekybos augaliniais produktais deficitas padidėjo 1,6 karto, riebalais ir aliejumi – sumažėjo 20 proc.

Prekybos pagal šalių grupes analizė parodė, kad, palyginti su 2006 metų I pusmečio laikotarpiu, 10 kartų išaugo teigiamas prekybos su ES-15 šalimis balansas (siekė 171 mln. Lt). Didžiausias teigiamas buvo prekybos su trečiosiomis šalimis balansas (616 mln. Lt, padidėjo 27 proc.). 1,2 karto išaugo prekybos su naujosiomis ES šalimis narėmis deficitas (siekė -370 mln. Lt).

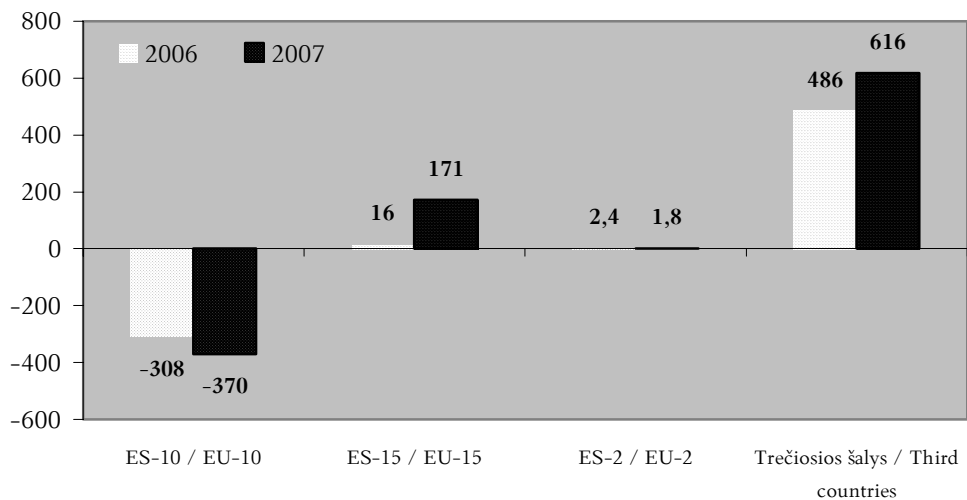
2007 metų I pusmečio užsienio *prekybos apyvartos* analizė pagal šalių grupes parodė, kad, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, 1,4 karto padidėjo prekybos su naujosiomis ES šalimis (ES-10) apyvarta, 1,3 karto – su ES šalimis senbuvėmis (ES-15), su trečiosiomis šalimis – 1,2 karto. Prekybos su šalimis, tapusiomis ES narėmis 2007 metais, apyvarta padidėjo dvigubai. Iš viso prekybos su ES šalimis apyvarta išaugo 1,36 karto.

Didžiausią apyvartos dalį sudarė prekybos su ES-15 šalimis apyvarta – 40 proc., su ES-10 – 34 proc., su ES-2 – 0,4 proc. Iš viso per nagrinėjamą laikotarpį prekybos su ES šalimis apyvarta sudarė 74 proc. visos Lietuvos prekybos žemės ūkio ir maisto produktais (2006 m. I pusmetį – 71 proc.).

9 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansas 2006 ir 2007 metų I pusmetį (pagal produktų grupes), mln. Lt

Figure 9. Balance of foreign trade of agricultural and food products (by product group) in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

10 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansas 2006 ir 2007 metų I pusmetį (pagal šalių grupes), mln. Lt

Figure 10. Balance of foreign trade of agricultural and food products (by country group) in the 1st half-year 2006 and 2007, mill. Lt

Didžiausia apyvarta buvo prekiaujant su Rusija (976 mln. Lt, 16 proc. visos žemės ūkio ir maisto produktų prekybos apyvartos), Vokietija (858 mln. Lt, 14 proc.), Lenkija (835 mln. Lt, 13,5 proc.), Latvija (790 mln. Lt, 13 proc.). Didžiausias teigiamas balansas buvo prekiaujant su Rusija (869 mln. Lt), Vokietija (225 mln. Lt), Latvija (156 mln. Lt), Jungtine Karalyste (136 mln. Lt), didžiausias deficitas – prekyboje su Lenkija (513 mln. Lt), Nyderlandais (152 mln. Lt), Ispanija (70 mln. Lt), Ukraina (60 mln. Lt).

SUMMARY

During the 1st half-year 2007 the value of agricultural and food products exported from Lithuania made up 3299 million Litas and increased by 1.34 times compared to the same period of 2006. The value of the amounts imported totalled 2879 million Litas and went up by 1.28 times. The turnover (according to the Special Trade System) increased by 31 per cent and the positive balance amounted to 420 million Litas.

The value of dairy products exported was the largest (566 million Litas) following the groups of fruit and berries (428 million Litas), cigarettes (313 million Litas), dog and cat food (249 million Litas). The exports to the EU made up 66 per cent of the total exports of agricultural and food products and amounted to 2184 million Litas. The exports to third countries totalled 1115 million Litas. The value of fruit and nuts imported was the largest (452 million Litas) following the groups of alcoholic and non-alcoholic beverages (249 million Litas), fish and crustaceans (232 million Litas), miscellaneous edible preparations (CN code 21, 216 million Litas), meat (205 million Litas). The imports from the EU made up 83 per cent of the total imports of agricultural and food products and amounted to 2381 million Litas; the imports from third countries totalled 498 million Litas. The largest turnover was in trade with Russia, Germany, Poland, Latvia.

LIETUVOS KAIMO RAIDOS SSGG ANALIZĖ SWOT ANALYSIS OF THE LITHUANIAN RURAL DEVELOPMENT

Dalia VIDICKIENĖ, Rasa MELNIKIENĖ

2006 metais Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto Kaimo plėtros skyrius atliko mokslo tiriamąjį darbą „Lietuvos kaimo raidos stebėseną“, kurio tikslas – vykdyti reguliarių kaimo pritaikymo prie kintančios ekonominės ir socialinės aplinkos proceso stebėjimą, siekiant kaimo plėtros politikos efektyvumo.

Šiame straipsnyje pateikiama dalis šio tyrimo rezultatų, kuriuose pastarųjų metų Lietuvos kaimo raida apibendrinama pasinaudojant vienu populiariausių strateginės analizės metodų – SSGG (angl. SWOT) analize. Atliekant SSGG analizę, buvo panaudota sudėtingesnė metodika, nei įprasta, t. y. ne tik sudarytas svarbiausių Lietuvos kaimo raidos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių sąrašas, bet ir atliktas svarbiausių atrinktų veiksnių įtakos kiekybinis vertinimas.

Svarbu pabrėžti, kad Lietuvos kaimo raidos SSGG analizė buvo atliekama orientuojantis ne į senąją – šakiniu principu pagrįstą kaimo politikos paradigmą, bet į naująją – akcentuojančią teritorinį aspektą. Pagal naująją paradigmą vertinant kaimo situaciją, visų pirma reikia orientuotis ne į žemės ūkio, bet į Lietuvos kaimo, kaip visumos, konkurencingumą.

Atliekant analizę pagrindiniu Lietuvos kaimo konkurentu buvo laikomas Lietuvos miestas, kitu konkurentu – užsienio šalių kaimas, galintis nuvilioti potencialius turistus, ketinusius atostogauti Lietuvos kaime, verslininkus, besiruošusius čia investuoti, turtingus ir išsilavinusius potencialius imigrantus ir pan.

Remiantis Lietuvos kaimo raidos 2001–2005 metų stebėsenos rezultatais, buvo sudarytas svarbiausių jį nulėmusių veiksnių sąrašas. Po to minėtas sąrašas buvo sumažintas iki 20-ies, paliekant po 5 veiksnius, charakterizuojančius Lietuvos kaimo stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

Stiprybės

Aktyvus kaimo bendruomenių judėjimas.

Turizmui ir rekreacijai palankus kraštovaizdis ir kultūros paveldas.

Vyraujantis netaršus žemės ūkis, geros ekologinio ūkininkavimo sąlygos.

Sugebėjimas savarankiškai susikurti pragyvenimo šaltinį.

Mažesnės verslo plėtojimo sąnaudos (pigesnė darbo jėga, nekilnojamasis turtas).

Silpnybės

Didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto namų ūkių pajamų dydžio.

Priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos sezoniškumo ir klimatinių sąlygų.

Žemesnis išsilavinimo lygis ir mažesnė besimokančių suaugusių gyventojų dalis.

Lyčių disproporcija šeimai kurti tinkamo amžiaus grupėje.

Trumpesnė gyvenimo trukmė, ypač vyrų.

Galimybės

ES parama.

Kaimo turizmo paslaugų poreikio didėjimas.

Ekologiškos produkcijos paklausos didėjimas.

Norinčiųjų keltis gyventi į kaimą daugėjimas.

Važinėjimas dirbti į miestą.

Grėsmės

Konkurencijos realizuojant žemės ir maisto ūkio produktus didėjimas.

Pajamų priklausomybės nuo ES paramos didėjimas.

Atstumų iki svarbiausių infrastruktūros objektų didėjimas.

Nepatrauklus jaunimui kaimo ir ūkininko įvaizdis.

Gyventojų periferiniuose regionuose mažėjimas.

Siekiant išsiaiškinti, kurie išvardyti SSGG veiksniai yra svarbiausi, o kurie mažiau svarbūs, buvo atlikta ekspertų apklausa, leidusi įvertinti kiekybinę strateginių veiksnių įtaką Lietuvos kaimo raidai.

Buvo apklausti 24 ekspertai, iš jų: 4 apskričių ir savivaldybių vadovai, 3 ministerijų specialistai, 4 kaimo konsultacinių įstaigų ekspertai, 5 kaimo bendruomenių ir kitų nevyriausybinė organizacijų vadovai, 8 agrarinės ekonomikos tyrėjai.

Ekspertai buvo prašomi atlikti 2 rūšių kiekybinį veiksnių vertinimą:

1. Nustatyti veiksnio svarbos situacijai kaime lyginamąjį svorį, t. y. palyginti išskirtus veiksnius tarpusavyje;
2. Nustatyti, kiek kaimo politika paveikė veiksnio pasireiškimo dydį per pastaruosius 3 metus, t. y. sustiprino gerąsias savybes ar paskatino pasinaudoti galimybėmis arba padėjo išvengti grėsmių bei neutralizuoti silpnybes.

Atliekant pirmąją užduotį, t. y. nustatant veiksnio svarbos situacijai kaime lyginamąjį svorį, kiekvieno iš 10 veiksnių svarba galėjo būti įvertinta nuo 0 iki 1 balo, laikant, kad esant vienui jų svarbai, kiekvienam veiksmui tektų po 0,1 balo. Atskirai buvo vertinami vidiniai ir išoriniai kaimo raidos veiksniai.

Išskirtus veiksnius ekspertai laiko lygiaverčiais. Kaip ypač svarbius vidinius veiksnius, lemiančius Lietuvos kaimo raidą, ekspertai išskyrė „Turizmui ir rekreacijai palankų kraštovaizdį ir kultūros paveldą“ bei „Priklausomybę nuo žemės ūkio veiklos sezoniškumo ir klimatinių sąlygų“. Iš išorinių veiksnių daug reikšmingesniu ekspertai laiko tik vieną – ES paramą.

Atliekant antrąją užduotį, t. y. nustatant, kiek kaimo politika paveikė veiksnio pasireiškimo dydį per pastaruosius 3 metus, ekspertai buvo prašomi vertinti nuo 1 iki 5 balų, t. y. 1 balu vertinti silpną kaimo politikos įtaką veiksnio pasireiškimui ir 5 balais – stiprią.

Ekspertai 10 vidinių veiksnių pagal svarbą įvertino šitaip:

1 lentelė / Table 1

Vidinių Lietuvos kaimo raidos veiksnių svarbos įvertinimas, balai
Assessment of internal factors of the Lithuanian rural development, points

Veiksniai / Factors	Lyginamasis svoris Weight
Stiprybės / Strengths	
Aktyvus kaimo bendruomenių judėjimas	0,11
Mažesnės verslo plėtojimo sąnaudos (dėl pigesnės darbo jėgos, nekilnojamojo turto)	0,09
Sugebėjimas savarankiškai susikurti pragyvenimo šaltinį	0,07
Turizmui ir rekreacijai palankus kraštovaizdis ir kultūros paveldas	0,17
Vyraujantis netaršus žemės ūkis, geros ekologinio ūkininkavimo sąlygos	0,07
Silpnybės / Weaknesses	
Didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto namų ūkių pajamų dydžio	0,12
Žemesnis išsilavinimo lygis ir mažesnė besimokančių suaugusių gyventojų dalis	0,11
Lyčių disproporcija šeimai kurti tinkamo amžiaus grupėje	0,07
Trumpesnė gyvenimo trukmė, ypač vyrų	0,05
Priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos sezoniskumo ir klimatinė sąlygų	0,16
Iš viso / Total	1

Ekspertai 10 išorinių strateginių veiksnių pagal svarbą įvertino šitaip:

2 lentelė / Table 2

Išorinių Lietuvos kaimo raidos veiksnių svarbos įvertinimas, balai
Assessment of external factors of the Lithuanian rural development, points

Veiksniai / Factors	Lyginamasis svoris Weight
Galimybės / Opportunities	
ES parama	0,22
Norinčiųjų keltis gyventi į kaimą daugėjimas	0,06
Važinėjimas dirbti į miestą	0,06
Kaimo turizmo paslaugų poreikio didėjimas	0,11
Ekologiškos produkcijos paklausos didėjimas	0,08
Grėsmės / Threats	
Konkurencijos realizuojant žemės ir maisto ūkio produktus didėjimas	0,12
Pajamų priklausomybės nuo ES paramos didėjimas	0,08
Atstumų iki svarbiausių infrastruktūros objektų didėjimas	0,13
Nepatrauklus jaunimui kaimo ir ūkininko įvaizdis	0,08
Gyventojų periferiniuose regionuose mažėjimas	0,08
Iš viso / Total	1

Kaimo politikos įtaką 20 strateginių veiksnių ekspertai įvertino šitaip:

3 lentelė / Table 3

Lietuvos kaimo politikos įtakos strateginiams veiksniams įvertinimas, balai
Rating of the Lithuanian rural development policy to strategic factors, points

Veiksniai / Factors	Politikos įtakos vertinimas / Rating
Stiprybės / Strengths	
Aktyvus kaimo bendruomenių judėjimas	3,44
Mažesnės verslo plėtojimo sąnaudos (dėl pigesnės darbo jėgos, nekilnojamojo turto)	2,06
Sugebėjimas savarankiškai susikurti pragyvenimo šaltinį	1,94
Turizmui ir rekreacijai palankus kraštovaizdis ir kultūros paveldas	3,44
Vyraujantis netaršus žemės ūkis, geros ekologinio ūkininkavimo sąlygos	3,00
Silpnybės / Weaknesses	
Didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto namų ūkių pajamų dydžio	2,19
Žemesnis išsilavinimo lygis ir mažesnė besimokančių suaugusių gyventojų dalis	1,94
Lyčių disproporcija šeimai kurti tinkamo amžiaus grupėje	1,75
Trumpesnė gyvenimo trukmė, ypač vyrų	1,69
Priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos sezoniškumo ir klimatinių sąlygų	1,94
Galimybės / Opportunities	
ES parama	4,00
Norinčiųjų keltis gyventi į kaimą daugėjimas	2,06
Važinėjimas dirbti į miestą	2,38
Kaimo turizmo paslaugų poreikio didėjimas	3,63
Ekologiškos produkcijos paklausos didėjimas	2,81
Grėsmės / Threats	
Konkurencijos realizuojant žemės ir maisto ūkio produktus didėjimas	2,63
Pajamų priklausomybės nuo ES paramos didėjimas	2,06
Atstumų iki svarbiausių infrastruktūros objektų didėjimas	1,31
Nepatrauklus jaunimui kaimo ir ūkininko įvaizdis	1,81
Gyventojų periferiniuose regionuose mažėjimas	2,44

Ekspertų nuomone, politikai per pastaruosius trejus metus daugiausia dėmesio skyrė Lietuvos kaimo bendruomenių judėjimui stiprinti bei turizmui ir rekreacijai palankaus kraštovaizdžio ir kultūros paveldo panaudojimui, ypač kaimo turizmo tikslams, ir, savaime suprantama, kuo didesnės ES paramos gavimui ir panaudojimui. Siekiant sumažinti vidines kaimo silpnybes bei išvengti pagrindinių išorės grėsmių, ekspertų nuomone, labiausiai buvo susitelkta į žemės ir maisto ūkio konkurencingumo didinimą, o mažiausiai dėmesio skiriama patogiam svarbiausių infrastruktūros objektų išdėstymui kaime.

Apibendrinant ekspertų vertinimus, apskaičiuota kiekvieno veiksnio įvertinimų pagal abi užduotis sandauga, kuri parodo, kiek vienas ar kitas veiksnys darė įtakos Lietuvos kaimo politikai pastaruosius trejus metus (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

**Strateginių veiksnių įtakos Lietuvos kaimo politikai
2004–2006 metais analizės suvestinė**

*Summary table of the analysis of strategic factors of Lithuanian rural development policy
in 2004–2006*

Veiksniai / Factors	Svertinis vidurkis Weighted score
Stiprybės / Strengths	
Aktyvus kaimo bendruomenių judėjimas <i>Active movement of rural communities</i>	0,36
Mažesnės verslo plėtojimo sąnaudos (pigesnė darbo jėga, nekilnojamasis turtas) / <i>Lower costs to develop business (cheaper labour force, real estate)</i>	0,18
Sugebėjimas savarankiškai susikurti pragyvenimo šaltinį <i>Capability to create own source of livelihood</i>	0,14
Turizmui ir rekreacijai palankus kraštovaizdis ir kultūros paveldas <i>Landscape and cultural heritage favourable for tourism and recreation</i>	0,57
Vyraujantis netaršus žemės ūkis, geros ekologinio ūkininkavimo sąlygos <i>Unpolluted agriculture, favourable conditions for organic farming</i>	0,21
Silpnybės / Weaknesses	
Didelis atotrūkis tarp kaimo ir miesto namų ūkių pajamų dydžio <i>A wide gap in income level between rural and urban areas</i>	0,25
Žemesnis išsilavinimo lygis ir mažesnė besimokančių suaugusių gyventojų dalis / <i>Lower educational level and less opportunities for adults lifelong learning</i>	0,21
Lyčių disproporcija šeimai kurti tinkamo amžiaus grupėje <i>Disproportion by sex in the age group favourable for marriage</i>	0,12
Trumpesnė gyvenimo trukmė, ypač vyrų <i>Shorter life expectancy, especially of men</i>	0,08
Priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos sezoniškumo ir klimatinė sąlygų <i>Dependency on seasonality of agricultural business and climatic conditions</i>	0,30
Lietuvos kaimo reakcija į vidinius veiksnius <i>How well Lithuanian rural areas responded to the factors of internal environment?</i>	2,32

Veiksniai / Factors	Svertinis vidurkis Weighted score
Galimybės / Opportunities	
ES parama / <i>EU support</i>	0,87
Norinčiųjų keltis gyventi į kaimą daugėjimas <i>Increasing number of the population wishing to live in the countryside</i>	0,12
Važinėjimas dirbti į miestą / <i>Commuting to cities</i>	0,14
Kaimo turizmo paslaugų poreikio didėjimas <i>Growth of demand for rural tourism services</i>	0,39
Ekologiškų produktų paklausos didėjimas <i>Increasing demand for organic products</i>	0,21
Grėsmės / Threats	
Konkurencijos realizuojant žemės ir maisto ūkio produktus didėjimas <i>Increasing competition in agricultural and food markets</i>	0,32
Pajamų priklausomybės nuo ES paramos didėjimas <i>Increasing income dependency on the EU support</i>	0,16
Atstumų iki svarbiausių infrastruktūros objektų didėjimas <i>Increasing distance to the main infrastructure objects</i>	0,17
Nepatrauklus jaunimui kaimo ir ūkininko įvaizdis <i>Unattractive images of the countryside and of a farmer for young people</i>	0,14
Gyventojų periferiniuose regionuose mažėjimas <i>Decreasing number of population in peripheral regions</i>	0,20
Lietuvos kaimo reakcija į išorinius veiksnius <i>How well Lithuanian rural areas responded to the factors of external environment?</i>	2,72

Ekspertų nuomone, patys svarbiausi strateginiai Lietuvos kaimo raidos veiksniai 2004–2006 metais laikotarpiu buvo šie:

- ES parama (*Galimybė*);
- turizmui ir rekreacijai palankus kraštovaizdis ir kultūros paveldas (*Stiprybė*);
- kaimo turizmo paslaugų poreikio didėjimas (*Galimybė*);
- aktyvus kaimo bendruomenių judėjimas (*Stiprybė*);
- konkurencijos realizuojant žemės ir maisto ūkio produktus didėjimas (*Grėsmė*).

Apibendrinant šio vertinimo rezultatus, galima padaryti dvi išvadas. Pirmoji susijusi su kiekybinio įvertinimo balais dydžiu. Orientyru, nustatant, kaip sėkmingai buvo panaudoti SSSG veiksniai, gali būti verslo organizacijų patirtis, kuriose šis metodas taikomas labai dažnai. Strateginio valdymo vadovėliai teigia, kad verslo organizacijose įvertinimas 3 balais reiškia vidutinišką sugebėjimą strategiškai valdyti organizacijos veiklą. Ekspertų nuomone, vidiniai strateginiai Lietuvos kaimo raidos veiksniai buvo išnaudoti 2,32 balo (iš 5 galimų), o išoriniai – 2,72 balo (iš 5 galimų). Taigi Lietuvos kaimo politikos sugebėjimai įvertinti kaip žemesni nei vidutiniai.

Antroji išvada susijusi su gebėjimais kuo geriau panaudoti du dalykus: 1) vidinį kaimo potencialą ir 2) išorines jėgas. Ilgą laiką buvo teigiama, kad ir aplinkos siūlomos galimybės, ir vidinis potencialas turėtų būti panaudojamas vienodai. Pastaruoju metu vis dažniau pradedama suteikti pirmenybę įmonės, valstybės ar regiono specifiniams pranašumams, teigiant, kad XXI amžiuje savo išskirtinumo panaudojimas tampa svarbiausiu sėkmės garantu konkurencinėje kovoje. Tačiau tyrimo metu ekspertai nustatė, kad valdant Lietuvos kaimo raidos procesus geriau buvo panaudoti išoriniai veiksniai; jų panaudojimo laipsnis – beveik 3 balai. Tuo tarpu vidinių veiksmų jėga panaudota silpniau; ekspertu vertinimu, neišnaudota net pusė turimo potencialo. Taigi ateityje Lietuvai reiktų kliautis ne tik ES parama ir kitais išoriniais veiksniais, bet aktyviau formuoti nacionalinę kaimo politiką, maksimaliai įvertinančią Lietuvos specifiką ir skatinančią geriau išnaudoti kaimo vidinį potencialą.

Literatūra

1. *Lietuvos kaimo raidos stebėseną*. Mokslinių tyrimų ataskaita. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2006.
2. VASILIAUSKAS A. Strateginis valdymas. Vilnius: Enciklopedija, 2002.
3. WHEELLEN T. L., HUNGER D. J. Concepts in strategic management and business policy, -9th ed., Pearson, 2004.

Summary

The article deals with the results of the study „Monitoring of Lithuanian rural development” carried out at the Lithuanian Institute of Agrarian Economics. The SWOT analysis was used to survey the situation. The research team made a list of 20 the most important external and internal strategic factors of the Lithuanian rural development in 2004-2006. The next step of the study was done by 24 experts: 4 heads of county or municipality, 3 specialists of ministries, 4 experts of rural advisory agencies, 5 leaders of rural communities and other NGOs, 8 researchers engaged in agrarian economics. They had two tasks: 1) to weight each selected strategic factor from 1.0 (most important) to 0.0 (not important) depending on its probable impact on the Lithuanian rural development; and 2) to rate the factors from 5.0 (outstanding) to 1.0 (poor) depending on the impact of the Lithuanian rural development policy on the corresponding factor. The results of internal and external factors evaluation showed that the main strategic factor of Lithuanian rural development is the EU support.

The total weighted scores of strengths, weaknesses, opportunities and threats indicate how well the Lithuanian rural development policy responded to the current and expected factors in the internal and external environment. On average the total weighted score for an industrial firm is 3.0. When this rule was applied for the evaluation of rural development policy, the results showed that the Lithuanian rural development policy is below the average. The assessment of the experts shows that the external strategic factors were used better than the internal factors. As a result, in the future Lithuanian rural development policy-makers should pay more attention on the use of internal factors and specific national potential of the Lithuanian countryside.

ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJOS IŠLAIDŲ PASKIRSTYMAS DISTRIBUTION OF COSTS ON AGRICULTURAL PRODUCTS

Andrej JEDIK

Kiekviena pelno siekianti organizacija stengiasi maksimizuoti gaunamą pelną, t. y. didinti pardavimo pajamas ir mažinti patirtas išlaidas. Šis dėsningas galioja visose ekonominės veiklos srityse: pramonėje, statyboje, žemės ūkyje ir kt. Detali tam tikros organizacijos išlaidų apskaita padeda tiksliau nustatyti organizacijos sąnaudas. Tokiu būdu organizacija gali tiksliau apskaičiuoti gaunamą pelną. Taip pat visų veiksmų (pvz., elektra, kuras, nusidėvėjimas) išlaidų tam tikram produktui paskirstymas padeda kurti organizacijos strategiją ar parengti verslo planą.

Išlaidų paskirstymo problema ypač aktuali žemės ūkio srityje, kadangi svarbu žinoti atskirų produktų gamybos išlaidas (t. y. produkto savikainą). Natūralu, kad ūkininkams per sunku tvarkyti detalią išlaidų apskaitą. Dažniausiai ūkininkas žino tik bendrąsias išlaidas (kiek sumokėta už elektrą, kurą ir pan.). Kai kuriose šalyse žemės ūkio ekonomikos mokslo atstovai bando taikyti matematinius metodus šiai problemai spręsti. Lietuvos agrarinės ekonomikos institute, bendradarbiaujant su Danijos maisto ir išteklų ekonomikos instituto mokslininkais, taip pat išbandytas modelis, leidžiantis nustatyti atskirų žemės ūkio produktų gamybos išlaidas. Kaip ir daugelio kitų, matematinių metodų taikymas turi tam tikrų privalumų bei trūkumų. Didžiausias privalumas yra tai, kad šie metodai nereikalauja ypatingų matematinių žinių, todėl prieinami daugumai norinčiųjų. Tačiau verta pastebėti, kad minėti metodai negali duoti absoliučiai teisingo atsakymo ir visada reikia turėti omenyje, kad gautas rezultatas yra su tam tikra paklaida, kuri priklauso nuo duomenų kiekio ir kokybės. Šiame straipsnyje aptariama išlaidų žemės ūkio produktams paskirstymo metodika ir skaičiavimo rezultatai.

Regresinis modelis. Laikysime, kad žemės ūkio produktų gamybos statistika remiasi tomis pačiomis populiacijos imtimis, kaip ir įprasta apskaitos statistika. Paprastumo dėlei daroma prielaida, kad ūkyje auginama tik augalininkystės produkcija. Reikalui esant, aptariamasis modelis gali būti pritaikytas ir gyvulininkystei.

Norint korektiškai apibrėžti tam tikrų gamybos išlaidų pasiskirstymo modelį, laikoma, kad išlaidų pasiskirstymas remiasi tokia statistine informacija:

- visų augalų pasėlių plotas;
- atskirų išlaidų rūšių suma.

Vienas iš galimų modelių, kuris galėtų nustatyti visų išlaidų rūšių pasiskirstymą, yra regresinis. Matematiškai regresinis modelis gali būti apibrėžtas tokiu būdu. Sakykime, kad nagrinėjame n ūkių. Kiekviename ūkyje auginamos k augalų rūšys. Tarkime, kad turime m veiksmų arba tam tikrų išlaidų rūšių augalams išauginti. Tada apibrėžkime regresinį modelį bendroms augalininkystės produkcijos išlaidoms nustatyti:

$$y_i^{(j)} = a^{(j)} + b_1^{(j)} x_{1i} + b_2^{(j)} x_{2i} + \dots + b_k^{(j)} x_{ki} + u_i^{(j)}, \quad i = 1, \dots, n, \quad j = 1, \dots, m,$$

čia

$y_i^{(j)}$ – i -ojo ūkio j -osios rūšies išlaidos,

x_{ki} – i -ojo ūkio k -ojo augalo pasėlių plotas,

$a^{(j)}$ – j -osios išlaidų rūšies regresijos parametras (regresijos laisvasis narys),

$b_k^{(j)}$ – regresijos koeficientas (mūsų atveju tam tikro veiksnio k -ojo augalo išlaidos vienam hektarui),

$u_i^{(j)}$ – liekamasis narys prie j -osios išlaidų rūšies.

Spręsdami uždavinį siekiame pagrindinio tikslo – rasti arba įvertinti koeficientus $b_k^{(j)}$, kai turima j -oji išlaidų rūšis. Šių koeficientų ekonominė prasmė būtų tokia: tam tikro veiksnio j išlaidų ūkyje auginamiems augalams paskirstymas.

Norėdami nustatyti, kaip paskirstomos išlaidos, apibrėžkime pagrindinius žingsnius:

1. Surenkama pradinė informacija apie ūkiuose auginamus augalus, pasėlių plotus, visų rūšių išlaidas.
2. Iš duomenų eliminuojami tie augalai, kurie auginami tik keliuose ūkiuose. Iš tolesnės analizės išimami tie ūkiai, kurie augina daug retesnių augalų.
3. Apskaičiuojamos ūkių imties pagrindinės charakteristikos: suma (visų ūkių tam tikros išlaidų rūšies suma), vidurkis (vidutinės visų ūkių tam tikros rūšies išlaidos), dispersija, moda ir kt.
4. Pagal faktinius duomenis tam tikros rūšies išlaidos perskaičiuojamos vienam hektarui, t. y.

$$c_{i,ha}^{(j)} = \frac{c_i^{(j)}}{\sum_k x_{ki}}, \quad i = 1, \dots, n, \quad j = 1, \dots, m,$$

čia $c_{i,ha}^{(j)}$ – i -ojo ūkio j -osios rūšies išlaidos, perskaičiuotos vienam hektarui, $c_i^{(j)}$ – i -ojo ūkio j -osios rūšies bendros išlaidos, $\sum_k x_{ki}$ – i -ojo ūkio auginamų augalų plotas.

5. Sudaroma tikslo funkcija

$$L^{(j)} = \sum_{i=1}^n (c_{i,ha}^{(j)} - \hat{c}_{i,ha}^{(j)})^2, \quad \text{kur}$$
$$\hat{c}_{i,ha}^{(j)} = \frac{\hat{c}_i^{(j)}}{\sum_k x_{ki}} = \frac{\hat{a}^{(j)} + \hat{b}_1^{(j)}x_{1i} + \hat{b}_2^{(j)}x_{2i} + \dots + \hat{b}_k^{(j)}x_{ki}}{\sum_k x_{ki}},$$

čia $\hat{b}_l^{(j)}$, $l = 1, \dots, k$ – koeficientų $b_l^{(j)}$ įvertiniai; $\hat{a}^{(j)}$ – parametro $a^{(j)}$ įvertinys.

6. Pagal mažiausių kvadratų metodą tikslo funkcija $L^{(j)}$ minimizuojama

$$L^{(j)} = \sum_{i=1}^n (c_{i,ha}^{(j)} - \hat{c}_{i,ha}^{(j)})^2 \rightarrow \min$$

su sąlyga, kad tam tikros j -osios išlaidų rūšies suma visuose ūkiuose yra lygi įvertintų išlaidų j -osios rūšies sumai visuose ūkiuose, t. y.

$$\sum_{i=1}^n c_i^{(j)} = \sum_{i=1}^n \hat{c}_i^{(j)}.$$

7. Įvedama papildoma sąlyga vertinamiems parametrams: vertinamieji parametrai neturi būti neigiami (priešingu atveju būtų prarasta vertinamų parametų ekonominė prasmė), t. y. $\hat{b}_l^{(j)} \geq 0$, $l = 1, \dots, k$.
8. Suskaičiuojami parametų $b_l^{(j)}$, $l = 1, \dots, k$, $j = 1, \dots, m$ įvertiniai. Parametų skaičiavimus galima atlikti naudojant EXCEL programą (Tools → Solver...).
9. Gauti j -osios rūšies išlaidų parametrai parodo jų pasiskirstymą tarp k augalų.

Išlaidų paskirstymo metodui realizuoti buvo pasinaudota Ūkių apskaitos duomenų tinklo respondentinių ūkių 2005 metų veiklos duomenimis. Skaičiavimams pasirinkti ūkiai, neturintys gyvulių, neauginę pašarinių ir rečiau auginamų augalų. Pritaikius regresinį modelį bei pasinaudojus paketo EXCEL galimybėmis, gautas išlaidų paskirstymas:

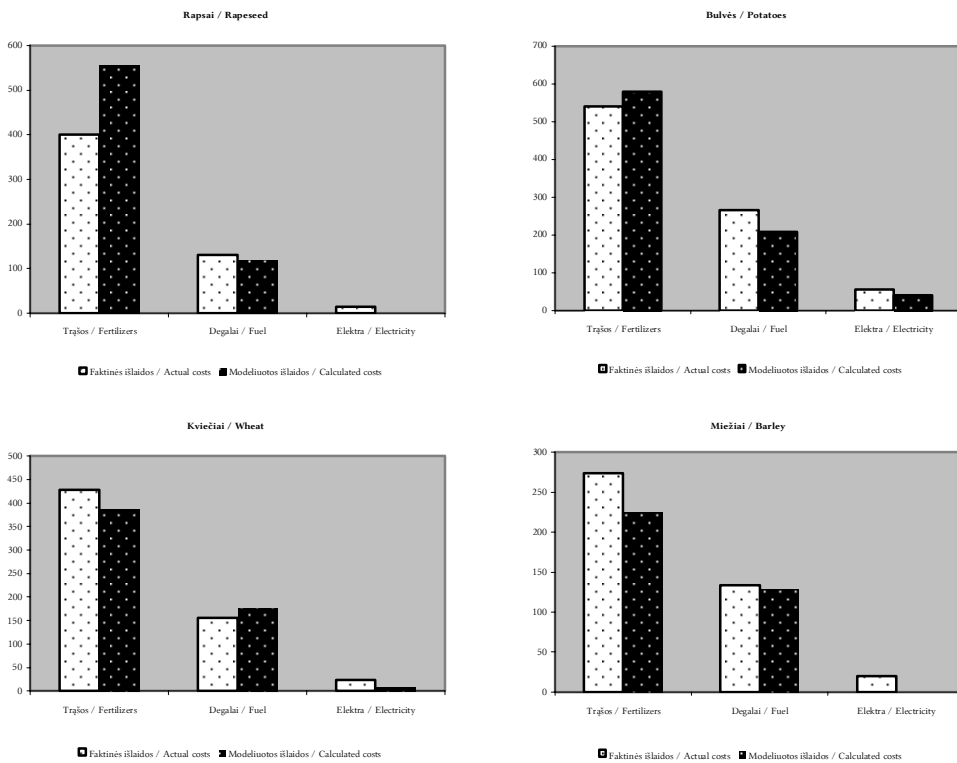
1 lentelė / Table 1

Žemės ūkio produkcijos gamybos išlaidų pasiskirstymas 2005 metais, Lt/ha
Distribution of costs on agricultural products in 2005, Lt/ha

Išlaidų rūšis / Kind of costs	Rugiai Rye	Bulvės Potatoes	Rapsai Rapeseed	Kviečiai Wheat	Miežiai Barley
Trąšos / Fertilizers	84,3	580,5	556	388	225,1
Augalų apsaugos priemonės Plant protection measures	9,5	465,5	274,4	186,7	67,6
Degalai / Fuel	168,1	206,7	119,8	177,7	129,2
Technikos remontas Maintenance of machinery	19,4	81,1	46,6	61,0	43,9
Džiovinimas, valymas Drying, cleaning	10,2	11,1	46,6	13,5	4
Pastatų remontas Maintenance of buildings	29,1	24,5	20,6	0,6	0
Valdymas / Administration	48,4	63,4	6,6	17,6	0
Atsitiktinis darbas, darbas pagal sutartį, paslaugos / Casual work, contract work, services	0	97,5	2,4	7,1	4,7
Elektra / Electricity	0	40,3	0	8,8	0
Kitos pastoviosios išlaidos Other fixed costs	3,7	95,6	0,4	20,4	13
Kitos kintamosios išlaidos Other variable costs	0,7	53,2	0,4	1,5	7,4

Lyginamoji analizė rodo, kad daugumos produkcijos rūšių modeliuojamos išlaidos santykinai mažai skiriasi nuo žemės ūkio bendrovių faktinių išlaidų. Degalų išlaidų, nustatytų naudojant regresinį modelį, skirtumas nuo faktinių išlaidų sudaro: miežiams – 3 proc., rapsams – 8 proc., kviečiams – 14 proc., bulvėms – apie 20 proc. Išlaidų trąšoms skirtumas yra daug didesnis – nuo 7 proc. bulvėms iki 40 proc. rapsams. Elektros išlaidų skirtumai – 25–60 proc.

Matematiškai apskaičiuotos ūkininkų ūkių pagrindinės išlaidos buvo palygintos su tų pačių metų žemės ūkio bendrovių faktinėmis išlaidomis (1 pav.).

1 pav. Kai kurių produkcijos rūšių faktinių ir modeliuojamų išlaidų palyginimas, Lt/ha

Figure 1. Comparison of the actual and calculated costs on selected products, Lt/ha

Apibendrinant, verta pastebėti, kad pagal atliktų tyrimų rezultatus atskirų žemės ūkio gamintojų žemės ūkio produkcijos išlaidų paskirstymas skiriasi ne tik dėl ūkininkavimo skirtumų, bet ir dėl bendros išlaidų paskirstymo nustatymo metodikos nebuvimo. Aprašyta išlaidų paskirstymo metodika leidžia nustatyti gaminamų produktų patiriamas išlaidas ir jų savikainą. Todėl turėdami vidutinę šalies respondentinių ūkių savikainą, ūkininkai gali modeliuoti savo veiklą pagal tai, kurią produkciją bus pelningiau gaminti.

Kita vertus, aptariamoji žemės ūkio produkcijos išlaidų skirstymo metodika bus naudinga ir žemės ūkio politikams, kurie pasirinkdami vieną ar kitą paramos modelį, turės patikimesnę informaciją apie išlaidų pasiskirstymą. Tai jiems padės įvertinti, kokių produktų auginimą ir koku mastu reikia subsidijuoti, daryti atitinkamus sprendimus.

Literatūra

1. ČEKANAVIČIUS V., MURAUSKAS G. Statistika ir jos taikymai 1. Vilnius: TEV, 2000.
2. *Žemės ūkio bendrovių ir įmonių oficialiosios statistikos formų suvestinė*, 2005.
3. *Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys 2005*. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2006.
4. JOHNSTON J., DINARDO J., *Econometric Methods*, Fourth Edition, 1997.

Summary

The article deals with the problem of production costs distribution on agricultural products. To solve this problem, the regression model was developed and applied on the data of selected farms of the year 2005. The results of calculated distribution of costs were analysed and compared with the actual data of agricultural companies of the same year. With reference to the calculations, it is assumed that the regression method could serve as an alternative method to estimate costs on agricultural products as well as a helpful tool for politicians in a process of decision-making

SANTRUMPOS ABBREVIATIONS

BPD	– Bendrasis programavimo dokumentas
ES	– Europos Sąjunga
IGC	– Tarptautinė grūdų taryba
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KN	– kombinuotoji nomenklatūra
KPP	– Kaimo plėtros planas
LRV	– Lietuvos Respublikos Vyriausybė
NVS	– Nepriklausomų valstybių sandrauga
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
SD	– sąlyginis darbuotojas
ŪADT	– Ūkių apskaitos duomenų tinklas
VĮ	– valstybės įmonė
ŽŪB	– žemės ūkio bendrovė
ŽŪIKVC	– Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	– Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
ŽŪMPRIS	– Žemės ūkio ir maisto produktų informacinė sistema

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
2006 IR 2007 METŲ I PUSMETĮ, MLN. LT
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN THE 1ST HALF-YEAR 2006 AND 2007, MILL. LT

KN kodas CN code	Produktai Products	2006			2007		
		eksportas exports	importas imports	balansas balance	eksportas exports	importas imports	balansas balance
01	Gyvi gyvūnai	67,4	26,6	40,8	114,2	29,0	85,2
02	Mėsa ir valgomieji mėsos subproduktai	133,9	140,2	-6,2	196,7	205,0	-8,3
03	Žuvis ir vėžiagyviai	134,7	190,5	-55,8	172,4	232,1	-59,7
04	Pienas ir pieno produktai, paukščių kiaušiniai, natūralus medus	452,9	88,9	364,0	600,7	124,3	476,4
05	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	5,4	46,8	-41,5	6,0	56,2	-50,2
06	Augantys medžiai ir kiti augalai, skintos gėlės	10,5	28,0	-17,5	12,4	39,1	-26,7
07	Valgomosios daržovės	101,9	121,6	-19,6	200,1	186,0	14,1
08	Valgomieji vaisiai ir riešutai	214,6	302,1	-87,5	428,0	452,4	-24,3
09	Kava, arbata, matė ir prieškoniniai	20,5	80,5	-60,1	24,3	88,6	-64,2
10	Javai	182,7	37,3	145,4	57,8	80,4	-22,6
11	Malybos produkcija, salyklas, krakmolas	25,1	22,2	2,9	56,9	29,5	27,5
12	Aliejinių kultūrų sėklos ir vaisiai, šiaudai ir pašarai	45,6	66,7	-21,1	75,2	67,9	7,3
13	Šelakas; augalų ekstraktai	2,4	7,0	-4,5	1,8	8,1	-6,2
14	Augalinės pynimo medžiagos	1,3	0,5	0,8	0,5	1,0	-0,5
15	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus	41,1	120,9	-79,8	53,4	120,1	-66,6
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies	154,1	60,2	94,0	164,7	73,1	91,6
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	78,7	118,8	-40,1	83,7	89,8	-6,1
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	85,6	54,6	31,1	64,4	67,2	-2,8
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno	71,0	72,6	-1,6	84,9	96,1	-11,2
20	Daržovių, vaisių, riešutų arba kitų augalų dalių produktai	47,8	86,7	-39,0	75,4	107,0	-31,6
21	Įvairūs maisto produktai	92,9	171,4	-78,5	121,7	215,9	-94,2
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	51,8	185,3	-133,5	116,1	249,1	-133,0
23	Maisto pramonės liekanos ir atliekos, paruošti pašarai gyvūnams	227,3	118,8	108,4	274,1	134,2	139,9
24	Tabakas ir perdirbti tabako pakaitalai	202,5	107,4	95,1	313,2	127,2	186,0
Iš viso:		2451,7	2255,5	196,2	3298,7	2879,1	419,6

RINKOTYRA. Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 3 (37). – Vilnius: LAEI, 2007. – 124 p.:
ilustr., lent. – Santr. angl.

Atsakingas už leidinį A. Kuodys
Redaktorė ir korektorė V. Šilaikienė
Tekstą į anglų k. vertė V. Girgždienė
Maketavo D. Taločkaitė
Viršelio dizainerė D. Taločkaitė

2007 09 21. 8,3 sp. l. Užsakymas Nr. 4590
Leido Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius
Spausdino UAB „Baltijos kopija“,
Kareivių g. 13b, LT-09109 Vilnius

Kaina sutartinė